EX BIBLIOTHECA

SVEND MARCKMANN

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA
LOS ANGELES

v Calif - Digitized by Microsoft

MINDER

GENNEM HALVFJERDSINDSTYVE AAR

AF P. JENSEN

DANNEVIRKES TRYKKERI
CEDAR FALLS, IA.
1920

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Digitized for Microsoft Corporation
by the Internet Archive in 2006.
From University of California Libraries.
May be used for non-commercial, personal, research,
or educational purposes, or any fair use.
May not be indexed in a commercial service.

BX
8080
J45A3

RL

FORORD.

DET har Tid efter anden været fremført som et Ønske fra mange af vort Kirkefolk, at de ældre Præster vilde fortælle noget om deres Oplevelser og Virksomhed fra de første Aar i vort Samfunds Historie. Enkelte har gjort dette stykkevis. Som bekendt hører jeg ikke til de aller ældste eller første paa den danske Kirkeager her i Amerika, men nu har jeg dog været i „Den danske Kirke"s Tjeneste i 40 Aar. Først tre Aar som Højskolelærer ved Samfundets Skole i Elk Horn, Iowa, og derefter som Præst. Det har undertiden været skildret som en trang Stilling at være Præst i Amerika. Dette har paa sine Steder og for enkeltes Vedkommende været den nøgne Virkelighed baade i legemlig og aandelig Henseende. I al Almindelighed har det som saa meget andet her i Livet sine Skyggesider, og jeg har vel oplevet nogle af disse saa vel som de fleste, men naar jeg har fortalt lidt om Arbejdet, som det er falden i min Lod at øve, saa vilde jeg nødig, at det skulde opfattes som en Lidelseshistorie, tværtimod er der paa Kirkevejen, jeg er kommen ad, saa mange lysende og løftende Oplevelser, som nok vejer op med de mørke. Arbejdet er ingen Lidelse; det er en Velsignelse, og det er Arbejdet, jeg gerne har villet give et Billede af. Der har

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

1692793

været ytret en Del om de gamle Præsters Uduelighed til at tilfredsstille de unges Krav; det kender jeg ikke, min Erfaring gaar i lidt anden Retning. Skønt jeg personlig nu paa det nærmeste er ude af Sagaen, saa vil jeg dog sige til de unge: glem ikke at lytte til, hvad de ældre Arbejdere har at sige, og til lidt Oplysning for yngre Arbejdere ønsker jeg, at disse Minder maa være et lille Fingerpeg om, hvordan vi, der nu er udslidt i vor Tjenestetid, har sat vore Evner og Kræfter ind paa at gaa vor Herres Ærinde blandt vore Landsmænd. Kaarene saa vel som Kravene er meget forskellige fra den Tid, jeg begyndte, og var det end ikke altid saa rigelig med Indtægterne i de første Tider, saa stillede vi ikke større Krav, end vi kunde sætte Stevne efter Evne, og hverken jeg eller min Familie har nogensinde savnet enten Føde eller Klæder. Det er saa min Bøn som mit Ønske nu, da min Arbejdsdag paa det nærmeste er tilende, og Kræfterne er opbrugt, at disse optegnede Minder maa glæde mine gamle Venner, som det har glædet mig i Tanken at sysle dermed. Jeg har derved ligesom levet det om igen. Gud give Lykke og gode Raad til Kristenlivets sunde Vækst i de kommende Dage.

P. Jensen.

Tyler, Minnesota, April 1920.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

BARNDOMSTIDEN.

I det nordøstlige Hjørne af Fabjerg Sogn, en lille Mil øst for Lemvig, ligger mit Barndomshjem: Øster Nørgaard. Gaardens Jorder grænser til Nørre Nissum Sogn paa den ene Side og til Gudum Sogn paa den anden. Gaarden, noget over 50 Tønder Land (omtrent 70 Acres), var gaaet i Arv fra Fader til Søn, jeg véd ikke hvor længe. En Tid, vistnok i Begyndelsen af forrige Aarhundrede under den store Pengekrise, havde den, saavidt jeg véd, været ude af Familjens Eje, men var atter kommen tilbage igen — dog véd jeg ikke noget sikkert om dette. Oprindelig havde der kun været én Gaard, som var bleven delt i en Øster- og Vester-Nørgaard. Om min Slægts Fortid kender jeg saa godt som intet, da der, mig bevidst, ikke findes Optegnelser derom af nogen Art.

Min Moders Barndomshjem var Agergaard i Fabjerg, en større Gaard i den søndre Part af Sognet, hvis Jorder gik et godt Stykke ud i den tilgrænsende Hede. Af mine Bedsteforældre har jeg kun kendt én: min Mormor i Agergaard. Hun var en lille elskelig, gammel Bedstemor, som det altid var os Børn en Højtid at være i Nærheden af. Hun var en meget lille Kvinde, hvorimod hendes Mand, Peder Agergaard, hvem jeg blev opkaldt efter, var saa ualmindelig høj,

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

en virkelig Kæmpe, noget over 6 Fod. Da jeg efterhaanden voksede et godt Stykke i Højde over min Fader og noget over Middelhøjde, blev det udlagt derhen, at jeg slægtede godt efter min Bedstefader, hvis Navn jeg bar, men som jeg jo aldrig havde sét. I det ydre lignede jeg ogsaa min Moders Slægt mest.

I Foraaret 1850, den 22de April, kom jeg til Verden og fik Navnet: Peder Jensen, efter min Morfar. Da min Fader just havde samme Navn, fik jeg gerne Kendingsnavnet: „bitte Per i Nørgaard", indtil den Dag kom, da jeg blev meget den højeste, da ændredes det af mange til: „unge Per". I Hjemmet var vi 5 Søskende, hvoraf jeg var den midterste; to Søstre var ældre og en Søster og Broder yngre. En sjette, en lille Pige, var død som spæd. Vort Hjem var jævn velstillet, men forøvrigt tarvelig udstyret, som almindelig var blandt Bønderne paa den Tid. Saa vidt jeg har hørt fortælle, var jeg ualmindelig kraftig og tidlig udviklet i legemlig Henseende. Da jeg var 9 Maaneder gammel, kunde jeg løbe ene omkring, dertil meget livlig og opfindsom.

Vor Moder, Birgitte Kirstine (Pedersdatter), var saa kærlig og god i alle Maader, som en Moder kan være. Faders Maade at være paa var meget anderledes; han var ofte haard og streng, og hans Vilje var Lov for alle, baade store og smaa, og det var ikke lysteligt at komme under hans Behandling; thi hans haarde Haand kunde falde lidt tungt paa den lille Barnekrop. Man har fortalt mig, at da jeg var et Par Aar eller mere, var jeg saa bange for ham, at naar han kom ind ad Døren, skjulte jeg mig bag Mors eller Pigens Skjørter, og det blev meget ilde op-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

taget; om det saa hjalp, det Middel, han brugte, véd jeg ikke. Forholdet var saadan, mens vi Børn var smaa, at vi mere frygtede end elskede vor Fader, og det forlod os vist aldrig. Om dette Forhold i Barnedagene har præget min Karakter, kan jeg ikke sige, men jeg har havt en vis Angst for at vise mig, og en Tilbageholdenhed, som det selv i ældre Dage ikke har været muligt at overvinde. Min Moder var derimod Elskværdigheden selv. Hun var kærlig og god mod alle, og Fader føjede hun i tykt og tyndt med en saa god og villig Hengivenhed, saa hun i Grunden al Tid var glad og tilfreds; thi hun var nøjsom, munter og livlig, og hun kunde hjælpe, hvor der trængtes. Naar jeg tænker tilbage paa min Moder, saa kan jeg undres i allerhøjeste Grad over, hvad hun kunde faa udrettet. Hun maatte være allevegne og skulde være med saavel i Marken som hjemme, og aldrig skulde hun saa meget som ytre sig klagende eller misfornøjet, altid glad og livlig. Da vi Børn vokste til, blev Stillingen for hende lidt anderledes.

Fra min tidligste Barndom er det kun smaa Erindringer, jeg har tilbage. Da jeg var tre Aar gammel, blev der bygget et nyt Stuehus, og fra den Tid husker jeg adskilligt. Jeg var altid ude omkring ved Haandværkerne, og de forsømte ikke at holde mig lidt tilbedste. Mesteren kunde spille paa Klarinet. Mod Aften, naar Arbejdstiden var endt, gik han gerne med sit Instrument til Vanddammen for at bløde det; der var jeg al Tid med, og naar han saa lod de liflige Toner lyde i den stille Sommeraften, da var jeg lutter Øren. Naar Tømrerne skulde have skærpet deres Værktøj, var jeg ogsaa med for at træk-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ke Slibestenen. Det kneb ofte med at trække den. Man fortalte mig da, at dersom jeg kunde lave store Øjne, saa kunde jeg trække den. Jeg spilede da Øjnene op saa meget som muligt, men om det ellers hjalp er vel mere end tvivlsomt.

Jeg vilde ogsaa bære Sten til Murermesteren; men de var mig noget for tunge. Saa skulde jeg da gaa ind til Moder og faa en Pose at bære dem i. Hun havde ikke andet end en stor Papirspose, og med den kom jeg straalende tilbage; men ak og ve, da den første Sten blev sænket ned i Posen, gik Bunden ud, og det endte med bitter Graad over denne Skuffelse. To Aar senere byggedes der ny Lade, men derfra husker jeg næsten intet. Kun én Ting staar klar for mig. Da den ny Lade blev rejst, og de store Ladeben blev stillet med Enden paa en stor Grundsten, vakte det min barnlige Opmærksomhed, og jeg undrede mig over dette mærkværdige, som der gik for sig.

Livet i Hjemmet gik sin jævne Gang, som almindelig var i Bøndergaarde paa den Tid.

Der var ikke, i hvert Tilfælde i det ydre, megen Religiøsitet i vort Hjem. Man var dog flittige Kirkegængere, saa der al Tid var nogen i Kirke fra Gaarden hver Søndag. Somme Tider læste Fader om Søndag Aften en Prædiken af Luthers Huspostil. Mine Forældre læste eller bad deres Aftenbønner, naar de kom i Seng, flere smaa Vers og „Fadervor", og de læste dem højt.

Min Moder lærte os Børn at folde vore Hænder og bede vor Aftenbøn; hun lærte os flere smaa Vers. Et dejligt Minde derom staar endnu saa levende for mig. Moder sad ved Spinderokken; jeg kom saa med

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

min lille Skammel og satte mig ved Siden af hende. Jeg var oplagt, og hun spurgte mig saa, hvilken én af de smaa Bønner, jeg helst vilde begynde med; jeg svarede straks: *Fadervor*. Der sad jeg saa ved min gode, elskede Moder og indprentede mig ved hendes Hjælp den Bøn, som er al Verdens (Kristenhedens) fælles Hjærtesuk til Gud Fader i Jesu Navn.

Et af de smaa Aftensuk, som Moder lærte mig, skal jeg her anføre:

„Bed, o Jesus, bed for mig,
bed mig ind i Himmerig,
der at leve, der at bo
i en evig Fred og Ro.
Lad mig altid elske Dig,
Du, som gjorde godt for mig.
Gud vær min Ven, Gud hør min Bøn
i det, for Jesu Skyld, Amen.“

Det gik meget let for mig at lære, hvad der skulde begyndes med i den tidligste Alder. Det var Moder, som var vor første Skolemester. Det kunde gøres samtidig med andet Husarbejde, enten sy eller spinde. Jeg formoder, at jeg var tidlig paafærde og noget fremmeligere i Begyndelsesgrundene end de fleste, og da jeg tillige var stor efter Alderen, kom jeg meget tidlig i Skole, saa vidt jeg véd en hel Maaned, før jeg fyldte 6 Aar. Jeg havde jo mine to ældre Søstre at følges med.

Det var en lille og meget tarvelig udstyret „Biskole“, hvor Læreren var en almindelig Bondemand uden nogensomhelst ekstra Uddannelse eller Eksamen. Alt, hvad der fordredes, var jo at faa lært udenad de to Bøger: Lærebog og Bibelhistorie. Jeg lærte først

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

„Balles Lærebog", som var en streng Bog for Børn at arbejde sig igennem. Siden fik jeg saa „Balslevs" og lærte den med. Saa skulde vi jo læse, skrive og regne, og det gik vist saa godt som i de fleste Skoler paa den Tid. Vi havde ikke Spor af nogen Slags Historie med Undtagelse af den lille Bibelhistorie, som jo skulde læres udenad. Som Læsebog havde vi „Hjorts Børneven", der var ret underholdende, og som vi al Tid var glad ved at læse i, og vi læste tillige i det ny Testamente. Geografi var der slet ikke Tale om, og der var ikke et eneste Landkort af nogen Slags i Skolen. Den sidste Vinter af min Skoletid kom jeg til at gaa i en anden Skole i Nabosognet, Nørre Nissum, hvor Læreren havde Ord for at være saa dygtig; men det blev heller ikke til stort der.

Mit Sommerarbejde var at passe Kreaturer og Faar, som jo stod tøjret. Mit første Arbejde i den Retning var at passe en Flok Gæs ude i Marken. Siden var jeg saa i flere Aar Hyrdedreng og afløste der mine ældre Søstre. Det var ikke noget strengt Arbejde, og der var ikke mere at passe, end det nok kunde overkommes; men en stor Dreng skal jo gerne være alles Oppasser, og jeg maatte hjælpe baade i Høst og Høslet og forøvrigt ved alle mulige andre Ting. Naar Høsten var forbi, blev der „slaaet løs" baade Kreaturer og Faar, 12 a 15 Kreaturer og henved 30 Faar, og saa maatte man jo være i Marken for at passe, at ikke noget løb væk eller gjorde Fortræd. Hen sidst i Efteraaret kunde dette ofte være drøjt nok i baade Regn og Kulde.

Da jeg i Vinteren 1863 og 64 gik til Konfirmationsforberedelse, blev Skolekundskaberne udvidet en

Unity Cam - Digitized by Microsoft ®

Del; men Udbyttet af hele Skoletiden var alligevel nærmest tarvelig. Saa vidt jeg har forstaaet mig selv, gjorde jeg min Flid for at lære, hvad der laa for, Læreren var ret godmodig, og det har aldrig ligget for mig at øve Spillopper.

Da jeg efter Konfirmationen var første Gang til Alters, spurgte Præsten min Fader, om det ikke var Meningen, at jeg skulde læse videre. Præsten mente at have erfaret, at der var Mulighed for mig i den Retning. Fader svarede nej; thi han havde lige saa lidt Tanke i den Retning som jeg. Det laa saa lige for, at jeg nu skulde gøre Karlsarbejde paa Gaarden. Præsten, Steenberg var en alvorlig og elskelig Mand, som jeg holdt meget af, og som var almindelig afholdt.

Naar jeg tænker paa Barndomstiden i Hjemmet og i Skolen, saa staar den for mig i en vis Glans. Vi havde lidt over ¼ dansk Mil til Skolen. Vi var altid flere i Følge og mødtes med andre paa Vejen, saa vi var gerne et helt lille Selskab. Om Vinteren, naar der var Is paa Vandet, som der var nok af ved Vejen, saa gik det lystigt og livligt om Aftenen paa Hjemvejen. „Barnelivets favre Dage kun forgæves Folk paa Jord kalde sukkende tilbage, som en Drøm de heden fo'r"

Det var i Krigsaaret 1864, at jeg den 3. April blev konfirmeret. Den Ulykke og de Begivenheder, som da gik over Danmark, har ogsaa fæstnet sig i min Erindring, men ellers staar det for mig, som om jeg ikke ret fattede, hvad det var, der gik for sig, og i mit Hjem var der heller ikke megen Forstaaelse af Begivenhederne. Vi havde en lille Avis, vistnok kun

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

et Ugeblad, og dér læste vi jo om, hvad der gik for sig. Da Tyskerne saa spredte deres Krigshære ud over Jylland, kom de ogsaa i min Hjemegn, men der var dog aldrig nogen i vort Hjem. En lille Afdeling af dem kom til Lemvig og var der et Par Dage, og da de vilde derfra, blev hele Omegnens Gaardmænd udkommanderet til at køre med dem i flere Dage. Min Fader var ogsaa med og var borte en Uges Tid, og han kom da ogsaa atter uskadt tilbage. Der kom flere og flere, i store Masser, og en stor Hærafdeling anlagde en større Feltlejr paa en høj Bakke ved Humlum Kirke, omtrent 1½ danske Mil fra mit Hjem. Tyskerne havde jo Magten, og de brugte den. De forlangte Føde og alt Underhold, baade til Soldaterne og Hestene, og fra hele Omegnen blev der leveret Slagtekvæg m. m. m., alt hvad de ordrede.

I det man havde Fjenderne i saa stort Tal saa at sige lige ved Døren, saa blev Folk ikke uden Grund bange. Jeg husker, at Fader en Dag havde været ude i Nabolaget og hørt noget om deres Færd og uforskammede Plyndringer, hvor de kom frem. Han var bleven meget forskrækket, og det besluttedes at skjule hvad Værdisager der fandtes i Huset. En stor Kuffert blev fyldt med en Del Sølvtøj, Dækketøj og Linned, hvad der var mest værdifuldt, og et stort Hul blev gravet i Haven og det hele sænket ned omhyggelig tildækket, saa ingen kunde se, at der var gemt Kostbarheder. Omsider forsvandt endelig Tyskerne, og der kom atter Fred i Landet. Men Tyskerne fraranede Danmark Sønderjylland, som de dog nu efter 56 Aars Herredømme har maattet afgive den danske Part af.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

UNGDOMSTIDEN.

MIN Ungdomstid i de følgende Aar har jeg ikke ret meget at fortælle om. Sammen med mine ældre Søstre tog jeg Del i Ungdomssammenkomster, som de formede sig i min Ungdom. Det, som jeg mest deltog i med Glæde, var Dansen ved Julegilderne i Hjemmene og ved andre Lejligheder som Bryllupper og lignende. Offentlig Dans som i Byen tog jeg ikke Del i uden maaske ved Grundlovsfest ude i det fri. Udskejelser af nogen Art holdt jeg mig borte fra, og slet Selskab kunde det aldrig falde mig ind at søge, skønt der var nok af den Slags. Jeg fristedes slet ikke deraf. Mange af de unge Karle og fuldt saa meget de gamle havde den stygge Vane eller Last at bande og sværge næsten til hver andet Ord, de sagde, og ligeledes drak de dem en Rus ved mange Lejligheder; thi Drikkeriet havde frygtelig Tag i Folk paa den Tid.

Min kære Gud og Fader har i Naade saa vidunderlig sat sin Englevagt om min Løbebane, saa jeg fra min tidligste Ungdom af havde Afsky for alt dette grimme og blev skaanet for den Slags Stygheder; thi aldrig har jeg i nogen Samtale taget en Ed i min Mund og heller aldrig været beruset.

Der var i Gaardens Marker en Del Tørvemoser, hvor der blev bjerget en Del Tørv til Brændsel. Der blev solgt meget af dette, og de fleste købte én eller flere „Dagsæltninger" og bjergede dem selv. Til saadan en Dags Arbejde maatte der være tre eller fire Mænd og en Pige, og der var ofte flere Hold paa én Gang. I denne Tørvebjergningstid først paa Somme-

Univ Calif - Digitized by Microsoft

ren var der derfor et svært Kørind i Hjemmet, naar alle disse Mosefolk holdt til. Mange holdt deres Maaltid (Middag) i Huset, og kom der Regnvejr, kunde Huset blive stuvende fuld. Det var alt andet end hyggelig Leven, der førtes; en frygtelig raa Tale og Færd fandt Sted ved saadanne Lejligheder. Der var en Guds Naade over os Søskende i Hjemmet; thi vi var jo Vidne til alt dette, dog uden i mindste Maade at tage Del deri. Da jeg blev voksen, kunde jeg være stille Tilskuer, dog uden i nogen Maade at tage Del deri eller kendelig paavirkes deraf.

Efter min Konfirmation maatte jeg straks udføre alt Karlsarbejde paa Gaarden, saavidt jeg magtede det. I Førstningen var det strengt nok, og jeg mindes grant, at jeg ofte stak i at græde, naar jeg var alene og Arbejdet var over mine Kræfter. Efterhaanden som Aarene gik, blev jeg saa kraftig legemlig udviklet, saa Arbejdet faldt mig let, og der var kun faa, der i legemlige Kræfter kunde maale sig med mig.

Med Aarene kom der Anelser og Længsler frem i mine Tanker, som jeg egentlig ikke forstod. Jeg fik megen Lyst til at læse, men havde kun lidt Lejlighed dertil og manglede Bøger. Et Sognebibliotek, som vi var i Forening med, hjalp lidt i den Retning. En ung Seminarist, P. H. Madsen, som var Hjælpelærer i Hovedskolen, blev jeg godt kendt med, og var ofte hos ham Søndag Eftermiddag efter Gudstjenesten, det livede mig op, og vi blev hjærtens gode Venner. Han flyttede, men en ny Lærer, Jensen, kom i hans Sted, og med ham kom jeg ogsaa meget sammen og blev glad ved. Jeg har ofte siden undret mig over, hvordan jeg da fik Mod til at komme i et vist Kamme-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ratskab til disse prægtige unge Lærere, da jeg var saa undselig og tilbageholden som kun faa; men der var noget, som drog mig til disse flinke og venlige unge Mænd, og det fik Betydning for mig.

Hvad der nok ellers mere end noget andet fik Betydning for mig i disse unge Aar, da jeg blev hen imod 20-Aars Alderen, var dette, at der var begyndt en Virksomhed i min Hjemegn af „Indre Mission". Baade min Søster og jeg kom med til en Del af disse Møder, som den Gang holdtes i private Huse og om Sommeren i Laderne. Dette blev til Velsignelse for os alle og fik varig Betydning for os. Vor aandelige Horisont blev udvidet, og der kom mere kristelig Alvor i hele Tankegangen. Efter et af disse Møder var jeg bleven saa optaget af det alvorsfulde Vidnesbyrd, som der havde lydt, saa jeg Dagene derefter gik i Marken og nynnede paa en Sang derom, og som jeg Vers efter Vers skrev ned, naar jeg kom hjem. Det var ikke noget Kunstværk, men vel ment og selvfølgelig meget enfoldigt. Jeg var da 19 Aar.

Der kom i disse Aar en underlig higende Længsel over mig, uden at jeg egentlig vidste efter hvad. Særlig var der et Sted, hvor jeg ofte faldt i Tanker. Naar jeg om Vinteren stod i Laden og saa' ud af den søndre Luge, saa vendte Øjnene al Tid ud i sydvestlig Retning, og det var, som om noget trak mig i den Retning. Siden har jeg prøvet at tyde det paa den Maade, at der uden min Bevidsthed var himmelske Aander omkring mig, der drog mig ad Amerika til; thi det var just den Vej det viste for mig, og jeg havde mig bevidst ikke Spor af Tanke om Amerika den Gang.

Univ Calif - Digitized by Microsoft

En anden, tildels dunkel Oplevelse har jeg ogsaa gemt fra den Tid. Det er mig ikke helt klart, hvor jeg oplevede det, men det maa vel være en Drøm. Jeg syntes, at jeg stod ved vor gamle Kirke derhjemme, og der saa' jeg store Flokke af Folk, som var paa Vej fra alle Sider til Kirke, og jeg syntes, det var mig, som skulde prædike. Gud har i sin Naade taget noget af Sløret til Side for Fremtiden.

Et Menneskes Fremtid er af Gud Fader lagt tilrette, og naar vort Sind og vor Hjærte er stemt for at gøre hans Vilje, saa mager han det for os, saa vi ved Helligaandens Vejledning finder Vejen. Tanken om at rejse til Amerika saa vel som til Præstegerningen var i Grunden slet ikke til i min Bevidsthed den Gang. Men Gud hjalp mig tilrette, saa at om det tilsyneladende gik ad Omveje, saa gik disse aandelige Dragelser virkelig saa bogstavelig i Opfyldelse, saa jeg tit i tunge Øjeblikke har funden Trøst i dette, at det dog var Guds Vilje, saadan som det tilsidst formede sig for mig, og at hans Velsignelse har været med i Gerningen.

Et Aars Tid efter min Konfirmation blev min Fader noget svækket af en Sygdom, saa han derefter ikke tog ret meget Del i noget egentligt Arbejde, kun vilde han køre, naar der skulde køres ud nogen Steder, og han fulgte ogsaa gerne Ploven. Alt andet Arbejde maatte jeg gøre, hvad jeg kunde, og saa maatte vi have Daglejere til Hjælp. Om Vinteren gik Tiden med at tærske med Plejl og passe Heste og Kreaturerne. Om Foraaret, naar de smaa Lam kom, var jeg en Del optaget af at hygge om dem og passe, at de ikke led nogen Overlast, mens de var smaa. Tidligere

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

havde Moder for det meste maattet tage sig af den Slags Ting. Men alt det uden Døre gik fuldstændig over paa mine Hænder. Min Fader var altid særdeles vel tilfreds med, saadan som jeg passede Sagerne.

Efterhaanden som jeg voksede til, blev jeg godt udviklet med legemlige Kræfter, og da jeg havde godt Greb paa, hvad jeg tog mig for, saa faldt Arbejdet mig let. I Høst og Høbjergningstiden som ogsaa til andre Tider havde vi Daglejere, og da jeg i ungdommelig Kraft var disse Husmænd helt overlegen, saa kunde det nok til Tider kildre min Forfængelighed at pine dem lidt; men ellers kom vi altid saa udmærket ud af det med hinanden. Saadan som her skildret gik altsaa Livet og Arbejdet i Hjemmet i disse Ungdomsaar. Meget ud iblandt fremmede kom jeg ikke, jeg var aldrig bleven vant til det og havde heller ikke stor Lyst dertil. En ung Mand, Niels A. Nielsen, som var et Par Aar ældre og var Snedker, kom jeg jævnlig sammen med; vi fulgtes ad baade til Missionsmøder og andre Steder. Han blev min Svoger og blev gift med min ældste Søster Kristiane.

Som før fortalt, kom jeg sammen med mine to ældre Søstre og andre Venner med til en Del af Indre Missions Møder paa Egnen, og derved blev der sat noget i Bevægelse i mit Indre, som fik Betydning i Fremtiden. Indesluttet og tilbageholdende, som jeg altid har været, gik jeg stille med mine Tanker, uden at tale til nogen om de Ting, som rørte sig i mig. Jeg længtes ud efter noget uden at vide hvad eller hvorhen. Jeg hørte noget om Højskolen, og saa blev det Maalet, som jeg først greb efter; thi jeg vilde lære noget. Da jeg var 20 a 21 Aar, var jeg i Grunden fast

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

bestemt paa at bryde op; men hvordan skulde jeg komme over at faa det sagt til mine Forældre? De vilde ikke kunne forstaa mig, og jeg vidste paa Forhaand, at det vilde vække stor Uvilje især hos min Fader. Saadan gik over et Aar; det var mig umuligt at tale om det. Jeg havde en Plan i mit egetHoved; jeg vilde paa Ryslinge Højskole paa Fyn, og saa vilde jeg paa Session et Aar for tidlig og være Soldat. Det er muligt, at dette kom med for Anledningen. Hele den sidste Sommer gik jeg og pintes og gemte paa disse Tanker.

Først hen sidst paa Sommeren maatte det ud, og det var ligesom tilfældigt, at jeg blev tvungen til det. Jeg havde talt til min Ven, den unge Lærer Jensen, om min Lyst til at komme paa Højskole, og da han skulde rejse og vilde komme sammen med Pastor Johannes Clausen, som var Forstander for Ryslinge Højskole, saa havde jeg bedt ham om at forhøre, om jeg kunde komme paa Skolen. Jensen skrev saa til mig derom; men da Fader og jeg havde akkurat samme Navn, saa fik han Brevet og blev jo ikke lidt forbavset og vel nærmest ærgerlig over, hvad det var for noget, der blev skreven til mig om; thi det var noget, han mindst af alt kunde tænke paa, og det var egentlig helt udenfor hans Tankeverden.

Nu maatte jeg ud med Sproget, og saa kom det altsammen og tillige, at jeg gærne vilde til Session. Da det nu var sagt, saa var jeg lettet, og jeg var dermed ogsaa fast bestemt paa, at det maatte og skulde gennemføres. Dette var i Efteraaret 1871 — jeg var 21 Aar gl.

Det gik altsammen nogenlunde efter Ønske. Fa-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

der lovede at give Penge til Højskoleopholdet. Paa Sessionen blev jeg indskreven til Garder, og dette var altsammen det bedste, jeg kunde tænke for saa vidt. Min 6 Aar yngre Broder, Jens Christian, kunde jo tildels gaa i mit Sted derhjemme, og jeg var saa glad i mit Sind, som jeg ikke havde været længe.

Moder var naturligvis ked af, at jeg skulde rejse bort, men hun gjorde aldrig nogen Modstand og ønskede mig Lykke og Velsignelse paa min Vej. Skønt jeg den Gang ikke havde noget bestemt Maal at stile efter, saa stod det alligevel for mig, som om jeg ikke vilde komme tilbage til Landvæsenet igen, og saa drog jeg for første Gang bort fra Barndomshjemmet og ud i Verden med Tro paa og Haab om at finde en Plads, hvor jeg kunde gøre Gavn, som Gud nu vilde mage det for mig.

Det var Ryslinge Højskole, der var min første Rejses Maal. Af hvad Pastor Johannes Clausen, som var Præst i Ryslinge og Forstander for Højskolen, havde skrevet i Blade, havde jeg læst en Del, og jeg havde fattet Forkærlighed til ham. Jeg blev heller ikke skuffet; han blev mig altid meget kær. Paa Grund af Sessionen kunde jeg ikke komme afsted før første December, en Maaned efter at Skolen var begyndt. Der var 100 Elever paa Skolen, og den var overfyldt, saa jeg maatte bo i Byen ved en elskelig gammel Enke: Dorthea Orup, hvor vi blev fire Kammerater, som var kendt hjemme fra.

Det blev en skøn Tid for mig. Foruden Pastor Clausen var der som Lærer teologisk Kandidat Fr. Nygaard, Semniaristerne P. Thomsen og Niels Højgaard og et Par flere, og jeg blev hjærtens glad ved

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

dem alle, og Søndagene, hvor var de dog højtidelige. Kirken laa lige op til Højskolen, og naar Kirkeklokken ringede, saa klang det gennem hele Skolen. Johannes Clausen var ogsaa en Prædikant, hvis Vidnesbyrd trængte sig dybt ind i Tilhørernes Hjærter. Kirken var stuvende fuld lige ud i Døren hver Søndag. Aldrig havde jeg sét saa mange kørende Kirkefolk; thi de kom for manges Vedkommende langvejs fra. Pastor Vilhelm Birkedals Kirke og Valgmenighed var ikke langt derfra, og der var ogsaa dejlig at komme i Kirke, der var ogsaa fuldt Hus, og aldrig havde jeg tilnærmelsesvis sét en saadan Mængde Mennesker, som fra mange Miles Omkreds samledes om Søndagen i disse to Kirker. Det var for mig et helt nyt Liv, jeg der kom i Berøring med og blev glad ved.

Hjemme fra var det Indre Missions Virksomhed og Vennelag, som jeg var kommen i Berøring med og i Forhold til, og jeg har Grund til at mindes dette med Taknemlighed. Her ved Højskolen og i Valgmenigheden var det nærmest den grundtvigske Livsvækkelse, jeg mødtes med; jeg blev mest ved Clausens Kirke, men det kom hos mig aldrig i Modsætning til hinanden, det udfyldte og berigede min aandelige Synskreds. De almindelige Skolekundskaber blev nu opfrisket og en Del ny kom til, men hvad der kaldes positive Kundskaber, fik jeg denne første Vinter ikke saa mange af, men Foredragene og hele Aanden og Samlivet paa Skolen gjorde, at jeg fik stort Udbytte og Velsignelse af dette Skoleophold. Vel mest paa Grund af den lange Rejse frem og tilbage, saa blev jeg i Ryslinge i to Maaneder, efter

Smart Scan Digitized by Microsoft ®

Skolens Slutning. Den første Maaned arbejdede jeg i Haven, og i Maj var der Pigeskole, og der gik jeg saa med til Foredrag.

Den 30. Maj 1872 skulde jeg møde som Soldat ved Garderkasernen i København.

Jeg havde i Forvejen Lyst til at være Soldat, og der var jo heller intet Valg, det skulde man jo være, naar man da ellers duede dertil. At jeg saa blev Garder og derved kom til København, var i den Henseende det skønneste, jeg kunde tænke mig. Det var ganske vist en anden Aand, der raadede ved Soldaterlivet end paa Højskolen, men jeg tog det, som det var, og ved Guds Hjælp blev jeg ikke smittet af det daarlige eller grimme, som jeg mødte. Det faldt mig aldrig ind at deltage i den frygtelige raa Snak blandt Kammeraterne eller være med i Svir eller anden Daarlighed; og jeg sad tit Søndag Eftermiddag ene i Kammeret, naar de andre var ude i Byen og more dem. Om Søndag Aften var vi 2—3, som fulgtes ad til St. Johannes Kirke, hvor Pastor Krag gerne prædikede. Soldaterlivet i København har jeg for mit Vedkommende al Tid været glad ved at mindes. Det var for mig noget skønt og højtideligt ved at blive indøvet til at blive en dygtig Soldat. Ligeledes kunde jeg godt lide at være paa Vagt ved de kongelige Slotte og inde i Kongehuset i det saakaldte Forgemak. Det kunde være strengt og trættende med de mange søvnløse Nætter, og der var megen Vagttjeneste, men jeg følte mig aldrig besværet derved.

Alle Soldaterøvelser faldt mig al Tid let. Jeg

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var baade smidig og kraftig og særlig til Gymnastik, Springning og Fægtning var jeg blandt de aller bedste, hvorved jeg stod mig godt baade blandt Kammerater og Befalingsmænd.

Om Efteraaret, da nogle faa skulde sendes hjem, trak jeg mig fri; men det syntes jeg var for hurtig og solgte min Frilod for 600 Kroner. Saa var jeg fast Soldat i 16 Maaneder. Efter altsaa at have været borte omtrent i to Aar, kom jeg hjem igen en lille Tid omtrent i to Maaneder.

Her maa jeg fortælle, at jeg allerede før min første Højskoletur havde funden min Livsledsagerinde, som fulgte mig i Trofasthed og Kærlighed i Medgang og Modgang i over 40 Aar, indtil Herren i 1911 kaldte hende hjem til den evige Hvile. Det var Ane Jørgensen fra Broksgaard i Nørre Nissum. Hun var omtrent 4 Aar ældre end jeg. Første Gang vi mødtes og lærte hinanden at kende, var jeg lige kommen paa Benene efter et Sygeleje — Gigtfeber. Det var i mit Hjem. I flere Aar mødtes vi jævnlig baade i Hjemmene og andre Steder og ikke sjælden ved Indre Missions Møder.

I Broksgaard var de 9 Søskende, som dog ikke alle var hjemme. Der kom jeg gerne; thi jeg syntes der var saa rart. Der var ikke Tale om Forlovelse; men der var Tid efter anden noget, der drog os, saa vi kom til at holde af hinanden, og da jeg saa drog paa Højskole, langt bort fra Hjemmet, da var det Forstaaelsen imellem os, at vi skulde følges ad i den kommende Fremtid. Dette var ikke mindst medvirkende i, at jeg blev glad og lykkelig ved

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Højskolen og hvad jeg mødte, og at jeg kom saa godt og uskadt gennem Soldaterlivet med alle dets Fristelser og Farer; thi hun fulgte mig i kærlig Tanke, og hendes Billede var mig Underholdning, naar jeg ofte var ene om Søndagene. Det første Brev, hun skrev til mig, sluttede hun med følgende Salmevers:

„Saa har og Gud et Nazareth
til os et Steds paa Jorden,
en lille køn og yndig Plet
i Syden eller Norden,
hvor overalt vi sé Guds Spor
og lytte glade til Guds Ord,
som Aand og Liv paa Jorden."

Ingen af os anede den Gang, at vi skulde komme saa viden om i Verden. I Nazareth Menighed i Withee, Wis., havde vi adskillige Aar vort Hjem, og der blev hendes Hvilested.

Efter at jeg hjemme havde holdt Ferie et Par Maaneder efter Soldatertjenesten, tænkte jeg atter paa Højskolen og kom om Vinteren 1873—74 atter til Ryslinge. Lykken havde jo været mig god, saa jeg nu selv havde Penge at betale med. Dette andet Højskoleophold blev mere udviklende for mig end det første, og det begyndte at klare sig for mig, at jeg ikke i egentlig Forstand skulde være Landmand. Lærergerningen laa nærmest for Tanken, og særlig ved Paavirkning af Højskolelærerne var det den fri Børneskole, jeg stilede efter.

I Foraaret 1874 blev der ved Siden af Højskolen i Ryslinge oprettet en udvidet Klasse, dels for vor-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

dende Friskolelærere og vel ogsaa med Tanken paa den nylig paabegyndte: „dansk-amerikanske Mission", da Pastor Johannes Clausen var en ivrig Forkæmper for og Medlem af det første „Udvalg". En theologisk Kandidat, Harald Engberg, blev antaget som Lærer ved Siden af Skolens andre Lærere, og der kom jeg til at være med. Vi blev 12 Elever i denne Afdeling. Der var to vordende amerikanske Præster, som forberedte sig til den Gerning: J. P. Lillesø og H. J. Pedersen, og to mere, som endnu den Gang ikke tænkte paa Amerika: R. Thomsen og jeg. Thomsen var Præst her i nogle Aar, rejste saa hjem og blev Præst i Sønderjylland, hvor han er død for en Del Aar siden. Denne udvidede Skole i Ryslinge fortsattes gennem Sommeren og Efteraaret til Jul, og dette Skolehold havde jeg stort Udbytte af. Jeg læste meget flittigt og meget, især Verdenshistorie gjorde jeg et godt Arbejde med, vejledet af vor dygtige Lærer Engberg.

Denne Afdeling kunde alligevel ikke rigtig trives ved Siden af Højskolen, og den blev opløst til Julen 1874. De fleste af os fulgte med vor Lærer til København, hvor vi fortsatte til Sommerferien 1875. Ferien tilbragte jeg i Hjemmet og tog saa atter til København. Min Lærer havde hjulpen mig til at faa Plads som Timelærer endog i tre forskellige Skoler, og dér begyndte jeg min Lærergerning og tjente derved til mit Ophold og drog saa meget Udbytte af Opholdet i Hovedstaden, som det var mig muligt. Dette gik gennem Vinteren til Foraaret 1876. Denne Vinter var min Forlovede i Køben-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

havn, hvor hun arbejdede ved Syning. Hjemme havde hun lært at sy Modepynt og havde selv en Tid havt en Forretning af den Slags. Dette var for os begge en dejlig Tid, som vi havde megen Glæde af. Om Foraaret 1876 kom hun paa Højskolen i Ryslinge, og jeg fik Plads som Lærer ved en lille Friskole i Barrit ved Horsens, og der begyndte, hvad jeg vil kalde min

MANDDOMSTID.

FOR mit Vedkommende var dette et stort Vovestykke uden at anstille Beregninger derved. Der var saa godt som ingen levende Forstaaelse eller alvorlig Tilslutning til Friskolen. Jeg havde dog god Tro til Sagen og var forvisset om, at jeg nok skulde vinde Folks Tillid. Det var noget ungdommeligt baade tænkt og handlet, men altsammen i god og ærlig Mening, og i Haab om Fremtiden tog jeg Gerningen op.

Der begyndtes kun med 4 Børn, og for saa vidt gik det med stor Tilfredshed baade for Forældre og Børn. Kommunelærerne og Præsten med var ikke særlig venlig stemt over for dette ny, men alt gik dog fredeligt, og den lille Friskole vandt alligevel alles Agtelse. Den første Sommer var der ialt 12 Børn.

Om Efteraaret den 28. Septbr. 1876 holdt vi Bryllup i Hjemmet i Nørre Nissum Kirke og flyttede ind i en lejet Bolig, hvor ogsaa Skolen holdtes. Næste Sommer købte vi et lille Stykke Jord til

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Byggeplads og Have og byggede selv et dejligt Hus og havde det dér meget hyggeligt; men vi kom derved i stor Gæld, og Indtægterne var stadig smaa. Børneantallet blev til 20, men det viste sig dog at være umuligt i Længden at fortsætte under disse Kaar, og efter tre Aars Forløb maatte vi opgive Friskolen, fik endelig Skolen solgt med betydeligt Pengetab i Foraaret 1879.

Vi rejste derpaa til København, hvor jeg fik noget Skolearbejde, men det var dog smaa Kaar, vi dér levede under. I Barrit Friskole var vort første Barn (Peter) bleven født 1877 og i Sommeren 1879 fik vi en lille Pige (Bertha) der i København. Planer om Fremtiden var naturligvis stadig fremme hos os baade i Tanke og Tale. To af mine Skolekammerater fra Ryslinge var da bleven Præster i Amerika, H. J. Pedersen og J. P. Lillesø, og med Pedersen vekslede jeg jævnlig Breve. Af ham blev jeg stærkt opfordret til at komme til Amerika og hjælpe ham at oprette en ny dansk Højskole i Gowen, Michigan, hvor han da var Præst.

Dette var i Virkeligheden en hel ny Tanke for mig. Jeg havde aldrig tænkt paa at forlade Danmark. Det er ogsaa i høj Grad en alvorlig Sag, som mangfoldige Udvandrere kommer alt for let over. Naar man i sit Hjærtes inderste Tanke og Attraa gerne vilde „gøre Gavn som Gud det vil", saa bliver Spørgsmaalet alvorligt og paatrængende: „hvad er Guds Vilje?" Man prøver da efter fattig Evne at sige med David, Sal. 25, 4—5: „Herre! lad mig kende dine Veje, lær mig dine Stier. Gør at jeg gaar frem

UNN Cain - Digitized by Microsoft

i din Sandhed og lær mig den; thi Du er min Frelses Gud, jeg bier efter Dig den ganske Dag." At forlade sine Fædres Land, sin Slægt og Venner og drage bort til et fremmed Land er et saa gribende Hjærtespørgsmaal, som kræver dyb og alvorlig Overvejelse. I København havde jeg begyndt at gøre Skridt til at gaa paa Seminariet og tage Skolelærereksamen, men nu kom der andre Tanker, et Kald fra Landsmænd i Amerika, som ændrede hele min Fremtidsbane.

Naar jeg nu efter 40 Aars Forløb sér tilbage paa den svundne Tid, saa viser det sig for mig, som om alt tidligere havde været en Forberedelse til, hvad der nu skulde ske. Jeg er nu fuldt forvisset om, at Guds gode Helligaand havde maget det saaledes gennem det altsammen, dels ad Omveje, som det kunde synes, og om end med enkelte Skuffelser, saa dog derhen, at jeg med Familie kunde blive ledet den Vej. Det var umaadelig svært for mig at gøre dette Skridt. Min Hustru var mere frimodig i saa' Henseende. Beslutningen om Afrejsen blev taget, og efter et sidste Besøg i Hjemmet og ved Familien en Maanedstid, rejste vi fra København den 6. August 1880 med Dampskibet „Thingvalla". Efter et Ophold i England i tre Dage, hvor vi fik Lejlighed til at besøge en Slægtning, Niels Bjerre og Hustru i Newacastle, fortsattes Rejsen over Havet. Efter en lykkelig Rejse kom vi alt vel til New York den 25. August. Vor lille Dreng fyldte tre Aar paa Rejsen, og vor lille Pige fyldte et Aar faa Dage efter, vi var naaet til Amerika.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Det var just ingen blid Modtagelse, vi fik i New York. Ligesom vi var ved at skulde af Skibet og paa Færgen og vort Tøj var kommet ned, kom der et saa forfærdeligt Tordenvejr og Regnskyl, saa jeg synes aldrig, jeg har oplevet noget værre. Vi søgte Ly paa Skibet, hvor vi kunde, til Uvejret hørte op. Vi kom som alle Emigranter til „Castle-Garden" og fik alt i Orden til Afgang med Toget samme Aften paa Pensylvania-Banen til Chicago. Ligesom vi var færdig at gaa til Færgen, der skulde føre os over til Stationen, oplevede vi et lille Eventyr, som Nykommere ofte er Genstand for. Vi var i Følge med en dansk Kone fra Bornholm, som med fire smaa Pigebørn var paa Vej til hendes Mand her i Landet. Vi havde været sammen paa Skibet og skulde nu følges ad til Chicago. Det var en net Familie, og Pigerne var vist i Alder fra 12 Aar og ned efter. Da vi var færdig til at gaa, kom der en Mand, som var Venligheden selv og talte Dansk til os. Han tilbød at hjælpe med at bære Tøjet og vise os en kortere Vej til Færgen. Jeg vidste nok, hvor vi skulde gaa, men han var dansk, og vi traskede med ham. Jeg blev dog snart mistænkelig og begyndte at trættes med ham, men han vidste jo Besked, og jeg var bare selvklog. Han ledte os rundt om en „city block" og førte os endelig ned i en Saloon eller noget lignende, hvor der var Musik m. m. Han bød os at sætte os ned og høre paa Musikken. Vi var just ikke musikalske nok i det Øjeblik til at sætte os der, og dette blev os dog for grovt. Jeg greb straks alle Sager fra ham og gik ud paa Gaden. Saa vilde jeg ikke

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

høre mere paa hans Snak, skønt han blev ved at følge os, til vi kom rundt til et dansk Hotel (vistnok Rasmussens?). Der var flere Mænd samlet for at tage imod os, deriblandt vor egen kendte Hovmester fra „Thingvalla". De paastod alle, at det nu var for sent til Toget, Færgen var gaaet, og vi kunde ikke komme længere den Aften. Det var jo en god Fangst, da vi ialt var 9 Personer. Vi var saa lige ved Kontoret, hvor jeg havde været for at faa ordnet Billetterne. Det kendte jeg og løb ind og spurgte, om vi endnu kunde komme med Toget. Det kunde vi, men ad en lang Vej ned ad Gaden til en anden Færge, som straks vilde gaa. Hotelfolkene gabede ærgerlig efter os, at hele denne Flok undslap deres nederdrægtige Rænkespil. Med al Oppakning og de mange Børn halede vi afsted saa rask, som vi orkede, naaede ogsaa Færgen og kom lige ombord i samme Øjeblik, som den sattes i Gang. Hvor var vi dog glade, at vi slap heldig fra disse stygge Rænkesmede, der vilde have holdt os paa Hotellet til næste Aften. Vi naaede Toget i rette Tid og havde saa Lejlighed til at hvile os paa Vejen til Chicago.

Rejsen paa Toget forløb uden nogen videre Mærkelighed. Efter to Dages Kørsel naaede vi Chicago og skiltes der fra vort Rejseføl ge. Jeg havde ydet dem en Smule Hjælp med Tøjet i New York og paa Rejsen med Toget, og det var de særdeles taknemlig for. Da jeg i 1895 var i Dwight, Illinois, til Aarsmøde, søgte Manden mig op der, hvor han da var bosat. Konen var da død, men hun havde fortalt ham om vor Rejsefærd. Jeg besøgte ham i hans

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Hjem, og saa vidt jeg husker, var to af Pigerne hjemme, da voksne. De vidste ikke, hvad godt de vilde gøre mig, fordi jeg havde ydet dem lidt Hjælp paa Rejsen, da de var smaa.

Det var Aften, da vi kom til Chicago. Før vi rejste fra Danmark, havde vi faaet Besked paa, at vi skulde rejse til Pastor A. S. Nielsen i Chicago, og ved gode Menneskers Hjælp fandt vi ogsaa hans Hjem samme Aften; det var den Gang paa Erie Street. Lidt Overraskelse bragte vor Ankomst vel nok. Et Telegram havde dog meldt ham, at vi var paa Vej. Vi fik ogsaa udmærket Lejlighed i et Nabohus.

Da vi bestemte os til Amerikarejsen, var det med den Tanke, at jeg skulde hjælpe H. J. Pedersen ved en ny Højskole i Gowen, Mich. Den Plan var imidlertid opgivet, førend vi forlod Danmark, men jeg fik det først at vide, lige da vi var rejsefærdig. Pastor Pedersen var bleven kaldet til Præst for Menigheden i Elk Horn, Iowa, og Forstander for Højskolen dér. Højskoletanken, som havde været knyttet til Gowen, Michigan, var dermed ude af Sagaen.

Der var ikke saa lidt Uklarhed over, hvad de skulde gøre ved mig. Nogen Tale havde der været om at faa en dansk Børneskole i Gowen, og Pastor Nielsen vilde gerne have en dansk Børneskole i Chicago, men da der ingen af Stederne var forberedt noget, fandt man det heldigst at sende os over Søen til Pedersen i Gowen, hvor vi ankom, om jeg husker ret, da vor lille Pige fyldte et Aar, den 31. August. Der traf vi gamle Kendinger, jeg var godt kendt hjemme fra baade med Pedersen og Hustru, og vi

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

følte os hjemme. I Chicago var jeg truffen sammen med Kr. Østergaard, som vistnok havde holdt dansk Ferieskole i Chicago.

Pastor Pedersen og jeg kom snart i Samtale om Fremtiden. Det var Bestemmelsen, at han skulde rejse til Elk Horn om to Uger, og Højskolen der skulde i Gang til Efteraaret. Pedersen havde allerede sikret sig Østergaard til Højskolen, og det var hans Ønske, om jeg ogsaa vilde tage en Lærerplads der. Dette lovede jeg. Skolen skulde begynde til 1. Decbr. Med Hensyn til Løn var det lidt ud i det blaa; hvor skulde den komme fra? Udsigterne i den Retning var slet ikke lyse; men Fordringerne var ogsaa meget beskedne. Pedersen tænkte sig den Mulighed, at én af Smaamenighederne ved Elk Horn kunde hjælpe til, naar de fik regelmæssig Betjening. Det viste sig dog omtrent med det samme, at det ikke rigtig vilde gaa; at lønne en Lærer til Højskolen faldt ikke i god Jord hos disse Folk. Frit Ophold paa Skolen og hvad der ellers kunde blive, var alt, hvad vi kunde begynde med. Det var saa Pedersens Plan, at jeg med Familie skulde blive i Gowen til sidst i November og yde disse Kredse dér den sædvanlige Søndagsbetjening. Lidt ængstelig var jeg ved at gaa ind paa dette; Pedersen var derimod sikker i sin Sag. En Aften var jeg med ham ude til et lille Møde i et privat Hus, kun faa var tilstede. Jeg skulde begynde med at holde en lille Tale, og det gik nogenlunde. Om Søndagen, da Pedersen holdt Afskedsprædiken, bekendtgjorde han, at jeg holdt Gudstjeneste i to af Kirkerne i Kredsen næste Søndag.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Hjemme fra havde jeg saa godt som aldrig talt i en offentlig Forsamling. Her var jeg paa en Maade tvungen ind i det, ellers havde jeg vel heller aldrig faaet begyndt. At jeg i Ugens Løb forberedte mig med Flid og Alvor til Søndagen, det kan enhver sige sig selv.

Søndag Morgen kom en Farmer og kørte for mig til Kirken. Vi kom lige til Tiden, og den lille Kirke var fyldt til sidste Plads. Siden har det ofte undret mig, saa frimodig og uden Ængstelse jeg begyndte denne min første Prædiken, som blev Indledning til saa mange Aars Præstegerning i Herrens Menighed. Men jeg følte ligesom Kaldet fra Herren fra dette Øjeblik, og det var ham, jeg gerne vilde tjene til Velsignelse for mig selv og andre. Denne min første Gudstjeneste gik saa regelmæssig som nogensinde. Om Eftermiddagen kørte vi til en anden Kirke, og det gik ligedan der. I Kredsen var der fire Steder at holde Gudstjeneste, tre smaa Kirker og et Skolehus. Jeg var derved kommen i Gang, og det gik efter Bestemmelsen.

Der var paa den Tid meget slemt med Feber (Koldfeber) omkring Gowen. Mange gik med Feber i Kroppen baade Sommer og Efteraar. Vi fik Feberen omtrent straks allesammen, baade vi gamle og Børnene. Min Hustru og Børnene var ikke saa lidt syge, jeg kunde lidt bedre døje det, men det var dog slemt nok. En Søndag Morgen, jeg kørte til Trufant, blev jeg pludselig syg paa Vejen, jeg blev kold og rystede, saa det knagede, jeg maatte standse ved et Hus ved Vejen, kom ind og fik afrystet efter en lille Tid, og saa kørte jeg til Møde. En

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

anden Gang fik jeg et Feberanfald under Gudstjenesten, Kulden tog mig straks, og mens vi sang den sidste Salme, kunde jeg ikke mere; jeg kom dog snart over det og kunde køre hjem. Hen i November, da Frosten kom, blev det noget bedre, og da vi endelig kom paa Vej ad Elk Horn til, var Feberen forbi for denne Gang. Næste Sommer kom den igen. Doktoren gav mig noget Medicin, som standsede den for bestandig. Han turde ikke give min Hustru dette, og hun blev ved at have Mindelse af denne Feber, jeg tror saa længe, hun levede.

Det gik forfærdelig langsomt med Indmeldelser af Elever til Højskolen, og det var lige ved at tage Modet selv fra Pedersen. Da jeg var kommen godt i Gang i Gowen, begyndte nogle at tale med mig om at blive der og siden blive deres Præst. Dette var for mig alt for hovedkulds, noget jeg ikke kunde gøre mig fortrolig med; men et Sted skulde vi være, hvor vi kunde tjene til vort Ophold paa én eller anden Maade. Jeg skrev til Pedersen derom, og da var Udsigten for Højskolen saa lav, at det nok var under Frysepunktet. I hans Svar til mig fortalte han, at der ikke sikkert var indmeldt mere end én Elev til Skolen og ingen Udsigt til flere, men han haabede, det skulde gaa. Forresten gav han mig fri Hænder, jeg maatte gøre, hvad jeg vilde, men føjede til, at dersom jeg ikke kom, saa vilde Skolen ikke komme i Gang. Jeg turde ikke tage noget Ansvar; om jeg hørte bedre Nyheder fra Pedersen, husker jeg ikke. Vi rejste de sidste Dage i November. Ved Marne Station blev vi afhentet af Farmere fra Elk Horn. Vi var da i Følge med Østergaard, og

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

jeg tror ogsaa med nogle Elever. Paa Aabningsdagen den 1. Decbr. var der, saa vidt jeg husker, 7 Elever. I Løbet af Vinteren fik vi ialt 12.

Skolen aabnedes med et offentlig Møde, og Omegnens Farmere var talrigt tilstede og glædede sig ved, at Højskolen kom i Virksomhed igen. Den havde staaet stille om Sommeren.

Alle vi tre Lærere talte, og vi var ved godt Mod. Det var ikke nogen flot Lelighed, der blev os anvist, to smaa Stuer i Nordsiden af det saakaldte „Gladhjem"; Lejligheden kaldtes „Nordpolen", og den svarede godt til Navnet, for det var den koldeste Lejlighed, jeg nogensinde har boet i, og denne Vinter 1880—81 var ualmindelig kold med en Masse Sne. Det kneb at faa Kul hjem fra Alantic (15 Mil); vi maatte flere Gange ty til at brænde Majs. Om Foraaret fik vi indrettet en Lejlighed i Skolens Hovedbygning, og der boede vi ret hyggeligt. Min Hustru paatog sig derefter at lede Husholdningen.

Vinterskolen gik meget hyggelig i Alvor og Gammen, saa da Foraaret kom, kunde vi med Tak og Glæde se tilbage paa et godt og frugtbart Samvirke baade mellem Lærere og Elever. Om Sommeren 1881 havde vi Pigeskole med et lignende Antal Elever, og alt gik vel med godt Haab for Fremtiden.

Næste Vinter 1881—82 havde vi 30 Elever, som var alt, hvad Skolen kunde skaffe Plads til. Efter Pigeskolens Slutning 1882 flyttede Pastor Pedersen fra Elk Horn til Ashland, Michigan, hvor han byggede Ashland Højskole, og Østergaard flyttede med. Pastor Kr. Anker blev derefter Præst i Elk Horn og Forstander for Højskolen. Denne Sommer 1882

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

byggede Menigheden i Elk Horn sin Kirke, og dér holdtes i September Samfundets Aarsmøde. Jeg beholdt min Stilling ved Skolen og af Lærere fik vi A. Skands Hansen og Norskeren Skinvig. Med Lærerkræfter var vi da lidt bedre stillet end tidligere.

Det var en frugtbar og dejlig Tid ved Højskolen i Elk Horn. Jeg var meget glad ved Gerningen blandt de unge. Uden at jeg særlig tænkte paa det, var der maaske noget betegnende i, at det første Foredrag, jeg holdt ved Skolens Aabning, formede jeg over Sagnet fra gamle Dage om „Uffe hin spage". Min Hustru forklarede siden dette paa sin Maade, idet hun sagde, at jeg lignede Uffe saa meget deri, at jeg hidtil havde gaaet saa stille og tilbageholden, og det var, som jeg først nu fik begyndt. Uffe-Skikkelsen fra gamle Dage havde al Tid været mig kær. „En Vej eller anden, vor Herre véd Raad". For mig var det en udmærket Forskole til Præstegerningen, at jeg først i tre Aar blev Højskolelærer. I min egen Skoletid hjemme havde jeg med stor Flid og Lyst arbejdet meget med Verdenshistorie og Kirkehistorie samt i særlig Grad med Geografi. Det var derfor ogsaa mit Hovedfag ved Højskolen hver Dag at holde Foredrag over et af disse Emner, men mest Verdenshistorie. Lidt Fysik havde jeg ogsaa. Forøvrigt delte vi Arbejdet, som det laa nærmest for hver af os. Lige fra allerførst kom jeg til at hjælpe om Søndagene i Smaamenighederne omkring Elk Horn. I en Kreds i Nærheden af Avoca, 25 Mil fra Elk Horn, hvortil jeg maatte køre eller ride, holdt jeg stadig Gudstjeneste én eller to Gange om Maaneden.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

En glædelig Kendsgerning er det, at fra vi landede i Amerika, var det ligesom lagt tilrette for os, og hvad vi hidtil havde oplevet, var en Opdragelse til den Gerning, der nu laa foran os.

Mens alt gik sin jævne Gang ved Højskolen, var imidlertid Præstetanken mer og mer modnet hos mig, og ved ihærdig Studium i Bibel og Kirkehistorie forberedte jeg mig det bedste, jeg kunde. Det blev da Forstaaelsen for mig selv og Samfundets Styrelse, og ved direkte Opfordring af Formanden, Pastor A. S. Nielsen, at min Fremtid vilde blive som Præst.

Jeg fik da af Formanden anvist og anbefalet nogle Menighedkredse i Nebraska, og efter Reglen i Samfundet, opholdt jeg mig i disse Kredse en Maaned, og de havde alle givet til Kende for Pastor A. S. Nielsen, at de ønskede mig til deres Præst. Jeg indstillede mig da for Eksamenskommissionen til Aarsmødet, og alt gik vel. Eksamenskom. var Præsterne: Th. Helveg, L. Hansen og J. Jensen (Mylund). Vi var tre Kandidater: F. L. Grundtvig, Hillerup Jørgensen og jeg. Aaret i Forvejen havde jeg ved Aarsmødet i Elk Horn overværet baade Kirkeindvielse og Ordination: K. C. Bodholdt, H. C. Strandskov, P. (L. C.) Hansen og Mortensen, og det var en Højtid, som ved Pastor A. S. Nielsens Ledelse deraf overgik alt, hvad jeg hidtil havde oplevet.

Nu stod jeg selv og søgte Indvielse til det hellige Præsteembede, til at være Herrens Vidne i Ordets Tjeneste. Den 23. September 1883 har al Tid

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

staaet for mig som en Dag, som jeg med en egen stille Glæde og Taknemlighed tænker tilbage paa. Det kan gælde for alle Kristne, men dog i særlig Forstand Præsterne, Ordførerne, som Jesus siger til: „I skal være mine Vidner.“

En enkelt Oplevelse fra Ordinationsdagen skal jeg her anføre. Grundtvig prædikede om Formiddagen efter Ordinationen, jeg skulde saa prædike ved Aftengudstjenesten, hvor der ogsaa skulde være Altergang. Pastor Th. Lyngby holdt Skriftetale og ledede Altergangen. Der var mange Altergæster, og der skulde helst være to Præster ved Uddelingen af Brødet. Muligvis har jeg følt lidt underlig ved det denne første Aften i en saa stor Forsamling. Pastor Nielsen kom da hen til mig og sagde ganske stille: „tag Dem sammen, tag Dem sammen.“ Det ligesom lettede, og da jeg begyndte, var jeg fuldstændig fattet og i Ligevægt; men jeg var saa glad og taknemlig i mit Hjærte for, hvad jeg den Dag havde oplevet baade ved Ordinationen og ved at tjene ved Nadverbordet paa denne min første Dag som Præst, og jeg havde som aldrig før følt mig at være paa hellig Grund. Velsignelsen derved har saa mange Gange siden glædet mig ved Alterbord og Døbefont. Ved min Ordination var dermed min Gerning som Højskolelærer afsluttet, og et nyt Afsnit af mit Virke her i Amerika skulde begynde. Forandringen var betydelig.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

PRÆSTEGERNING I NEBRASKA.

DET var næsten med lidt Vemod, at vi nu skulde bryde op fra Elk Horn. Ved Højskolen og Menigheden dér havde vi tilbragt tre gode og lykkelige Aar, to Aar med Pedersen som Forstander og et Aar med Kr. Anker. To smaa Børn var født os dér, den første Vinter en lille Pige (Marie) og den sidste en lille Dreng (Jørgen).

Al Ting syntes at tegne godt for Fremtiden. Store Strækninger af frugtbar Prærieland laa rundt ud til alle Sider. Naar Græsset grønnedes om Foraaret og Sommeren igennem, sværmede en Mængde Prærihøns derude allevegne; det var skønt og livligt at høre dem en stille, klar Foraarsmorgen, naar de kurrede til hinanden, som vilde de sige til os, der færdes omkring: „her er dejligt og godt at være". Mange Nykommere bosatte sig i Omegnen, hvor der var rigeligt Land at faa den Gang til billige Priser. Folk søgte dertil for Menighedens og Højskolens Skyld. I denne Kreds og denne Gerning mærkede vi ikke meget til det fremmede her i Amerika. Alt var jo næsten saa dansk og hjemlig som i Danmark.

Naar jeg siden ved Lejlighed kom til Elk Horn til større Møder, Fester og lignende, var det al Tid for mig, som jeg kom hjem. Kirken og den danske Børneskole havde jeg været med til at bygge (ydet Bidrag til), og Højskolen var bleven mig saa kær, og de gamle Venner dér var det altid skønt at samles med. En Del af de mange Træer omkring Skolen og Kirken havde jeg været med til at plante. Vemodigt er det derfor at tænke paa, at der i Sam-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

fundets Splittelses Dage i 90erne blev vendt op og ned paa al Ting ogsaa i Elk Horn, saa der blev fremmed for os, som før havde været hjemme i baade Kirken og Skolen dér.

Min fremtidige Virksomhed som Præst var i Forvejen bleven mig anvist i Nebraska, hvor jeg skulde betjene fire smaa Menigheder: Lincoln, Rock Creek (nu Davey), Bennet og Friendville (nu Cordova), Kaldsbrev havde de alle i Forening udstedt til mig før Ordinationen. Omkring ved 1. Oktober flyttede vi saa fra Elk Horn til Lincoln, Nebraska. Derfra skulde jeg saa betjene de øvrige Kredse én Søndag om Maaneden hvert Sted. Jeg maatte derfor være borte fra Hjemmet de tre Søndage om Maaneden, idet jeg rejste ud om Lørdagen og kom tilbage Mandag. Et Præsteembe af den Beskaffenhed og paa den Tid var jo ikke nogen glimrende Stilling i økonomisk Henseende, men vi klarede os godt igennem. Vi maatte selv betale Husleje og Udgifter paa mine Rejser. Til Bennet var der 17 Mil med Bane og til Friendville 40 Mil. Til Rock Creek blev jeg afhentet i Vogn 12 a 14 Mil.. En Familje, som om Sommeren var kommen fra Danmark, Svoger J. Fr. Hansen og Hustru, der var Søster til min Hustru, fulgte med os til Lincoln. Forandringen i hele Stillingen var betydelig. Menighederne var smaa og jo endnu den Gang i Nybyggertiden, saa de fleste var smaat stillet, men dog den Gang noget over den første Begyndelse. Folkene var allevegne flinke og meget venlige, og som Tiden gik, blev vi lidt efter lidt bedre stillet. Den første, vi kom til i Lincoln, var Rasmus Johnson. Han var en meget velvillig og hjælpsom

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Mand overfor alle Nykommere og fremmede, og i deres Hjem boede vi de første Dage, til vi fik vor egen Lejlighed i Stand.

Det første, jeg i Lincoln blev forlangt til at udføre, var en Begravelse; et lille Barn var død udøbt. Jeg husker godt, at jeg gik ret stærkt irette med Forældrene for deres beklagelige Efterladenhed, da jeg havde været der, mens Barnet endnu var sygt. De boede tæt ved Rasmus Johnsons og vidste nok, at jeg var kommen. Konen dækkede sig med den almindelige Snak, at det gjorde da ikke noget for Barnet; men deri kunde jeg selvfølgelig ikke give hende Ret. En Barnedaab er da ikke en blot tom Ceremoni. Jeg føjede dem dog i at forrette ved Begravelsen. Jeg skulde siden komme paa nærmere Hold af Gendøbere og forskellige Slags Folk, som ringeagtede og forkastede Barnedaaben.

Jeg begyndte saa min Præstegerning derude med at holde Gudstjeneste i Lincoln den første Søndag efter at vi var kommen. Der var ikke saa faa Danske i Lincoln, men kun en lille Menighed, og Forsamlingen var ikke meget stor; nogle faa var kommen ind fra Rock Creek (Davey). I Lincoln havde man et lille Forsamlingshus at holde Gudstjeneste i (det tilhørte et amerikansk Samfund og brugtes mest til Søndagsskole). Der var i disse fire Kredse, jeg begyndte med, organiserede Menigheder. De havde til at begynde med været betjent af Præster fra den norske Synode, og de sidste Aar havde Pastor Gydesen fra Omaha besøgt Kredsene, jeg véd ikke rigtig hvor ofte, men det var nok altid Søgnedage. Folk havde været glade ved Gydesen. De norske Præster havde den

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Gang som Regel ikke noget godt Øje til de danske Præster. De vilde ikke gerne give Slip paa de danske Menigheder, og Vaabnene, de brugte, var ikke saa meget agtværdige. De vidste, at der var nogen i Danmark, man kaldte Grundtvigianere, og dem skulde Folk tage sig i Vare for, da det var omtrent det værste af alt Galskab; men de vidste ellers ikke noget om Kirkelivet i Danmark. I min Tid derude mærkede jeg ikke saa meget i den Retning. Der var en norsk Synodepræst fra Omaha, som kom til enkelte i Lincoln og ligeledes til nogle ganske faa i Bennet. Han øvede, saa vidt jeg véd, ikke nogen Modstand mod mig, kun var det noget meningsløst, at han blev ved at komme til disse faa, som ikke havde Mod til at hæve Forbindelsen med ham. Vi mødtes ved enkelte Lejligheder og kunde omgaas ret fredeligt med hinanden. En Gang husker jeg, at vi skulde have Gudstjeneste samtidig i Skolehuset ved Bennet. Vi mødtes ved den bestemte Tid. Jeg husker ikke, hvem der talte først; men vi blev alle samlet, mens vi talte begge to. Dagen efter fulgtes vi ad paa Toget til Lincoln, og da udtalte han sig meget anerkendende om min Prædiken, og jeg havde ikke noget egentlig at indvende mod hans Tale. Disse fire Menigheder havde Aaret før, jeg kom der, havt Hillerup Jørgensen, som holdt Gudstjeneste om Søndagene og holdt lidt dansk Skole for Børnene. Han forberedte sig til Præstegerningen, blev ordineret sammen med mig og kom til Hampton, Iowa. Jeg havde begyndt Arbejdet og fortsatte regelmæssigt, skiftevis én Søndag om Maaneden hvert Sted. Den anden Søndag derude var jeg i Davey (for ikke at volde Misforstaaelse kal-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

der jeg herefter denne Plads Davey, som nu er dens Navn efter Stationsbyen dér). De andre Steder kunde jeg bruge Banen, men maatte saa alligevel fra Stationen køre nogle Mil ud paa Landet. Til Davey maatte jeg køre paa Vogn 12 a 14 Mil; Farmerne skiftedes til at hente mig i Lincoln. Det var især om Vinteren en kold Tur. Der var kun én ordentlig „Buggy" i hele Kredsen den Gang, ellers var det de store Arbejdsvogne og ofte med Læs paa af det ene eller andet, saa det næsten altid blev noget ud paa Aftenen, førend vi naaede Hjemmet. Skønt jeg var godt og varmt paaklædt, saa frøs jeg meget paa disse Køreture, naar det blev Aften. Da kunde det føle saa velgørende og hyggeligt at komme ind i en varm Stue og faa noget varmt baade at spise og drikke. Her skal jeg føje til, at i alle de danske Hjem, hvor jeg kom, der maa jeg prise de danske Kvinder for den udmærkede og velsmagende Mad, som de bød frem, og for den hjærtelige og venlige Modtagelse, jeg altid fik. Mange Steder havde man den Gang endnu kun tarvelige og smaa Huse, og Sengeplads var der som Regel ikke Overflødighed af. Jeg delte ikke sjælden Seng med Manden, men i alle Tilfælde fik jeg altid den bedste Plads i Huset, og hvad kunde man saa forlange mer.

Ude paa Landet ved Davey samledes man til Gudstjeneste i et elendigt lille, gammelt Skolehus, hvor Folk skulde pakkes sammen, saa de næsten ikke kunde røre sig; men Folk var nøjsomme og brugte Lejligheden, som den var. Ved enkelte Lejligheder blev Gudstjenesten ogsaa afholdt i et privat Hus, hvor der var Plads dertil. Altergang blev altid holdt

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

i et af disse private Huse, og dette var en egen Højtid, præget af en stille kristelig Alvor, som forøvrigt altid herskede ved Møderne.

Ved Davey var der en rar og opvakt Kreds, som jeg altid var glad ved at komme til. Uden særlig at fremhæve nogen enkelt, skal jeg dog nævne en stor Familje: „Skyttefamiljen". Dette Navn var egentlig knyttet til den gamle Ole Jørgensen. Han havde været Skytte paa den store Herregaard „Rønnebæksholm" paa Sælland, og derfra beholdt han Skyttenavnet, som gik over paa hele Familjen. I Rønnebæk havde man havt Præsterne C. J. Brandt og Dr. Skat Rørdam, den senere Biskop, saa de havde hørt og oplevet meget godt derhjemme i Danmark. Den gamle var en udmærket Sanger, og det var hele Familjen med. De gamle havde fem Døtre og én Søn, og de var kommen til at bo saa nær sammen, at det var et stort Naboskab, og der var en Børneflok hvert Sted. Nu er der kun en enkelt tilbage af den ældre Slægt. En af Døtrene bor endnu ved Davey og én, Mrs. Harksen, i Portland, Oregon. Sønnen og en Svigersøn, Eversen, er endnu ved Davey, Jørgen Jørgensen i Solvang, California, og H. Harksen i Portland, Oregon. Naar jeg nævner dette, saa er det kun for at vise, hvor hurtig en talrig og kraftig Slægt bukker under og bliver lagt til Ro paa Kirkegaarden. En til skal jeg nævne af de aller ældste, som endnu bor i Davey: Hans Hansen og Hustru; de holdt Guldbryllup i Fjor. Nogle faa flere er der endnu, dog ingen af de allerførste. En Del af den yngre Slægt bor nu i Hjem i og ved Davey og udgør Menigheden der.

Jeg har hørt fortælle meget om Begyndelsen i

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

denne Kreds ved Davey, og det samme kan jo tildels passe paa de andre Kredse med, hvor jeg kom under deres Nybyggerkaar. Det var trange Kaar, de havde oplevet. Alle de første tog „Homestead“. De var fattige, og der behøvedes ikke mange Penge for at blive Ejer af 160 Acres Land, og der var nok ikke mange, der kunde købe og betale en Ko; men de tog fat paa Arbejdet baade Mænd og Kvinder med frit Mod og godt Haab om Fremtiden. I Lincoln var der den Gang meget Arbejde, som gik for sig, og Mændene gik til Lincoln, 12 a 14 Mil, Mandag Morgen tidlig, og hjem igen Lørdag Aften; Konen skulde jo blive hjemme i Hytten paa deres „Homestead“. Mange baade strenge og pudsige Oplevelser har de oplevet, som de bagefter kunde more baade sig selv og andre med, som jeg nu ikke kan gengive ret meget af. Heste var der til at begynde med næsten ingen af; nogle enkelte fik Stude at arbejde med. Et Par af Mændene havde købt en Plov i Lincoln, og da de jo skulde gaa Vejen alligevel, saa tog de Ploven med og slæbte den hjem derfra. Ligeledes var der to, som havde købt en Bushel Majs og bar den hjem paa en Stang imellem sig den lange Vej. Der var ogsaa to Mænd, som havde slaaet Følge til Lincoln, den ene havde en Vogn, den anden et Par Stude, og saa var de kørende. Jeg véd ikke, hvad de havde i Vognen; men da de var paa Hjemvejen fra Byen, kom der dem noget imellem, de blev meget uenige, og ham, der havde Studene, spændte dem fra og kørte hjem og lod Vognen staa; hvordan han med Vognen kom afsted, véd jeg ikke. Alle den Slags Oplevelser kunde være ret livlige at høre fortalt, og der var noget deri, som

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var baade Alvor og Gammen. I Sygdomstilfælde var det mere end almindeligt strængt, samt i de kolde Vintre, ofte med en Masse Sne. Men alt dette er et lille Billede af, hvad disse første Begyndere har oplevet, idet de ved deres Arbejde og Sparsommelighed har banet Vejen for den Slægt, der nu er saadan stillet, at man ikke synes at kunne komme til sin nærmeste Nabo uden at skulle køre dertil i Automobil.

Den Gang jeg i 1883 kom i disse Egne, var de trangeste Aar tildels overstaaet, skønt der ogsaa var ny Begyndere endnu den Gang. Det værste for mit Vedkommende staar for mig at have været de lange Køreture om Vinteren, naar det var koldt og det næsten altid blev ud paa Aftenen. En Aften kom vi kørende, da det var meget mørkt, og Vejen var forfærdelig sølet. Manden kørte saa lidt ved Siden af Sporet, og da vi kom i Nærheden af en Bro, var Vejen hulet ud og stejle Brinker ved Siden, men vi kunde ikke sé det. Da Kusken saa vilde dreje ind paa Vejen til Broen, væltede hele Kassen og vi andre med paa Hovedet ned i alt Mudderet; alligevel slap vi heldig fra det uden at tage nogen Skade; hvordan Tøjet saa' ud, husker jeg ikke. Vi fik endelig den store Vogn op paa ret Køl igen og slap godt hjem, hvor vi snart glemte Forskrækkelsen.

Naar man kun kommer én Gang om Maaneden, saa sér det nok noget smaat ud fra én Side sét. Men det var saadan alle disse Steder, at der saa godt som aldrig blev nogen hjemme, naar der skulde være Gudstjeneste, de kom allesammen, og det var, som Gudstjenesten blev dem en virkelig Festdag, og man blev saa kendt og hjemme i Familjen hvert Sted i

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Kredsen ved at komme og være der fra Lørdag til Mandag. Det skete ikke sjældent, at en Del af Menigheden samledes om Eftermiddagen, hvor jeg var, og disse Søndags-Eftermiddage kunde være saa hyggelige og gaa med Samtaler og Sang ved det hyggelige Samvær.

Det kneb noget ved de store Kirkehøjtider. Jeg syntes altid, at jeg skulde rundt til alle Menighederne i Juledagene. Den første Jul i Nebraska husker jeg saa godt. Jeg har altid saa vidt muligt maget det saadan, at jeg kunde være hjemme i min Familje Juleaften, hvor vi havde vort Juletræ for Børnene og fejrede Festen paa hjemlig Vis, saa godt vi kunde. I Lincoln havde man altid Gudstjeneste Klokken fire Eftermiddag. Vi havde ordnet det saaledes, at de kunde hente mig tidlig Julemorgen ud til Davey; jeg kunde saa holde Gudstjeneste der om Formiddagen og saa naa tilbage igen til Lincoln til Klokken fire. Det var Fr. Larsen, som hentede mig om Morgenen, og i hans Hjem holdtes saa vor Julegudstjeneste. Der var de alle samlede, og Juleevangeliet blev saa opbyggeligt og højtidsfuldt for os den Dag, saa jeg aldrig synes at have oplevet det skønnere. Tilsidst sang vi Julesalmen: „I denne søde Juletid tør man sig ret fornøje". O, hvor de Folk denne Juledag kunde synge, og hvor klang denne Salme dog alvorsfuld og opbyggelig. Jeg var hjærtens glad og taknemlig for Guds Velsignelse, som jeg følte at have oplevet kendelig ved denne min første Julegudstjeneste som Præst. Om Eftermiddagen var jeg i Lincoln til Klokken 4. De andre Steder besøgte jeg de andre Juledage.

Der var paa de forskellige Steder Folk fra alle

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Egne af Danmark, dog lidt forskellig fordelt. Ved Davey var de fleste fra Sælland og Lolland, enkelte fra Fyn. Ved Bennet var de fleste fra Lolland; ved Friendville var det mest Møenboer og Sønderjyder, naturligvis med mange Undtagelser paa de forskellige Steder. I Lincoln var der fra alle Egne. Ved Friendville, nu Friend, var der lidt den største Kreds. For at undgaa Misforstaaelse, vil jeg herefter nævne denne Plads Cordova, som er Navnet, denne Menighedskreds bærer nu. Der var der nogle af Farmerne, som i økonomisk Henseende var lidt bedre stillet end de andre Steder. Enkelte havde været bosat i Illinois, før de kom der, og nogle andre Steder. I den første Tid var det næsten altid Chr. Madsen, som hentede mig ved Stationen. Der var to Mil til hans Hjem, hvor jeg for det meste boede, naar jeg var der til Gudstjeneste. Madsens Børn, tre Døtre og en Søn, havde alle været paa Elk Horn Højskole. Der var et stort Hus og alt i bedste Orden paa Farmen. Der samledes ofte en Del unge Mennesker Søndag Aften. I denne Kreds kunde der samles en stor Flok til Gudstjeneste om Søndagen, og de samledes i et meget lille Skolehus tæt ved Madsens. Der i dette Skolehus udførte jeg min første Brudevielse. Det var én af de første Gange, jeg var der. Jeg vidste ikke noget om dette i Forvejen. Da saa Folkene var samlet og Skolehuset var fuldt, kom disse to unge Mennesker og forlangte at blive viet der under Gudstjenesten. Lige i Øjeblikket var dette for mig noget af en Overraskelse. Jeg havde ikke særlig studeret Brudevielsesritualet, som jeg havde det i min Alterbog, og der var jo heller ikke megen Oplysning at finde. De unge

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

kendte jeg ikke noget til, og en „License" havde jeg vistnok aldrig sét før. Jeg husker saa godt, at Menighedens Formand, Chr. Jørgensen, sad lige ved Siden af mig, og jeg spurgte ham i al Stilhed, om der kunde være noget til Hinder for at vie dem, og han hjalp mig over Vanskeligheden og sagde, at Brudefolkene hørte hjemme der i Kredsen, at de var kendt af alle, og der kunde ikke være noget i Vejen. Jeg holdt en lille Tale til Brudefolkene, og alt gik vel. Det var jo første Gang, jeg udførte en saadan Handling, og jeg var lige ved at løbe fast under Vielsen, men jeg fattede mig, og alt gik godt.

I Danmark sagde man om en Mand, som studerede til at blive Præst, at han var henne at lære at blive Præst. Dette kunde tildels være rigtigt; men selv om man er nok saa godt udlært til at tage en Eksamen, saa vil der komme mangfoldige Ting for en ung Præst, som han ikke har lært i Forvejen, men som skal indøves under selve Gerningen. Blot et Eksempel fra min egen Oplevelse. Hjemme i Danmark var det i hvert Tilfælde tidligere almindeligt, at en Kone blev indløst i Kirken første Gang, hun var der efter Barnefødsel. Saa havde hun en anden Kone med sig, og de blev tilbage i Vaabenhuset, naar andre Folk gik ind i Kirken. Mens man sang den første Salme, gik Præsten ned til hende og holdt der en lille Tale til hende. Dette kunde vist være ret opbyggeligt, og var en gammel Kirkeskik, som vistnok gaar noget af Brug. Jeg havde selvfølgelig aldrig hørt, hvad Præsten talte ved en saadan Lejlighed og havde da heller ikke faaet Spor af Anvisning i den Retning. Saa var det i den allerførste Tid et Sted, som vi lige var ved

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

at skulle begynde Tjenesten, at der kom en Mand og en Kone og bad mig, om jeg vilde indløse Konen der den Dag. Det faldt mig aldrig ind at nægte det; men lige i Øjeblikket vidste jeg ikke, hvad jeg skulde sige. Jeg vidste, at der var en Salme i Salmebogen i den Anledning. Jeg saa' den igennem, og den viser, hvad der er tænkt paa i denne Sag, og jeg var derved klar over Sagen. Jeg talte saa et lille Ord til Konen. Siden er jeg aldrig bleven opfordret til denne Handling.

Der var ingen af disse Menigheder, som havde Kirker. De havde hidtil været meget smaat forsynet med Penge, saa de altid maatte spare, og store Fordringer til Bekvemmeligheder blev ikke stillet. Derfor kunde de klemmes ind i de smaa Skolehuse, saa man maatte undres derover; og var der en tom Plads, saa fik man de store Vognsæder ind og sad paa dem. En Gang den første Vinter ved Gudstjenesten der ude ved Cordova, hvor det lille Skolehus var aldeles overfyldt (om nogen stod udenfor, husker jeg ikke), kom det til at staa klart for mig, at vi trængte haardt til en bedre Plads. Ved en saadan Lejlighed er det jo tit, at Tankerne hos de enkelte kan gaa i samme Retning, men ingen tør røre ved det ømme Punkt, og da gælder det om at finde det forløsende Ord, saa Hjærtets Følelser kan faa frit Løb. Efter Gudstjenesten nyttede jeg Lejligheden og talte nogle faa Ord til dem, som de i Øjeblikket kunde falde, og spurgte dem, om de ikke kunde tænke sig en Mulighed for at bygge en lille Kirke. Dette var alt, hvad der behøvedes for at faa denne Sag lagt hver enkelt paa Hjærte. Det blev en dejlig Dag. Om Eftermiddagen var der

Univ Calif - Digitized by Microsoft

en Del, som havde sat hinanden Stævne ved Chr. Madsens, og det gik saa hyggeligt og fredeligt, og om jeg husker ret, saa kom Subskriptionen straks i Gang. Markus Christiansen gav en Byggegrund paa Hjørnet af hans Land, lige ved en Korsvej, en Mil øst for, hvor Cordova nu ligger. Subskriptionen gik saa godt, at en lille tarvelig Kirke kunde bygges uden Gæld. I Løbet af Foraar og Sommer 1884 kom man saa i Cordova i travl Virksomhed med at bygge Kirke. Et Par danske Haandværkere fik Arbejdet med at bygge den, og hen paa Sommeren blev den færdig; den blev indviet i Oktober 1884. Dette blev en skøn Højtid, hvor Præsterne Kr. Anker, Elk Horn; A. Skands Hansen, Atlantic, Iowa; K. C. Bodholdt, Hamilton Co., og S. H. Madsen, Nysted, Nebraska, var til Stede, og tillige nogle Gæster fra Hamilton. Pastor Anker indviede Kirken; hver af de andre Præster talte og aflagde et opbyggeligt Vidnesbyrd. Folkene var inderlig glade ved deres ny Kirke, og den var ogsaa ret hyggelig. For mit Vedkommende har jeg næppe havt en skønnere Oplevelse. Det var jo et lille nyt Skud som Frugt efter det Arbejde, jeg havde øvet der i det Aar, jeg havde været der, og af mine Forgængere før den Tid. Det var den første Kirke, vort Samfund, „Den danske Kirke", fik i Nebraska. I Omaha var der en dansk Kirke, men den var bygget mens Norskerne virkede der. Nebraska, hvor mange Danske havde bosat sig, var den Gang endnu i kirkelig Henseende nyt Land. I Omaha havde der været dansk Præst i nogle Aar, og længere inde i Staten, i Howard County, havde Pastor S. H. Madsen virket i nogle Aar, og saa Pastor K. C. Bodholdt blot

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

et Par Aar før jeg kom i de samme Egne. Der var kun 40 Mil mellem Hamilton og Cordova.

I Løbet af det første Aar havde jeg faaet udvidet min Virkekreds ved, at jeg havde faaet to ny Missionspladser, Nebraska City, 70 Mil øst for Lincoln ved Missouri Floden, og Filley, omtrent 5 Mil syd for Lincoln. Første Gang, jeg var i Filley, blev jeg afhentet af Hans Andersen, og i hans Hjem boede jeg for det meste, og det var ogsaa gærne ham, der hentede mig. Der var ikke saa faa danske Farmere der omkring, mest Sønderjyder. Der var saa mange, saa Skolehuset var helt fyldt. Da vi kom hjem om Aftenen og talte sammen, forstod jeg straks, at baade H. A. og Hustru var stærkt optaget af at faa Missionsarbejdet i Gang og fortsat. Jeg havde allerede under Mødet lovet at komme igen. H. A. fik Papir og Blyant fat og skrev Navnene op paa dem, som han tænkte vilde være med ,og der var en god Flok. Mine Søndage var optaget, saa jeg kunde kun komme Søgnedage; men de samledes ret flittigt. Jeg skal endnu kun nævne én Mand, som jeg næsten ikke véd andet Navn til end „den gamle Smed". Han var kommen til Amerika paa sine gamle Dage, havde været Smed hjemme og boet i Støvring, Jylland. Han var meget interesseret i Kirkesagen og talte med alle og enhver derom. Han var meget optaget af Salmesangen, og vi skulde gærne paa hans Opfordring synge én eller to Salmer bagefter de almindelige ved Gudstjenesten. Han var meget godt kendt med Peder Larsen Skræppenborg. Naar denne var paa sin kørende Missionsrejse ned gennem Jylland, kom han ogsaa gennem Støvring, og saa skulde Smeden sko hans Heste, og ved

Univ Calif - Digitized by Microsoft

den Lejlighed talte de meget sammen. Han og Konen havde et lille Hus ved Filley.

De var fattige og Konen tjente lidt ved at vaske, og han hjalp hende. Saa blev Konen pludselig syg og døde, og derved tabte han noget af Humøret. Han kom saa til at bo hos Sønnen, som ogsaa var Smed, men de unge havde ikke meget med Kirken at gøre. En Nat skulde den gamle og jeg være sammen og sove ved hinanden. Ud paa Natten hørte jeg halvt i Søvne, at den gamle talte højt, og jeg fattede straks, at han laa og bad til Gud. Jeg holdt mig ganske stille. Først bad han for Sønnen og hans Familie, at Herrens Aand vilde virke i deres Hjærter til sand Tro paa Kristus. Derpaa bad han for mig, som laa ved hans Side, om at Guds Velsignelse maatte være med os ved Gudstjenesten næste Dag. Da han holdt op at bede, spurgte han ganske stille: „sover Du?“ Jeg svarede ikke, jeg nænnede ikke i Øjeblikket at lede hans Tanker i anden Retning; han havde talt kort og hjærteligt med sin Gud. Jeg følte mig efter dette knyttet saa nær til den gamle Smed. Siden har jeg ofte tænkt paa denne stille Nattetime, da jeg i Bønnen blev baaren op til Gud af en gammel, troende Kristen. Det sker vist mangen Gang for os Præster, at vi ret føler, hvor fattig det kan være med vor Kristendom, baade for os selv og for Menigheden, og at det kniber for os i Tro og Bøn at lægge alt i Guds Faderhaand. I saadanne tunge Stunder er der maaske baade her og der én eller flere, som i en stille Nattetime beder Gud om, at alt maa blive os og mange flere til aandelig Velsignelse. Da jeg var meget syg og begyndte at komme mig igen, var der en kær

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Ven, der sagde til mig: „jeg tror paa Forbønnen“. Denne Tro bærer op paa Livsvejen og er en kostelig Perle at eje til Guds Ære og vor Sjæls Saliggørelse. Endnu et lille Træk, som knytter sig til Filley. Der var to Veje at komme dertil. Jeg kunde rejse med Toget fra Lincoln til Adams og der blive afhentet og køre de 8 Mil til Hans Andersens; jeg kunde ogsaa rejse en anden Vej over Crete og Beatrice og derfra med en Sidebane til Filley; der fra var der 5 Mil til H. A. Jeg havde da bestemt at komme til Filley. Af hvad Grund jeg kom flere Timer for sent til Beatrice, husker jeg ikke, men jeg vidste, at Toget til Filley vilde være gaaet for længe siden. H. Andersen skulde hente mig i Filley til sædvanlig Tid. Jeg sendte saa et Telegram til H. A. om, hvad Tid jeg vilde være i Beatrice. Jeg tænkte mig vistnok den Mulighed, at han vilde komme der efter mig. Jeg kom derhen sidst paa Eftermiddagen, men der var ingen Kendinger. Jeg vidste ikke mine levende Raad; thi leje Køretøj denne lange Vej, 18 Mil, turde jeg ikke indlade mig paa, og blive Natten over der var ogsaa galt, jeg skulde have Gudstjeneste ved Filley næste Dag. Efter at have summet mig lidt, tog jeg til Fods. Jeg kom et lille Stykke frem, inden Mørket faldt paa, ellers tog det til hen ad Morgenstunden, inden jeg naaede Maalet. Et meget vanskeligt Punkt paa Vejen havde nær hindret mig i at naa videre. En Bro var skyllet væk. Jeg skimtede lige Hullet, men ellers var der mørkt som i en Ovn. Der var Træer ved Broen, som skyggede over det hele. Jeg kunde lige skimte, at der stod noget af Broens Underbygning ved den ene Side. Det lykkedes mig at faa Hold paa dette, og skønt det

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var en meget farlig Gang, saa naaede jeg den anden Bred. Brinkerne var høje og stejle, og der var baade Vand og dybt Mudder i Bunden. Bagefter blev jeg næsten mere bange end i Øjeblikket; havde jeg væltet ned med det Stillads, saa er det jo ikke let at sige, hvordan det kunde have gaaet. Da jeg henad Morgenstunden naaede H. Andersens , var der kun Karlen hjemme, og saa vidste jeg Besked. H. A. havde faaet mit Telegram i Filley, og saa var baade han og Konen, som var med, kørt lige til Beatrice; men da var jeg borte, og da de endelig naaede hjem, var jeg i Seng og i god Behold. Man siger efter det gamle Ord: „hvor der er en Vilje, er der ogsaa en Vej". Naar jeg nu efter de mange Aar tænker tilbage paa dette som saa meget andet nær beslægtet med dette, saa føler jeg Hjærtens Trang til at sige: „Gud Fader have Tak i Jesu Navn for Viljen og for Kræfterne, han gav mig i de yngre Aar". Jeg har saa med Aarene faaet lært at gaa sagte, og ved Guds forbarmende Naade vil jeg naa frem til Maalet, den evige Saligheds Hvile.

I Nebraska City var der en Del Danske, og nogle havde lejet Farme der omkring. De havde aldrig været i Forbindelse med nogen dansk Præst. Jeg fik at vide, at der var en dansk Mand derfra, som kørte til Lincoln med Æbler og solgte dem omkring paa Gaden. Jeg blev kendt med ham og fik lidt Oplysning om Danskerne dernede. Det blev bestemt imellem os, at jeg skulde komme til Nebraska City og holde et Møde der; han lovede at gøre dette bekendt, og et Aftenmøde blev bestemt i hans Hjem. Det viste sig, at der var en Del Folk, som havde været kirke-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ligt interesseret i Danmark. Nogle af dem var fra min Hjemegn, vistnok fra Egnen ved Vemb, 3 eller 4 Mil syd for Lemvig, saa vi havde flere Fællesbekendte derhjemme. Siden er nogle af dem godt kendt fra Nysted, Nebraska, hvor de flyttede hen. Der var Jens Berg og Hustru og hans Svoger Christensen og flere. Folk var saa underlig højtidsstemt ved dette første Møde. De havde levet der i nogle Aar og havde vist ikke ventet, at de her skulde faa en dansk Præst iblandt dem. Jeg glemmer aldrig den første Aften. Folk begyndte at samles i Stuerne, og blandt andre kom der tre ældre Koner og sad lige over for mig. Hvor var de dog optaget og alvorlig grebet ved Tanken om, at de virkelig havde en dansk Præst for dem. De saa' paa mig med en saadan Undren, at jeg næsten blev helt underlig ved det. Jeg forstod, at her var Folk, der ventede noget, som de længe havde savnet, siden de forlod Danmark. Jeg ønskede og bad i mit stille Sind, at jeg maatte faa Lykke og Velsignelse til at bringe dem et godt Budskab, som deres Hjærter længtes efter. Hvor sang de med hjærtelig Følelse de gamle kendte Salmer. Mødet forløb hyggeligt og rart, og de ønskede bare, at jeg kunde komme snart igen.Jeg kunde kun komme Søgnedage. Der var flere, som bad mig om at holde Altergang, saa snart der blev Lejlighed. Det lovede jeg, om alt ellers gik vel.

Næste Dag talte jeg med en Del. Konen i Huset, hvor jeg boede, spurgte mig, om jeg havde Vin og Alterbrød, og jeg kunde da forsikre hende, at jeg havde baade Vin og Alterbrød akkurat som de brugte det i Danmark. Hun havde sét Altergang ved Methodister og Mormoner — der var nogen af dem der, den Gang

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

— men det syntes hun ikke om. Da jeg siden kom for ta holde Altergang, havde de faaet lejet en Kirke, og der var forholdsvis mange Altergæster. I Nebraska City holdt jeg gerne et Aftenmøde ogsaa, naar jeg var der. Der var en Del unge Folk der, og de var paa Arbejde om Dagen og for Resten flere af de ældre med, men om Aftenen kunde de komme, og der samledes ofte en ret stor Flok ved disse Aftenmøder, og det gik ret hyggeligt i fortroligt Samvær. Jeg boede for det meste der ved en Familie i Byen: Bumgarden, en Møbelhandler. Konen der var meget interesseret i Kirkesagen; hun havde en Del Familie i en lille By, Riverton, ved den anden Side af Floden, helt inde i Iowa. Der fik hun ordnet et Møde, og jeg var der og talte en Aften. En Del af Danskerne der havde sluttet sig til den engelske Methodistmenighed, men var ellers meget forekommende og glade ved mit Besøg. Der var en Mand der, som var bleven noget ængstelig for Methodisternes Daab. Der stod i deres engelske Daabsritual i Trosbekendelsen: „The holy Catholic Church" (den hellige katolske Kirke), hvor vi har „den hellige almindelige Kirke"; han var bange for, at Børnene derved blev døbt ind i den katolske Kirke, og det vilde han nødig.

Jeg forklarede ham da, at det slet ikke var Meningen, men at Ordet „catholic" i denne Forbindelse betød det samme som vort Ord almindelig; det klarede Misforstaaelsen. I Bennet var der en lille trofast Flok, der var glad ved at samles til Gudstjeneste. Efter en Tid fik de det ordnet saadan, at jeg blev fri for at køre nogle Mil ud til Farmerne; jeg boede hver Gang i Byen ved en dansk Smed: Niels Peder-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

sen, og saa fik vi der en engelsk Kirke at holde Gudstjeneste i; dette var meget hyggeligere end i de smaa Skolehuse.

Det var somme Tider paa Rejserne, at man traf sammen med en amerikansk Præst,og mange af disse er stive i at faa bestemte Talstørrelser om, hvor mange virkelige Kristne, man har i Menighederne, og om der er noget Menighedsliv. Jeg har aldrig sat meget ind paa at faa bestemte Tal i den Retning. Det viser sig altfor ofte, at disse Tal er misvisende og ofte det rene Humbug. Jeg svarede gerne, at det vel var omtrent som saa mange andre Steder her i Landet. Ellers i mit eget stille Sind kunde jeg nok længes og bede om, at Helligaanden maatte aabne Hjærterne for Naade og Kærlighed i Jesu Kristi Tro. En Gang paa Rejsen fra Bennet til Lincoln blev man Vidne til en sørgelig Begivenhed. Toget holdt midt imellem Stationerne, og to Mænd kom ind med en stakkels sindssyg Kone; hvor saa' hun ynkelig ud baade i Kød og Klæder, og saa klagede hun hele Tiden saa sørgeligt, ret et Nødraab: „don't burn me" (brænd mig ikke), og hun holdt aldrig inde med dette. Hun skulde jo paa den store Sindssygeanstalt ved Lincoln. Længe efter hørte jeg dette Nødraab.

TO REJSER TIL NYSTED, NEBR.

DET var et meget omfattende og spredt Missionsarbejde, som Pastor S. H. Madsen havde øvet i nogle Aar i Howard County og der ud over. Han havde stor Familie, og trange Kaar havde det været, og Madsen var ualmindelig virksom og opfor-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

drende. I Vinteren 1884—85 fik de en streng Sygdom i Huset, baade Madsen og Hustru fik Tyfus og var meget haardt angreben af denne farlige Feber. Af den Grund blev det kirkelige Arbejde i Nysted og Omegn helt standset for enTid. Det var der andre, som tog Anledning af for at fiske i rørte Vande og arbejde rundt i Madsens Menigheder i Kredsen. Jeg læste noget derom, som det var meddelt i Bladene, og forstod straks, at der trængtes til Hjælp fra vor Side. Jeg skrev til Madsen og spurgte, om han ønskede, jeg skulde komme derud og holde nogle Møder paa de Steder, hvor han plejede at holde Gudstjeneste. Det blev Madsen meget glad ved og bad mig om at komme snarest muligt. Dette var om Vinteren, saa Folk nok kunde faa Tid til at samles. Jeg var saa to Rejser derude, og hver Gang var jeg rundt og holdt Møder i Skolehusene, og Folk samledes godt. Madsen var lige begyndt at komme lidt af Sengen første Gang, jeg var der; den sidste Gang var baade han og Hustru oppe, men endnu svage. Jeg boede da i Huset en Nat. Madsen var tidlig oppe før jeg; han satte sig da ved Orgelet, spillede og sang saa alvorsfuldt: „Den signede Dag med Fryd vi sér.“ Jeg maatte nynne med i Stuen, hvor jeg var ved Siden af. Det var ret Udtryk for Madsens barneglade Sind med oprigtig Tak til Gud. Madsen var sidste Dag i Skolen i Nærheden af Præstehuset, og saa mente han at kunne begynde paa Menighedsarbejdet igen. Da jeg rejste hjem, var jeg inderlig glad ved, at jeg havde været til Tjeneste. Efter denne Sygdom var Pastor Madsens Helbred alligevel en Del svækket, og en Tid derefter bestemte han sig til at rejse til Califor-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

nia, hvor han blev rask og arbejdsdygtig i mange Aar derefter. Han døde for nogle Aar siden i Dannevang, Texas.

FLYTNING FRA LINCOLN TIL FRIEND—CORDOVA.

I 1½ Aar boede vi i Lincoln, men efter vore Familieforhold med Smaabørnene var det meget kostbart med Husleje og alt andet. Saa fik vi i Foraaret 1885 fra Cordova Opfordring om at flytte dertil. Der var netop et ret godt Farmhus to Mil fra Byen Friend, som kunde faas billigt tilleje, og der var god Jord til Haven, en god lille Stald m. m., og vi gik ind paa denne Omflytning. Vi havde jo ogsaa Kirke der, tilmed kunde det ordnes, saa jeg kunde holde Gudstjeneste der to Søndage om Maaneden. Der var udmærket Togforbindelse mellem Friend og Lincoln, det var jo Burlington-Banens Hovedlinje. Jeg kunde jo holde Gudstjeneste i Cordova om Formiddagen, komme de 5 Mil fra Kirken til Stationen Friend og komme med Toget og være i Lincoln til Kl. 4 og holde Gudstjeneste der. Menigheden i Cordova lagde saa samtidig $100.00 til min Løn. Det ene med det andet hjalp til, at vi blev lidt bedre stillet. Vi var derfor ret godt tilfreds med denne Omskiften.

Der kom efterhaanden flere Præster til Nebraska. C. J. Skovgaard kom til Nysted efter Pastor Madsen og blev ordineret der. Ved denne Lejlighed var der flere Præster tilstede. Vor Ordinator, Pastor A. S. Nielsen, Pastor Th. Lyngby, jeg og flere;

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

dette var en skøn Højtid at være med til der langt ude i Vest. Omtrent paa samme Tid kom Pastor Bekker fra Kansas til Admah, og lidt senere kom P. Kjølhede til Looking Glass. Det styrkede baade Præster og Menigheder, at de fleste af os ikke var længere fra hverandre, end vi temmelig let kunde komme sammen ved Lejlighed. Vi havde for det meste i de forskellige Menigheder hvert Aar et Missionsmøde, helst i Efteraarstiden, og det havde vi megen Glæde og Opbyggelse af. Vi Præster var i et hyggeligt og venskabeligt Samarbejde med hverandre. Enkeltvis fik vi mangen alvorlig Samtale ved disse Sammenkomster. Vi var alle Begyndere og kunde i Kærlighed opmuntre hinanden til Udholdenhed og Troskab i vor Gerning. I Nysted fik Pastor Skovgaard Tanken frem om en ny Højskole, der skulde aabnes ved en lille Højtidelighed, vistnok i Efteraaret 1886. Pastor Kjølhede og jeg var indbudt til at tale ved denne Lejlighed. Meget lovende saa' det just ikke ud til at begynde med. Skolen skulde holdes i en gammel Bygning, som nok havde været brugt til Købmandshandel, og der manglede meget i at være hyggeligt. For de flestes Vedkommende gjaldt det, at man ikke kendte meget til Højskolen. Et engelsk College kunde de bedre med. Paa Grund af at jeg havde været Højskolelærer i nogle Aar, blev jeg opfordret til at holde den egentlige Indvielsestale, og det gjorde jeg. Som Stillingen var i Øjeblikket, var Fremtidsudsigterne slet ikke lyse. Jeg talte saa alvorligt og oplysende om Sagen, som jeg kunde, og ønskede Guds Velsignelse over Gerningen. Hvad de øvrige Talere sagde, hu-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

sker jeg ikke; der var Kjølhede, Skovgaard og Lærer Nielsen og flere. Nielsen var en ung Seminarist, som var kommen lige fra Danmark. Han var en stilfærdig og alvorlig Kristen og gjorde et sjælden godt Indtryk. Mens han talte, var der en Mand, der var kommen langt fra kørende med sin Søn til Skolen, nok ved en Misforstaaelse; han blev saa forbitret, at man sagde, han i Vrede knyttede Næven og vilde ikke have sin Søn paa den Skole, naar der skulde føres saadan Tale. Om han tog Sønnen med tilbage igen, véd jeg ikke.

Hvad det under disse spredte Menighedsforhold skortede paa, var dansk Børneskole; der blev saa lidt Tid dertil. Jeg holdt lidt Lørdagsskole hjemme, naar der var Lejlighed til det; var der Konfirmander, blev det nødvendigt at gøre lidt ekstra for dem en anden Dag i Ugen. Forældrene maatte saa hjælpe til. I Davey holdt jeg lidt Skole, naar jeg kom der. Det staar for mig, at Børnene var ret flinke til at høre, hvad man fortalte dem, og lære at læse. I Almindelighed var Folk, baade unge og gamle, den Gang langt mere ublandet dansk, end de siden er bleven. Forholdene fører det med sig. De fleste Steder var der den Gang gerne helt smaa Børn. Naar jeg siden har været paa de Steder, saa er der næsten al Tid nogen, som kommer og hilser og fortæller, at den og den har jeg døbt eller konfirmeret, og en Del er jo ogsaa bleven helt voksne, nogle er bleven gifte og har smaa Børn med sig. Der er noget ved dette, som paa en egen Maade knytter os nærmere sammen. Hvor Daaben holdes i Ære, der glemmes det ikke. Da vi var flyttet til Cordova,

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

havde jeg næste Vinter 9 Konfirmandér paa én Gang, og de var meget flinke, og vi havde det rigtig fortroligt sammen. I Lincoln havde jeg havt 1 Konfirmand, ellers var disse de første, jeg konfirmerede. Deriblandt var der én, som blev døbt, en egen usædvanlig Højtid iblandt os.

Der kom den Gang omkring i Menighederne nogle selvbudne Hjælpere, som paa en egen Maade forstod at smigre sig ind hos Folk og fortalte, at de arbejdede alene for Guds Riges Sag og fik ingen Løn af nogen Slags, og den Løgn var der enkelte godtroende, som kunde tage imod og se op til dem af den Grund. De var næsten al Tid Agenter for et Blad, der vistnok hed: „Folkevennen"; men hvem der kom lidt nærmere ind paa dem, fandt ud, at de alle foragtede Barnedaaben og mere af vor lutherske Kirkes Goder. Der var en ældre Mand, som hed Lang eller Lange, og jeg hørte bagefter, at han var godt kendt flere Steder. Han var i Lincoln og var til Stede ved et Misionsmøde, vi havde der. Flere Præster var med, og vi havde Møde i en svensk Kirke. Der var Orgel, og han tilbød, at han gerne vilde spille for os. Jeg vidste ikke, hvem han var, men Pastor Bodholdt rejste sig straks og svarede: „Nej, vi ønsker det ikke!" og dermed var han stemplet for os. Jeg hørte saa, at han var godt kendt og drev sit forargelige Spil mange andre Steder. Der var en anden, en yngre Mand, som hed Tornum, og han var omkring i mine Kredse i længere Tid. Jeg kunde dog aldrig træffe ham; den Søndag jeg skulde komme, var han borte paa en anden Plads, naar jeg var rejst, kom han igen. Han var meget fræk i sin

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Optræden og talte stadig om, at han arbejdede alene for Guds Riges Sag, og fik slet ingen Løn, og saa var det da ogsaa rent galt, at Folk saadan havde faste og lønnede Præster. Ingen af disse Herrer fik nogen af vore Folk i deres Garn; de var allesammen Gendøbere, men de skjulte dette til at begynde med, og saa vidt jeg véd, kom de der ikke mere. Denne Tornum rejste længere vest i Nebraska og satte sig vistnok i en Del Aar fast i Minden og Omegn. Mange Aar derefter fandt jeg ud, da jeg i 1899 kom til Moorhead, Iowa, at der havde han endelig slaaet sig ned og afstedkommet en syndig Forvirring i Menigheden der. En Flok sluttede sig til ham, der blev bygget en Kirke, og det gik som det kunde. Jeg tænker, Kirken staar endnu, men sidst jeg var der, stod den tom og blev aldrig brugt. Tilhængerne var spredt for alle Vinde, og Tornum var der vist ingen, der vidste noget om.

Arbejdet gik sin jævne Gang i Menighederne, men det var egentlig strenge Forhold at have Menigheder i en saa stor Omkreds , og selv om det gik ret hyggeligt paa de forskellige Steder, saa er det i Længden for lidt at komme én Gang om Maaneden og ellers være langt borte, og i Hjemmet var det ogsaa strengt, naar jeg skulde være paa Rejse saa meget af Tiden. De smaa Menigheder holdt i denne Tid godt sammen og voksede lidt udadtil alle Steder. Møderne var som Regel godt besøgte, og der var Velvilje og Vennesind, hvor jeg kom. Ved en trofast Virksomhed var der gode Udsigter og Muligheder for Fremgang baade timelig og aandelig. Det almindelige var, at jeg kom hvert Sted én Gang om

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Maaneden, men da jeg havde 6 faste Pladser, maatte jeg bruge Søgnedage til de to ny Pladser, som var kommen til bagefter.

Efter at vi flyttede til Cordova, blev de timelige Kaar for os lidt bedre. Vi fik os en udmærket Ko, og det hjalp os godt i Husholdningen. Senere fik jeg to pæne smaa Heste, som var unge og raske. En Vogn havde jeg, som havde staaet i Elk Horn, siden vi rejste derfra; det var endog en hel flot Vogn, som ingen havde Mage til; jeg havde købt den af en Mand, som selv havde lavet den, da han arbejdede paa en Vognfabrik i Racine, Wis. Den var akkurat som de fine Fjedervogne i Danmark, og den var ganske udmærket at køre i, og der var Plads til hele Familien. Det var en stor Behagelighed for os at være kørende. Før havde vi kørt med velvillige Farmere, naar vi skulde nogen Steder, vi havde 3 Mil til Kirken, nu kunde vi saa selv køre baade der og andre Steder. Baade min Hustru og jeg var fra vore unge Dage hjemme i Danmark godt vant til at have med baade Heste og Køer at gøre, saa det faldt os let. De største af Børnene begyndte ogsaa at kunne hjælpe lidt til i Hjemmet, naar jeg var borte. Om Efteraaret, da vi skulde have Missionsmøde i Lincoln, kørte vi hele Familien dertil — 40 Mil — og opholdt os der hos min Hustrus Søster. Derfra kørte jeg med to af Præsterne til Bennet, hvor vi holdt Møde, og tilbage igen samme Aften. Det blev sent og mørkt, og da vi kom til Lincoln, havde jeg lidt Besvær med at finde den rette Plads, saa de andre Præster morede sig over mig; der var jo intet elektrik Lys den Gang.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Baade for os og Børnene var det en behagelig Tur, og vi naaede godt hjem igen. Hvad her nu i korte Træk er meddelt, er jo kun lidt af Enkelthederne i den ydre Ramme, hvor saa Livet fra Hjærtet skulde give sig tilkende. Jesus gav os sit Ord og sagde til Disiplene: „I er Jordens Salt" og „I er Verdens Lys" og „lader saa eders Lys skinne for Menneskene, at de se eders gode Gerninger og ære eders Fader, som er i Himlene."

Om saa nogen i Fortrolighed vilde spørge: hvordan prædikede Du? Da kunde jeg kort og godt henvise til disse Herrens Ord; de var som den røde Traad, der gik gennem al Vidnesbyrdet. I al Enfoldighed har jeg forstaaet min Stilling saaledes efter Herrens Ord, og det er som Kernen i den Opgave, som Jesus har lagt for vor Tid: „Søger Herren, medens han findes, kalder paa ham, den Stund han er nær." Det ejendommelige, som lød gennem Forkyndelsen, hvor jeg kom, var ikke det stormende, truende eller stærke, som kan falde naturligt for nogle, det er vist rettere at sige, at det var det milde, glade og kærlige Budskab, der lød indbydende fra Herren: „Kommer hid til mig alle, som arbejde og er besværede, jeg vil give Eder Hvile." Jeg har en Gang læst et lille Træk, som meget ofte under min Virksomhed har rundet mig i Sinde om en engelsk Prædikant, der paa et Sted Aften efter Aften en hel Uge talte over den samme Tekst: Joh. 3. 16.: „Thi saa har Gud elsket Verden" o. s. v.. Den sidste Aften sluttede han saa med at sige, at naar han ved Guds forbarmende Naade en Gang kom hjem til Faderhuset i Himmerige, og nogen da

Calif - Digitized by Microsoft ®

vilde spørge, hvad der var Grunden til, at han var kommen der, saa maatte han svare: „Jo, for saa har Gud elsket Verden“ o. s. v. Det bliver derfor altid Hovedindholdet af den kristne Forkyndelse: af Naade er og bliver vi frelste. Naar vi rigtig kommer i hjærtelig Forstaaelse med vor Frelser, saa vil vi mere og mere komme til Erkendelse af, at „han har gjort alle Ting vel.“ Marc. 7, 37.

Da jeg i sin Tid rejste saa langt og meget omkring fra Sted til Sted, var der et Vers af Ingemanns dejlige Salme, 810 i Salmebogen, der ofte randt mig i Sinde:

„Jeg lever et saligt Liv alt i Gud,
jeg dør kun for evigt at leve;
jeg rejser med Glædens det evige Bud,
hvi aander jeg ikke den Glæde ud
hver Stund jeg i Verden mon leve.“

Ved at komme saa mange Steder, gaves der tit Anledning til alvorlige Samtaler, hvor man kunde komme ind paa vanskelige Spørgsmaal. Saadan husker jeg et Sted, hvor Talen atter og atter kom til at dreje sig om Guds Almagt og Verdenstyrelse og Menneskets fri Vilje. Manden kunde da føje til: „jeg synes ikke det er rigtigt, baade dette og hint, hvad der skete, og det var Gud, som ikke styrede ret“. Saadan kan vi Smaafolk føre Kritik over, hvad der gaar helt over vore Begreber. „Mine Tanker er ikke eders Tanker, og eders Veje er ikke mine Veje,“ siger Herren; „thi som Himlen er højere end Jorden, saa er mine Veje højere end eders Veje og mine Tanker højere end eders Tankr“. Es. 55, 8—9.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

LIDT OM MENIGHEDSSANGEN.

JEG har erfaret saa mangfoldige Gange, hvilken herlig og velsignet Skat vor Herre har givet os i Sangens Gave, og jeg forstaar saa godt, hvad Bjørnson har sunget til Sangens Pris i: „Sangen har Lysning" o. s. v., og jeg har ofte følt dyb Deltagelse for de forholdsvis mange Præster, som ikke har faaet denne Gave. Naar jeg f. Eks. har besøgt syge Mennesker, saa har det tit været svært for mig at komme i Samtale med den syge; dette er en Gave, som jeg meget har følt Savnet af. Naar jeg saa har kunnet synge en Sang eller to for dem, som de næsten altid er taknemlig for, har det saa ofte ført til nærmere og inderlig Fortrolighed. Og ved vore Gudstjenester, hvor er det der velsignet at faa Menigheden ret med i Salmesangen. Vi havde den Gang ingen Musik ved Gudstjenesterne, og jeg har i mit stille Sind været hjertens taknemlig for den Naadegave at kunne lede Sangen, saa det ikke glipper, selv om der er nogle, der synger falsk. Menighedssangen skulde være, saa der kan blive Andagt deri, ikke for rask og ikke for slæbende. Nogle falder tit for den Vanskelighed at faa begyndt rigtigt; man synger enten for højt eller for lavt, saa man ikke kan komme igennem med det uden stor Anstrengelse. Enkelte Forsangere farer af Sted saa rask, som om det gjaldt at faa Ende paa det i en Fart; men derved er Sangens opbyggende Alvor ogsaa fløjet bort med det samme. Andre kan falde for den modsatte Yderlighed. Det har saa meget at sige, om der virkelig er harmonisk

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Stemning saa man synger ud af Hjertets Følelse. Undertiden udarter det til Skraal i Stedet for Sang. Jeg har en Gang i en Kirke været Vidne til, at den dejlige Salme: „Det koster ej for megen Strid", blev sungen, og Forsangeren skraalte den dejlige Melodi op saa forfærdeligt og uhyggeligt, saa man virkelig ønskede sig udenfor. En Mand, som havde Forstand paa Sang og Musik, sagde til mig bagefter: „det var skrækkeligt."

Da jeg for nogle Aar siden var i Danmark, var jeg i København paa „Alle Helgens Dag". Om Formiddagen var jeg i Vartov Kirke, hvor den gamle Provst Andersen prædikede saa kønt om, hvad denne Dag gav Anledning til at tænke paa. Derefter lød Orgelet, og Sangkoret sang den herlige Salme: „Den store hvide Flok vi se" efter E. Griegs Melodi. Dette var noget af den mest gribende Kirkesang, jeg har hørt, og jeg tror, det kunde passe, hvad vi synger i en anden Sang: „Engle synge med". Samme Aften var jeg i St. Johannes Kirke, hvor Olfert Ricard prædikede, og dér blev denne Salme ogsaa sungen. Ja, saadan som den klang i mine Øren og i mit Hjærte, saa var det, som jeg derved var bleven løftet opad og i Aanden havde set disse salige Aander, som Sangen lyder om. Jeg kom derefter til at angre, at jeg ikke før havde kendt denne Melodi og derfor heller ikke sungen den. Jeg lærte den ved denne Lejlighed og glædede mig derved. Men desværre, nu har min Sangfugl tildels holdt inde. Tonen er der nok, men den kan ikke komme frem. Men Gud være lovet for den Tid, der er gaaet. For ikke saa mange Aar tilbage besøgte jeg en gammel syg

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Kone, som havde gaaet og været syg længe og var nu stadig sengeliggende. Hun fortalte mig, at hun tænkte saa meget paa den Salme: „Hvor salig er den lille Flok, som Jesus kendes ved", men var saa ked af, at hun ikke rigtig kunde huske den. Jeg hjalp hende da tilrette med den, læste den for hende og sang den og vistnok flere! Det var nok det Spørgsmaal i andet Vers: „Men Jesus, er jeg én af dem, vil Du mig kalde din?" som hun gerne vilde gentage atter og atter og blive styrket i Troen derpaa. Da vi havde talt lidt sammen, kom hendes Mand ind, og hun sagde til ham: „O, nu er jeg saa glad". Ja, gennem vore mange dejlige Salmer har Guds Aand nedlagt en saadan Rigdom af Oplysning og Vejledning, der skinner som Fakler paa vor Kirkesti.

Med det samme, jeg er ved at skrive lidt om Sangen, skal jeg tilføje lidt om Messen i Kirken. Jeg har altid været hjærtelig tiltalt, naar der blev messet fra Alteret, naar der da er Tone og Harmoni deri. Den Præst hjemme i Danmark, som konfirmerede mig, Steenberg, havde en udmærket Stemme, og han sang og messede særdeles stemningsfuldt og kønt. Jeg husker, at den gamle Frank fra Hamilton County, Nebr., en Gang fortalte mig, at da han i Illinois første Gang herovre saa' Pastor Holm — tror jeg det var — i Præstekjole for Alteret og messede, da kom kære Minder ham saa hjærtelig i Sinde, saa han maatte græde derved. Under vore smaa Forhold i Nybyggertiden og i de smaa Skolehuse kunde det ikke altid passe. Jeg mindes, at da jeg var ordineret og første Gang holdt Gudstjeneste i

Univ Calif - Digitized by Microsoft

det lille Skolehus ved Davey, da messede jeg til Slutning, men jeg gjorde det ikke mere der i dette Hus. Det har, som før nævnt, altid for mig været højtideligt og opbyggeligt at høre Messen fra Alteret, naar der da er Tone og Følelse deri. Hvor Sangstemmen helt mangler, der gør man bedst i at nøjes med at læse Ordene. At dette saa vel som Sangen kan praktiseres, saa det bliver alt andet end hyggeligt, skal jeg lige anføre et Par Eksempler paa. Det var ved en højtidelig Lejlighed, og en ældre Præst skulde forrette Altertjenesten. Han vilde ogsaa messe; men aldrig enten før eller siden har jeg hørt en saadan Lyd i en Kirke. Det lignede ingen Ting nærmere, end naar en Mule tager til at skryde. Vore Børn sad ved min Hustru, og da de hørte denne grusomme Lyd, spurgte de helt forskrækket: hvad er det, hvad er det? Det var virkelig en ren Skandale. I en Fortælling, som vistnok hed: „Den gamle Præstegaard", læste jeg en Gang følgende, som jeg da skrev ned, og gengiver det her: Den gamle Præst taler formanende til sin Søn. „Præsten skal messe langsomt og redelig, saa Folket kan vel forstaa og mærke hannem. En ufravigelig Betingelse for at kunne messe godt, er at man kan læse godt, læse med det rette Udtryk, med dyb Forstaaelse." Her er et Eksempel til Advarsel. „En Præst havde, naar han talte, en sjælden ren og klangfuld Stemme, men han messede skrækkelig. Han messede i flere Aar fra Alteret uden selv at vide, hvor utaalelig det var at høre paa. Saa hændte det en Sommerdag, da han havde Brudevielse, at Kirkedøren stod aaben, og da han vendte sig om for at begynde Brudetalen, op-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

dagede han, at hans Jagthund var kommen ind og havde lagt sig midt paa Kirkegulvet. Der var nu intet at gøre derved, og han trøstede sig desuden med, at Hunden var et veldresseret Dyr. Alt gik godt, mens han talte, men i samme Øjeblik, han begyndte at messe: „Herren være med Eder", udstødte Hunden et saa voldsomt Hyl, som om den havde faaet af Hundepisken, og styrtede ud af Kirken. Siden den Dag messede han aldrig; thi Hunden udtalte alt for tydelig sin Dom, og hvad maatte Menigheden saa ikke føle."

I fire Aar levede vi i disse Kredse i Nebraska, som jeg nu i det foregaaende har givet en kort og sammentrængt Tegning af. Pastor Bodholdt var flyttet fra Hamilton County til Omaha, og en ny Præst, Thomsen, var kommen i hans Sted. Thomsen besøgte os en Gang i Cordova og prædikede i vor Kirke. Han blev ikke ret gammel; thi han blev syg og døde inden saa længe efter. I Lincoln kom vi til at holde Gudstjeneste i en Kirke, som blev lejet til disse Søndag Eftermiddage, vi skulde bruge den. I Davey blev der efter et Aars Tid bygget et nyt Skolehus, saa vi fik meget bedre Lejlighed der. Den ny Northwestern Bane fra Freemont til Lincoln kom igennem med Stationen Davey, saa jeg det sidste Aar derude kunde køre med Toget fra Lincoln og dertil. En anden Linje af samme Bane kom længere vest, og der kom Stationen og Byen Cordova. Der blev saadan Tid efter anden bedre Betingelser i forskellige Retninger. Siden den Tid er der nu gaaet omkring ved 35 Aar, og set med Nutidens Øjne, saa var det hele, ogsaa Præstegernin-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

gen, under Nybyggerkaar, der var ingen Flothed i nogen Ting, alligevel staar det for mig, som vi havde det ret godt. Der var paaskønnelsesværdig Velvilje allevegne, hvor jeg kom; men Virksomheden var alligevel for spredt til, at der virkelig kunde udrettes noget. Dansk Børneskole blev der alt for lidt af, og at holde Gudstjeneste én Gang om Maaneden og ellers være langt borte andre Steder, bliver i Længden utilfredsstillende og næsten som en Nødhjælp, og lykkes det at vinde Ørenlyd, sukker man efter mere aandelig Føde.

Mens vi boede i Cordova, var Familjen bleven forøget med en lille Pige, (Anna), som blev født 27. Januar 1886. Hun var Tvilling, men hendes Tvillingsøster døde i Fødselen og blev begravet paa Menighedens Kirkegaard der.

Noget anstrengende var Gerningen, og jeg var jo heller ikke kommen der for at hvile, men i Længden vilde det alligevel ikke kunne bæres. Tillige var det meget strengt for min Hustru at være ene hjemme med de mange smaa Børn saa meget af Tiden, og hun var svagelig af Helbred. De ældste Børn var jo ved at blive saa store, at de kunde hjælpe lidt til baade ude og inde; men anstrengende var det for os alle. Det var ikke blot de almindelige Søndags-Gudstjenester, men alle andre kirkelige Handlinger kom jo ind imellem, saasom Bryllupper, Begravelser, Sygebesøg, Barnedaab og Konfirmander m. m. Rejserne med alt, hvad der fulgte, udholdt jeg svært godt, jeg var stærk og kraftig; men om Sommeren 1887 kom der en slem Afbrydelse. Jeg blev syg og fik Tyfus, som holdt mig flere Uger, og

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

skønt det nok var i en noget mild Grad, saa var det dog strengt nok, men jeg kom ellers godt over det, dog meget afkræftet en Tid.

Det kom da til at staa for os, at vi om muligt gerne vilde have en noget samlet Virksomhed. Med dette for Øje opsagde jeg i Efteraaret 1887 min Gerning i alle disse Menigheder, som derefter blev delt mellem to Præster. Samtidig fik jeg Kaldsbrev fra „Swan Lake" Menighed (Danville, S. D.), nu Viborg, S. D., og skønt det allerede var noget ud paa Efteraaret, saa bestemte vi os til at flytte saa hurtig som muligt.

FLYTNING FRA NEBRASKA TIL DAKOTA.

DET blev hen mod Jul, inden vi kunde blive færdig til Rejsen; vi vilde have rejst i Dagene mellem Jul og Nytaar. Vinteren kom imidlertid tidlig med Sne og Kulde, og denne Rejse ved Vintertid (over 300 Mil) med 5 smaa Børn var noget af et Vovestykke, som nok gik godt, men var for os i visse Maader strenge Oplevelser. Vi vilde tage al vor Ejendom med, baade levende og dødt. Menigheden i Dakota havde lovet at yde frit, hvad jeg skulde bruge baade til Heste og Køer, og der var 10 Aeres Land til Sommergræsning. Jeg havde et Par udmærkede smaa Heste, og dem skulde jeg jo bruge der saa at sige hver Dag. Jeg lejede en Fragtvogn og tog Heste, Køer, Vogne og alt vort Indbo med der. Med saadan en Vogn med Heste og Køer, skulde der en Mand, og da jeg ikke havde nogen at

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

sende, tog jeg selv med. Min Familie blev i Lincoln ved min Hustrus Søster, og jeg vilde saa komme tilbage og hente dem. Jeg fik alt færdig til Afgang og Fragttoget kom noget ud paa Natten, og Rejsen begyndte. Jeg havde rigelig med Hø og Tæpper, hvorved jeg lavede mig en god Soveplads, og der var baade varmt og godt. Den første Part af de 40 Mil til Lincoln gik godt, men ved Stationen dér blev der skiftet meget omkring med Vognene, og det gav nogle slemme Stød. Endelig kom der et saa voldsomt Puf, saa det lød, som om det hele var braset sammen. Hele det opstillede Stillads for Køer og Heste brækkede ned, og Køerne faldt oven paa hinanden. Stillingen var ved at blive uhyggelig. Jeg maatte naturligvis have noget stillet op igen, for at ikke Heste og Køer skulde træde hinanden ned. Jeg kom ud og fik af Mændene, som arbejdede ved Toget, et Par stærke Stykker Egetømmer, og det holdt. Et Par af Mændene havde vistnok den Gang været hos mig og spurgt, om jeg havde noget at drikke; det var de nok vant til at faa; men jeg havde ikke noget; jeg gav dem en Dollar. Jeg hørte saa, at de sagde til hinanden, at de skulde være lidt mere forsigtige med denne Vogn. Hele den næste Dag var det meget stærkt Snevejr. Jeg havde forlangt at faa Lejlighed til at vande Køer og Heste et Sted, og Missouri Valley blev anvist mig. Der blev jeg saa midt om Natten kørt ind til Stockyard, og alt var stille. Jeg troede, at jeg snart skulde videre. Det var dejlig klart Maaneskin, men voldsom haard Frost. Jeg fik vandet Hestene og Køerne og tænkte snart at komme videre. Dette var Nytaarsnat, og det var saa den anden

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Nat paa Rejsen. Nytaarsmorgen hørte jeg saa, at Sneen havde standset al Trafik op ad Dakota til, og jeg kunde ikke komme videre foreløbig. Dette var ikke behageligt, men jeg havde at tage det med Ro. Selv gik jeg paa Hotel om Natten, Hestene fik jeg ind i en Stald, og saadan gik to eller tre Dage. Endelig en Morgenstund kom jeg afsted videre nord paa, og efter 24 Timers Forløb var jeg i Centerville, hvor jeg skulde læsse af.

Paa Grund af Forsinkelsen og Sneføret var der ingen i Byen for at tage imod mig. Jeg skulde tømme Jærnbanevognen den næste Dag. Men alle mine Folk var langt ude paa Landet. Den nærmeste var Menighedens Formand, Jens Sørensen, som boede 5 Mil fra Centerville. Dyrene fik jeg ind i en Lejestald. Jeg havde en lille Fjedervogn; den fik jeg ud og sat sammen, og med den mente jeg at kunne naa ud til Jens Sørensens. Jeg fik spændt for og kørte, og Hestene var saa livlige og raske, saa jeg kom hurtig afsted, men det blev alligevel helt mørk, inden jeg naaede Maalet. Naar det er Aften og baade Huse og Jorden er dækket af Sne, saa kan man næsten ingen Ting sé. Jeg var jo heller ikke kendt. Jeg kom til et Sted, som jeg mente maatte være i Nærhed af, hvor jeg skulde. Der var imidlertid saadan en Mængde store Snedriver, saa det var umuligt at sé nogen Vej ind paa Pladsen. Jeg turde ikke forlade Hestene, jeg fik spændt fra og fik bunden dem i Sneen ved et Træ. Da jeg kom ind til Folkene, saa var det Jens Sørensens Nabo, og han var saa venlig at følge med mig til J. S.s, og saa var jeg i god Behold den Nat. Næste Dag skulde vi saa have Køerne og Tøjet ud fra.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Byen, og det hjalp Jens Sørensen tilrette med. Derfra var der 8 Mil ud til Præstehuset, og dertil kom vi endelig med Sagerne den næste Dag igen. Det hele var saa haardt, fordi der var saa megen Sne paa Vejene. Jeg var glad ved, at jeg alt var naaet saa vidt; men jeg havde jo endnu en lang Ende tilbage. Jeg blev saa hos min tilkommende Nabo, Jens P. Danielsen, den Nat; det var Helligtrekonger Aften. En Karl var i Præstehuset for at passe Kørne m. m. Jeg kørte til Jens Sørensen med Hestene, hvor de blev, og jeg rejste tilbage til Lincoln efter Familien, og alle var i bedste Velgaaende.

Vi fik ordnet alt til Afrejsen. Den3 11. Jan. tog vi fra Lincoln til Omaha, og dér var det Bestemmelsen, at vi vilde blive Natten over hos Past. Bodholdts. Vi fyldte næsten for meget i det lille Præstehus; men der var Hjerterum, og saa blev der ogsaa Husrum. Det var Meningen, at vi skulde med Toget næste Dag, men denne Dag, den 12. Januar 1888, blev en Mærkedag for mange, som de aldrig glemmer. Vejret var mildt, saa det næsten var Tøvejr, og det sneede, men det var ellers helt stille. Hen paa Eftermiddagen forandredes det hele lige paa et Øjeblik. En Storm brød løs saa pludseligt og saa voldsomt, saa det lignede en Cyclone mere end noget andet, og en frygtelig Kulde kom med det samme, det øste Sne ned i store Masser, og al den Mængde Sne, som laa paa Jorden, blev af den vældige Storm hvirvlet op, og Vejret var ganske forfærdeligt. Værst var Vejret i Dakota og det nordlige Nebraska samt en Del af Iowa, og mange Mennesker satte Livet til den Dag, og en Masse Kreaturer kom til at sidde fast i Sneen og frøs

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ihjel. Al Jærnbanekørsel var standset med det samme. I en hel Uge maatte vi blive hos Bodholdts, førend Banen op ad Dakota til blev aabnet. Endelig fik vi da Rede paa, at Banen atter var farbar, og vi kom paa Farten igen. I Sioux City skulde vi skifte Tog, og der maatte vi opholde os i flere Timer midt om Natten; med de mange Børn var det ikke hyggeligt. Klokken 4 om Natten gik Toget til Dakota, og vi naaede Centerville lige i Morgenstunden. Det var voldsom koldt, og Børnene havde nær frossen Fødderne fordærvet, inden vi naaede hen til en dansk Familje. Der var jo ingen Telefon i de Dage, saa det var ikke let at faa Bud flere Mil ud paa Landet, og nu efter den store Snestorm var det rent forfærdeligt med Sne paa Vejen. Vi fik alligevel fat paa et Køretøj og naaede de 5 Mil ud til Jens Sørensens, men derfra og til vort Hjem, blev der sagt, var det umuligt at komme frem ad. Der var ingen, som havde været ude at køre siden den store Storm. Noget af vort Tøj var endnu dér, og Jens Sørensen og jeg prøvede en Dag med to Køretøjer at komme igennem, men det viste sig snart at være ufremkommeligt, og vi maatte vende om igen. Saa vidt jeg husker, var vi der en hel Uge. De var selv en stor Familje og havde kun et lille, gammelt Hus; men vi kunde være inden Døre i god Varme, og vi var efter Omstændighederne glade ved Stillingen, hvor besværligt det end var med en saadan Familje at blive lagt op paa Vejen i Uger; men vi var kommen ud og skulde frem. Vi kom endelig omsider afsted. Jens Sørensen havde et Par store, langbenede Heste, laante Slæde og tog Familjen paa, og vi naaede saa de sidste 8 Mil af denne vidtløftige

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Rejse. Der var Varme, da vi kom ind; jeg havde af min Forgænger købt en „hard coal stove", og det følte saa velgørende endelig at være i vort fremtidige Hjem. Alt var vel, og ingen syntes at have lidt noget paa Rejsen. Det var en Guds Beskærmelse, at vi trods alle Vanskeligheder var kommen saa vel over det hele. Vi var dog bestemt paa, at en saadan Rejse midt om Vinteren vilde vi ikke gentage, naar det da ikke var aldeles nødvendigt.

Det tog ikke lang Tid, før vi fik os indrettet, saa vi kunde føle os hjemme; vi havde jo vort Indbo med os, og hvor var det dejligt igen at komme til Ro. For Heste og Køer var det mindre godt lige i Øjeblikket. Der var slet intet Hø paa Pladsen, og der var ingen, der havde havt Mod til at køre siden den store Snestorm. Karlen, der havde været der, var endog gaaet til den Yderlighed, at for at holde Liv i Køerne, havde han rykket Høet ud af Taget paa Hønsehuset, der var tækket med langt „Sloughgræs", og dette var gaaet i de foregaaende Uvejrsdage. Jeg var straks paa det rene med, at dette kunde ikke blive ved at gaa. Først vilde Hønsene fryse ihjel, og jeg vilde da heller ikke give Hestene af det Hø. Jeg gik til min Nabo, Jens P. Danielsen, og der gik jeg siden aldrig fejl. Han havde en Høstak, der stod ude paa Marken et Stykke fra Præstehuset; der maatte jeg tage, hvad jeg vilde, naar bare jeg kunde komme til det. Jeg har nu aldrig været raadvild i saadanne Tilfælde, naar det var noget, jeg ved egne Kræfter kunde udføre. Det var ikke saa meget langt at gaa, men gennem den dybe Sne skulde man jo. Jeg havde en Stige der paa Pladsen og et Stykke Reb, og saa var jeg

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

kørende, naar jeg spændte mig selv for. Jeg slæbte Stigen til Høstakken, fik en Bunke Hø op og bunden fast og kom ogsaa godt hjem med det, og saa havde jeg noget at begynde med. Karlen undrede sig, da han saa' det Læs Hø, jeg kom med, og sagde: „Hvor der er en Vilje, der er ogsaa en Vej." Han kunde jo have gjort det samme, men manglede Viljen. De næste Dage kom der Proviant baade af det ene og det andet.

DEN NY VIRKEKREDS I SYD KAKOTA.

DET var altsaa i Januar 1888, at min Præstevirksomhed begyndte i Syd Dakota. Jeg havde ønsket en større og samlet dansk Befolkning, end jeg var vant til, og her var Danske i mange Miles Omkreds. Jeg skulde siden opdage, hvor langt de alligevel var fra hverandre. Der var Danske i Tusindvis i disse Egne, men paa Grund af Mangel paa aandelig Vejledning og alt for lidet kristelig Betjening fra den lutherske Kirkes Side havde et Utal af Sektmagere sværmet om der i mange Aar blandt vort Folk og fanget en stor Del af dem, og der var en Del, som ikke vilde være med til nogen Ting. Det var Gendøberne: Adventister og Baptister, som især havde gjort rig Høst blandt vore Landsmænd. Der var ogsaa en dansk Methodistmenighed. Hver af disse Samfund havde deres egen Kirke lige inde midt i Kredsen. Ind imellem alt dette havde vi saa vore Folk spredt ud til alle Sider, og i mange Aar havde de maattet føre en stadig Kamp mod alt dette forstyrrede Sværmeri, som de blev overfuset med baade tidlig og silde. Hvor

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var dog vor kristne Daab og alt vedrørende den lutherske Kirke bleven foragtet, forhaanet og mishandlet i al denne Hurlumhej. Vore Folk havde ingen Kirke, men da de et Par Aar i Forvejen havde bygget et Præstehus, var det ordnet saadan, at de holdt deres Gudstjenester i Stuerne der, skønt der var kun lidt Plads. I Forhold til Lejligheden samledes Folk rigtig godt, men de fyldte ogsaa Huset i hver en Krog, og det var just ikke videre heldigt for os med de mange Børn at faa flyttet omkring med alt for at skaffe Plads; man havde nogle løse Planker og Bukke at flytte ud og ind for at sidde paa.

De haardeste Tider for Nybyggerne der i Omegnen var for en Del overstaaet, da vi kom der, men deres Taalmodighed havde ogsaa staaet sin Prøve. Jeg kunde fortælle adskillige Oplevelser, som disse vore Landsmænd havde døjet i de første Aar af deres Nybyggerliv. Husene var for det meste af Træ, men var gerne simple og tynde og meget kolde om Vinteren. Enkelte Jordhuse var der ogsaa. Mange af Folkene var kommen lige fra Danmark og var fattige. Et „Homestead" fik de, og dermed var ogsaa Pungen tom for de fleste. Til at fyre med og varme sig ved havde de kun Hø at brænde; dertil brugtes noget langt, svært „Sloughgræs", som man snoede i smaa Bundter, og det kunde nok varme, men det var et stadigt Arbejde at holde Ilden vedlige. Nogle maatte straks begynde med et Hul i Bakkesiden, dækket med Stange og Hø. Jeg har hørt enkelte Træk af min Nabo, Jens P. Danielsen, som kan give et lille Billede af Stillingen. Han var vistnok godt 20 Aar, da han og hans Forældre kom her til Landet. Saa var han og

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Faderen omkring for at se paa Landet. De kom lidt fra hinanden, og den unge Mande satte sig lidt paa en Sten. For nogle Aar siden kørte jeg med ham paa Vejen. Vi kom forbi en stor Sten, som laa ved Siden Saa sagde han: „Paa den Sten har jeg en Gang siddet og grædt mine modige Taarer.“ Han syntes det var saa fortvivlet og øde, de kunde da ikke leve ved det bare Græs. Der var Ulve omkring paa Prærien, og dem var de noget bange for. Den gamle Daniel havde en Aften i Mørkningen været lidt ude i Marken, og det var bleven mørkt. Huset var kun et Hul i Bakkesiden, og der stak et Kakkelovnsrør oven ud af Taget. Han kunde ikke sé Huset, men kun det Rør, der stak op. Dette kunde nok i Mørket ligne en siddende Ulv, og det antog han det for. Han havde en Sten i Haanden og gik derfor angrebsvis frem saa nær, saa han kunde naa det og svingede Stangen med al den Kraft, han kunde sætte paa, og slog til Røret, saa det trillede langt hen. Dermed var Faren overstaaet for den Ulv, og saa vidste han, hvor han var.

J. P. D. var øvet i Tømmerhaandværk fra Danmark, men der var kun lidt Byggearbejde til at begynde med, saa gik han til Yankton, 30 Mil, for at tjene noget at leve af. Arbejdet der var mest paa en Dampbaad, som sejlede op ad Missouri Floden med Proviant til Soldaterforterne nord paa. Jernbaner var ikke kommen igennem saa langt i Nordvest endnu den Gang. Hvad der altid var strengt for de fattige Nybyggere, var den haarde Vinterkulde, ofte med en Mængde Sne. Kommer vi nu i disse Egne, saa finder vi mange flotte Huse og

Univ Calif - Digitized by Microsoft

store Stalde, hvor alt baade ude og inde fortæller om Velstand og gode timelige Kaar.

Trods den noget indskrænkede Lejlighed til at holde Gudstjeneste i, saa samledes Folk godt og var glade derved. Det var Meningen at holde Gudstjeneste hver anden Søndag. Menighedens Udstrækning var saa stor, at der altid holdtes Gudstjeneste 8 Mil længere vest i et Skolehus samme Søndag, og der var altid fuldt Hus. Hver anden Søndag skulde jeg rejse bort til andre Pladser. Jeg fik straks lavet mig en Slæde, da det var umuligt at køre i Vogn i den megen Sne. Den første Gang, jeg kørte til Skolehuset i vest, kørte jeg fast i Sneen, saa Hestene faldt over hinanden, men jeg slap da godt ud igen, fik Hestene sat ind paa en Farm og gik saa Resten af Vejen. Det var en meget udstrakt Virkekreds, jeg der havde for mig rundt til alle Sider. Hvem der ikke har været i nær Berøring med disse forskellige sekteriske Bevægelser, kan næsten ikke danne sig noget Begreb om, med hvilken Frækhed de optraadte overfor Folk, der kunde have lidt Forudsætning for at forsvare sig overfor disse indøvede Agitatorer, og det var ogsaa gaaet saadan for mange, at de var bleven svajende og kunde ikke rigtig klare sig Stillingen.

Jeg forstod derfor ogsaa straks, da jeg fik Klarhed over Forholdene, at der maatte jeg ved Guds Hjælp gribe ind og efter bedste Evne bringe Lys over dette aandelige Mørke. Det var mig en Trøst, at jeg var saa fuldstændig sikker paa, at Gud vilde give Lykke til, at vore danske Folk der skulde hjælpes tilrette i disse vanskelige og alvorlige Spørgsmaal. Jeg kom der ret til at vidne om vor kristne Daabs Naade

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

og frelsende Betydning. Nogle af de første Gange, jeg prædikede der, gik jeg derfor meget alvorligt ind paa disse Spørgsmaal om baade Daaben og Nadveren m. m., og jeg fik Lykke til at gøre det paa en saa indtrængende Maade, saa det gik Folk til Hjerte, og de fik Oplysning om, hvorledes Jesus kalder ad de smaa Børn og giver dem sin Velsignelse. Vor Daab var stadig bleven mistydet og forvrænget, saa den enten var uden egentlig Betydning, eller ogsaa ligestillet med Johannes' Daab. Fornemlig husker jeg tydelig den første Fastelavns Søndag der i Præstehuset, hvor jeg ret fik sagt, hvad der i denne Sag laa mig paa Hjerte angaaende den Guds Naade og Velsignelse, som vor Herre giver os i vor tidligste Barndom i Genfødelsen af Vand og den Helligaand. Vi stod jo der paa alle Sider omgiven af Folk, der forhaanede og fornægtede, hvad der for os var det allerhelligste, og derfor var det for Sagens Skyld nødvendigt, at man selv havde fast Grund at bygge sit Saligheds Haab paa, saa det kunde blive forstaaet baade af os selv og andre, hvor vi stod. Jeg hørte ogsaa, der blev sagt om mig: „han er alt for luthersk". Hverken de norske Præster eller min nærmeste Formand, P. L. C. Hansen, havde taget saa haandfast paa det overfor Metodister og Gendøberne. Jeg kom enkelte Gange, især i Førstningen, sammen med Metodister i Familjehjem, og de var næsten lige saa vanskelige at samtale med som Gendøberne. De vidste aldrig alt det daarlige, som der var i den lutherske Kirke, baade Daab og Nadvere, som vi brugte det, og saa Konfirmationen. Alle disse forskellige Samfund, som jeg nu har nævnt, plejede at holde saakaldte Vækkelses-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

møder, baade Vinter og Sommer, flere Dage i Træk. Naar nogen var bleven grebne af den Tale, Adventisterne førte, saa gjaldt det om at faa dem døbt saa hurtigt som muligt, og dette gik den Gang om Vinteren altid for sig ude paa den lille Sø Swan Lake, hvor man huggede Hul i Isen og dukkede dem der ned, og for at de dog kunde komme levende derfra, havde de et Læs Hø eller Straa tilrede, hvor de i det iskolde Tøj blev dækket til med Straa og saa afsted til Hjemmet, ofte flere Mil. Metodisterne havde hver Sommer et Lejrmøde i et stort Telt, og der samledes mange, endog langvejs fra. Der var altid en Del norske med, og norske Præster var der ogsaa. Der blev agiteret i stor Stil, og en Del af vore Folk plejede at gaa med, og hvem der stod lidt udenfor, tog Del i disse Møder, og selv min Formand, Pastor Hansen, havde været optaget af det og tog virksom Del deri. Jeg havde ikke stor Lyst til at være med, men den første Sommer gik jeg alligevel derhen en Eftermiddag og Aften. De sang ret kønt, og deres Prædiken var ogsaa nogenlunde til at høre paa; men noget kunstlet. Saa havde de en lille Tid til at fortælle, hvordan de havde det, og hvordan de følte overfor Herren. Dette var for mig at høre paa meget unaturligt og tillært, saa det kom til at ligne hinanden alt for meget. Tilsidst om Aftenen skulde de have en rigtig Højtid. De skulde saa mange som muligt samles oppe ved Rækværket omkring Platformen og blive „frelste", bede og bekende. Det var sidste Aften, og de fleste kom frem og samledes der og paa Jorden bag ved; der var Straa paa Jorden. Jeg kan ikke beskrive dette Optrin; nogle græd og hylede, enkelte var glade, saa de

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

klappede i Hænderne. Præsterne gik saa fra den ene til den anden og sagde lidt til dem. En stor norsk Kvinde lagde sig lige saa lang, hun var, ned paa Ryggen og fægtede med Armene op i Luften, og saadan gik det en lille Tid; men det skulde da have Ende, og der var saa én af Præsterne, der foreslog at synge en Sang, og derved blev der endelig atter Ro.

Da jeg noget sent paa Aftenen gik hjem, var det med Sorg i Sind ved Tanken om, at det var danske Kristne, som var kommen ind i saadan en Hvirvel, som jeg der var Vidne til. Jeg følte ingen Trang til at være med ved disse Møder senere. En Gang, der skulde være Møde, og flere fremmede Præster var omkring, var der én, som spurgte én af vor Menigheds Kvinder og gjorde det moderne Spørgsmaal: „Hvordan har I det med Jesus?“ Hun var hverken undsélig eller bange og svarede: Skal Du vide det? Forresten indlod jeg mig sjælden i nogen Forhandling med nogen af dem. Man vidste, hvad mit aandelige Stade var, og der blev mere og mere stille omkring os, og Arbejdet gik sin stille Gang. Befolkningen i hele den store Omegn var paa det nærmeste ublandet dansk, men det vil være forstaaet af det foregaaende, at der var rigeligt til at sætte Splid i Familier og mellem Naboer.

Et andet Sted var der en lille Menighed, som jeg skulde betjene en Søndag om Maaneden, nemlig i Nærheden af Vermillion, hvortil jeg havde 30 a 35 Mil at køre paa Vogn. Dette kunde om Vinteren ofte være strengt nok, og paa Grund af den hjemlige Kreds' store Udstrækning maatte jeg køre overordentlig meget. Vi havde 12 Mil til Byen Centerville,

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

og der skulde jeg da gerne mindst én Gang om Ugen. Til Posthuset i Danville var der 3 Mil; dette var lige ved, hvor Viborg nu ligger.

I den hjemlige Kreds var der stadig nok at tage Vare paa. Jeg fik snart begyndt med Lørdagsskole for Børnene, og i Skolehuset i Vest holdt vi lidt Søndagsskole lige efter Gudstjenesten. Man maatte under disse Forhold tage baade Tiden og Lejligheden iagt. Det varede ikke længe, før man i den hjemlige Kreds indsaa', at der maatte skaffes bedre Plads til at holde Gudstjeneste i, end det vi havde i Præstehuset, og efter at have holdt Møde der nogle faa Gange, havde vi et Menighedsmøde, hvor man snart blev enige om at bygge en lille Kirke lige overfor Præstehuset, paa Kirkegaarden, paa den anden Side af Vejen. Dette gik altsammen næsten over Forventning. Pengene blev subskriberet, og i Løbet af Sommeren blev Kirken bygget, alt uden Gæld. Det var ingen flot Bygning, dog med et lille kønt Taarn. Det hele tog sig hyggeligt og godt ud, og den Gang stillede Folk ikke saa store Fordringer til Stadsen. Man var saa hjertensglad ved Kirken. Et Aars Tid eller saa derefter fik vi en dejlig Kirkeklokke, som kaldte højtidsfuldt ud over Prærien ad danske Folk om at komme til Herrens Hus og søge Livsnæring for deres Sjæle. Sidst i Oktober 1888 blev Kirken indviet ved en herlig Højtid, hvor der var en Mængde Mennesker tilstede. Pastor Kr. Anker fra Elk Horn var med og indviede Kirken. Det var en egen alvorlig og glædelig Følelse, hvormed saa mange deltog i denne Kirkeindvielse. De, der i disse Egne endnu sluttede sig til den lutherske Kirke, og de, som havde

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

undgaaet at blive fanget af Gendøberne, fik der en Samlingsplads, et Hjem, som de saa længe havde lidt ved Savnet af. Mens Metodister og Gendøbere til alle Sider havde deres Kirker flere Aar i Forvejen, saa havde vore Folk hidtil været som en fattig „Per Eriksen", der stadig var Genstand for Sekternes Plagerier. Det fik ogsaa en dragende Indflydelse paa mange, som hidtil havde holdt sig tilbage. Søndagen efter Indvielsen var der ikke mindre end 7 Børn, som blev døbte.

Som før nævnt blev det noget af min Opgave at vidne om vor Daabs Betydning og Velsignelse, som den er befalet og indstiftet af Jesus selv. I saa mange Aar havde Sekterne ført en usømmelig Agitation imod vor lutherske Kirke og rokket ved Troen paa Daabens Naade, saa der trængtes til en fast og urokkelig Grund at hvile paa. Det lykkedes ved Guds Velsignelse at vinde mere og mere Forstaaelse, og der blev efter Omstændighederne ret god Tilslutning, idet Vennekredsen udvidedes helt glædelig. En Daabshandling blev en Højtid, som det var opbyggeligt baade for unge og gamle at overvære. Her er et enkelt Eksempel.

En Gang kom der en Familje med to smaa Børn —jeg husker ikke, om det var Tvillinger — for at faa dem døbt i Kirken. Moderen bar det ene og Bedstemoderen det andet Barn. De var noget fremmede og havde vist ikke været i Kirke der før. Da husker jeg saa godt, at især den gamle Kone var saa optaget af Handlingens Alvor, at da jeg spurgte om Troen paa Daabspagtens Ord, var hun saa bevæget, saa Taarerne rullede ned ad hendes Kinder, og hun kunde ikke

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

faa Svaret frem, men kun ved et Nik tilkendegav, at hun gerne vilde sige Ja. Noget lignende har jeg ofte erfaret og oplevet, naar Moderen staar ved Døbefonten med sit lille Barn. Hvor er ogsaa dette en Højtid, som ingen tilfulde kan beskrive; men vi tror Jesu Ord: „Lader de smaa Børn komme til mig."

Det varede ikke længe, før der blev kaldt paa mig fra andre Steder længere borte. Jeg var indtil videre den eneste Præst fra „Den danske Kirke" i Syd Dakota. Til Beresford kom der ved denne Tid en Præst fra det andet danske Samfund. Ved Ethan, S. Dakota, var der en lille Menighed, som bad om Betjening — de havde været betjent af en norsk Præst. Da jeg første Gang besøgte Menigheden ved Ethan, viste det sig, at vi kunde godt sammen, og det førte til, at jeg lovede at besøge dem og holde Gudstjeneste der i Fremtiden, vistnok mest en Gang om Maaneden, dog kunde jeg sjælden komme der uden Søgnedage, men de havde Tid til at samles. Det var en lille dygtig og oplyst Kreds, som det altid var mig en Glæde at komme sammen med. Nogle af dem havde hjemme i Danmark været med i Vilh. Birkedals Valgmenighed i Ryslinge paa Fyn. Saa vidt jeg husker, kom jeg der første Gang i Regnvejr og blev afhentet af Niels Olsen, som da kørte med Stude. I denne Familje følte jeg mig straks hjemme. Jeg havde været meget i Ryslinge og paa Højskolen der; vi havde en Del fælles Bekendte og fælles Tanker om mangt og meget. Anders Rasmussen, ogsaa fra Ryslinge Egnen, rejste til Danmark og er siden død. Lærer Kruse havde været Skolelærer i Danmark, var svag af Helbred og døde kort efter at jeg rejste fra S. Dakota. Niels Olsen,

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Christoffer Jensen og Kruse Familjen rejste til Tyler, Minnesota. Lorens Madsen rejste til Withee, Wis., men de var alle samlet og flere til, mens jeg kom der. Efter den Udvandring blev der kun faa tilbage.

Længere borte, langt vest for Mitchell, var der danske Kredse, som jeg stadig betjente, for det meste én Gang om Maaneden, ogsaa somme Tider noget sjældnere. Der var Plankinton i Aurora County. Dertil havde jeg omkring ved 100 Mil, men jeg kunde kun komme der Søgnedage. Der var i disse Smaakredse en Del, som var glade ved at samles til Møde. Ved Plankinton var der en Familje: Laurits Lykke og Hustru, som jeg var godt kendt med. De havde begge været paa Elk Horn Højskole, mens jeg var Lærer der. De har nu i mange Aar boet i Danevang, Texas. Ved Puckwana var der en Familie, som jeg skal nævne: Hans Nielsens. De var rejst derud for at tage „Homestead", men Crow Reservation, som en Tid havde været aaben, var bleven lukket igen, og de havde saa lejet en Farm i Nærheden. De boede i et gammelt Jordhus, hvor jeg flere Gange holdt Møde, holdt Altergang og vist ogsaa Barnedaab. Siden flyttede de til deres „Homestead", hvor jeg ogsaa besøgte dem. Hans Nielsens blev derude; de fleste andre rejste væk. Det var daarlige Forhold i disse vestlige Egne i disse Aar. Det var næsten altid for tørt om Sommeren, og saa kom i den varmeste Tid de „hede Vinde"; de kunde paa et Par Dage ødelægge hele Avlingen, saa der blev næsten ingen Ting tilbage. Tidligere havde der været en god Hvedeavl derude, men det hørte omtrent helt op, og Folk rejste væk til andre Egne. Det var først i Halvfemserne, det

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var saa daarligt, og der blev forfærdelig øde. Siden har det vist været meget bedre og er nok beboet igen.

Efter godt et Aarstid i Dakota fik jeg Opfordring fra en Menighed 100 Mil længere nord i Kingsbury County om at yde dem kirkelig Betjening. Dette var en stor Kreds, hvor der var mange Danske: Erwin og Denmark (Hetland). De havde hidtil havt norsk Præst; men ham havde de løst Forbindelsen med og ønskede at faa Betjening fra Den danske Kirke. Jeg besøgte dem og holdt Gudstjeneste hos dem, og det førte til, at jeg lovede at komme der og holde Gudstjeneste for en Tid én Søndag om Maaneden; jeg prædikede da to Steder samme Dag. Der var 12 Mil at køre mellem Pladserne. Jeg betjente dem godt et halvt Aar, og da fik de selv bosiddende Præst: K. Knudsen.

SIOUX CITY.

KORT efter at jeg var afløst i Kingsbury County, kom der ny Kaldelser. I Sioux City, Ia., var der mange Danske, men hverken Præst eller Menighed. Paa Gennemrejse kom jeg til at opholde mig der en Dag, og jeg blev da kendt med nogle enkelte Danske, som gerne vilde have noget kirkeligt Arbejde i Gang, om det var muligt. Jeg lovede da at komme der en Gang med det første og holde et Møde, og de vilde sørge for Plads og faa det bekendtgjort. Saa snart jeg kunde, fik jeg en Søndag til Sioux City. Det var dog lidt uheldigt med Begyndelsen. Mit Brev var ikke kommen vedkommende i Hænde, og jeg kom derfor helt uventet. Der blev imidlertid straks Søndag

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Morgen taget fat. Vi fik Lov til at holde Møde i den engelske lutherske Kirke. Jeg havde talt med den engelske Præst, da jeg var der første Gang, og han raadede os stærkt til at begynde. Der blev sendt Bud til saa mange som muligt, at vi holdt Møde om Aftenen, og da Tiden kom, var der en rar lille Forsamling. Det gik altsammen ret hyggeligt, og det viste sig, at der var nogen Interesse for Sagen. Der havde tidligere været virket noget der (af Mortensen, som rejste til Danmark), men dette var helt gaaet istaa. Det endte med denne første Gang, at jeg maatte love at komme snart igen, og jeg fik det ordnet saadan, at jeg kom der én Søndag om Maaneden. Dette var om Efteraaret. Da vi havde Julegudstjeneste Søndag i Julen, havde vi selve Kirken, og da var der over 100 Mennesker tilstede. Ellers brugte vi en Søndagsskolestue. Tilslutningen blev bedre og bedre, og der gik ikke saa lang Tid, førend vi fik organiseret en Menighed, som havde ikke saa faa Medlemmer. N. P. Gravengaard, som da var Student ved Præsteskolen i West Denmark, Wis., kom derud om Sommeren for at holde dansk Ferieskole, en Tid ved Viborg, S. Dakota, og en Tid i Sioux City. Det hjalp Sagen godt fremad, og han holdt ogsaa Møde om Søndagen. Det næste Skridt var, at man kom alvorlig til at tænke paa med det første selv at faa en Kirke. Man ønskede min Hjælp til at faa Penge subskriberet, og jeg tog derned tre eller fire Dage. Vi var altid tre i Følge og gik overalt, hvor der var en Mulighed, og Folk var meget velvillige. Der var to Mænd, som hver gav $100, og flere gav $50, og saa nedefter. Det var ikke noget let Arbejde, men i disse Dage fik vi samlet om-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

kring ved $1000. En Byggegrund blev købt, og samtidig var der en brugt norsk Kirke, som kunde købes meget billigt. Den blev købt og flyttet paa Pladsen, og den blev saa helt igennem gjort pænt istand. Dette var omtrent ét Aar efter at jeg havde begyndt i Sioux City. De havde nu ikke saa lille en Menighed med en rigtig pæn og hyggelig Kirke. Denne blev indviet ved en skøn Festlighed. Jeg udførte Indvielsen, og Præsterne Kjølhede og Bekker var med ved denne Højtid. Med alt det andet, som jeg havde at tage Vare paa, var det umuligt at yde dem saa megen Betjening, som der trængtes i saadan en By; men Folk samledes forholdsvis rigtig godt, naar jeg kom der, og jeg var i Grunden hjærtens glad ved, som det udviklede sig, og jeg følte Forvisning om, at Gud lagde Velsignelse i Arbejdet. En Tid tog jeg dertil ogsaa en Søgnedag om Maaneden. Saa kørte jeg gerne i Vogn til Vermillion (40 Mil), satte Hestene der, hvorfra der ikke er saa langt med Bane, og saa kunde jeg holde Møde i Sioux City samme Aften. Saaledes gik det i tre Aar. Jeg havde 100 Mil at rejse med Bane dertil. Gravengaard kom dertil en anden Sommer, og da han blev færdig fra Præsteskolen, blev han af Menigheden kaldet til dens Præst; han blev da ordineret og omtrent samtidig gift og flyttede saa til Sioux City som Præst. Det var i 1892. Det gik rigtig godt til at begynde med, der blev bygget et Præstehus ved Siden af Kirken, og der var godt Haab for Fremtiden. Men i disse Aar blev Arbejdskaarene ikke saa gode, som de havde været, daarlige Tider kom der i 90erne, nogle af Danskerne rej-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ste fra Byen, og da Gravengaard efter vel et Par Aars Forløb rejste derfra, kom der ingen Præst i hans Sted, og saa var det ved at gaa istaa. Fra vort Samfunds Side blev der desværre ikke gjort noget for at holde det oppe, og saa gled det over i den forenede danske Kirke, som siden har havt en Virksomhed der.

Det var en vidtstrakt og anstrengende Virksomhed, og det tog baade paa Kræfter og Helbred; men i Almindelighed var jeg stærk og taalte at færdes omkring, skønt Følgerne alligevel ikke udeblev. De to Søndage om Maaneden var jeg hjemme, og da holdt jeg altid Gudstjeneste to Steder. Dette kunde ofte være strengt nok, naar Vejr og Vej var daarlig; der var jo 8 Mil at køre. Om Lørdagen holdt jeg Børneskole, og med Konfirmander læste jeg tillige en Dag midt i Ugen. En halv Snes Mil længere syd holdt jeg jævnlig Møde i et Skolehus, for det meste sidst om Søndag Eftermiddag.

Efter at vi nu har været noget omkring paa Udsiderne og set lidt af Missionsarbejdet, som det i al Beskedenhed blev øvet, maa jeg dvæle lidt ved Hjemmet. Der var jeg altid kærkommen efter Rejserne, det var ligesom noget nyt hver Gang efter 3 eller 4 Dages Fravær, og Børnene var glade, naar jeg kom, og som oftest havde jeg noget med til dem, som de kunde glædes ved, og vi havde det ret hyggeligt. Vor Mor havde jo altid meget at tage Vare paa under disse Omstændigheder, da hun saa godt som aldrig havde fremmed Hjælp uden i højst nødvendige Tilfælde. Hun vilde klare sig selv, og de største Børn kunde jo begynde at yde nogen Hjælp.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Men hun fyldte sin Plads med Velvilje og Dygtighed i Præstehjemmet, og alt gik sin jævne Gang, enten jeg var ude eller hjemme. De første Aar derude, naar jeg skulde rejse, gik jeg for det meste til Centerville, 12 Mil, eller Hurley, 10 Mil, og naturligvis naar jeg kom tilbage igen; jeg havde ingen til at køre mig og tage Hestene hjem igen. Det var somme Tider lidt for haardt. Jeg husker særlig én Gang, jeg kom til Hurley ude vest fra i Dakota. Det var Aften, og der var lige falden et tykt Lag Sne, saa jeg sank dybt i Sneen for hvert Trin; men jeg maatte hjem; da mindes jeg tydeligt, at jeg blev saa udaset, saa jeg følte, som jeg skulde falde i Sneen, men jeg holdt det gaaende og kom omsider vel hjem. Jeg brugte siden for det meste at køre til Byen, sætte Hestene i Lejestald, mens jeg var borte, saa havde jeg dem, naar jeg kom tilbage. Tilsidst kunde min største Dreng køre for mig og hente mig.

SYGDOM OG DØD I FAMILIEN.

SOM det kan mage sig i de fleste Hjem, saadan gik det ogsaa hos os, som der staar i Salmen: „Sorrig og Glæde de vandrer tilhobe.“ I Februar Maaned 1889 blev alle vore Børn syge af Skarlagensfeber, og det var en streng Tid. Da de andre Børn begyndte at komme over det værste, blev først vor lille kære Marie syg, og hun blev heftig angreben straks. I 5 Dage var hun syg og blev stadig daarligere, indtil hun den 27. Februar lige om Middagen med et Smil lukkede sine Øjne i

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Døden. Ved Midnatstid Natten i Forvejen var vi hos hende ved Sengen, og da hun saa', at jeg kom til at græde, smilte hun op til mig ret som en lille Engel og sagde: „Lille Far! Du skal ikke græde, jeg er ikke syg.“ Dette hendes kærlige og smilende Ansigt stod siden for mig som noget af det skønneste, jeg havde set. Næste Dag ved Middagstid, da jeg lige kom hen til Sengen, vendte hun sit Ansigt mod mig med det samme søde Smil og i samme Øjeblik lukkedes Øjnene i Døden. Noget saa tungt og hjærtegribende havde vi ikke før oplevet. Lille Marie havde altid været en forunderlig god og elskelig lille Pige. Den 15. Januar var hun fyldt 8 Aar. Allerede før vi rejste fra Nebraska, var hun og Birtha — 1½ Aar ældre — fulgtes ad til engelsk Skole, og hendes Moder havde læst dansk med hende som med de andre; hun var ualmindelig letnem til at lære al Ting, ret et lille lyst Hoved, og som den lille søde Pige kunde synge, saa hun kunde ret hjælpe mig med Sangen. Vi sang gerne en Morgensang og bekendte Troen. Naar jeg ikke var hjemme, gjorde de det selv, og det var Marie, der sang for. En Gang vilde saa Mor, at én af de større skulde sige Troen og Fadervor, og da de tøvede lidt, sagde Marie: „det kan jeg,“ og hun gjorde det saa stille og kønt, saa det var velsignet at høre paa. Ja, saadan var lille Marie, ret et elskeligt Guds Barn, der kun var os til Glæde den lille Tid, vi havde hende. Hun var nok én af de kære Smaa, om hvem det siges „de er for gode for denne syndige Verden,“ og derfor tog Gud hende hjem til sig i en god Stund, for at hun der kunde faa den salige Lykke og Glæde

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

sammen med den salige og frelste Skare hjemme hos Gud.

Begravelsen fandt Sted paa Fastelavns Søndag den 3. Marts. Hendes Grav var lidt til Siden foran Kirken, lige over for vore Vinduer. Under hendes Sygdom havde hun kunnet tale med hendes Moder om Jesus med barnlig Tro og Hengivenhed. Vi satte en Marmorsten med Kors paa hendes Grav. Derpaa blev indhugget disse to Linjer: „Med Jesus Du talte paa Barnevis, med Smil gik Du hjem til Paradis."

Det var Sorgens Dage, og vi savnede længe vor kære lille Pige; men de andre Børn kom godt over Sygdommen. Vor lille Anna var den Gang 3 Aar. Da hun saa', hvor bedrøvet vi var, kom hun op i Sengen til mig, tørrede Taarerne af mine Kinder og sagde saa barnlig god: „Lille Far, Du maa ikke græde." Det var saa vederkvægende at blive kærtegnet af denne lille bløde Barnehaand. Det var som hun forstod, at hun skulde erstatte Tabet af Marie. Den lille var svag og tit noget syg den Gang; men ellers var hun som Barn meget lig Marie.

Saadan en Prøvelse kan være tung at komme over; men den kan ogsaa for kristne Mennesker blive til Velsignelse. Vi kan ved Guds Naade have aandelig Udbytte af en Ydmygelse, saa vi ret for Alvor kommer til at erfare, at „alt staar i Guds Faderhaand." Man kommer til at føle sig nærmere knyttet til de salige Aander i Himlen, hvor nu én af vore kære havde hjemme. En streng Tid var det for os alle; men særlig var det dybt knugende for min Hustru, der i denne Tid var svag. Ikke mere end tre Uger efter Maries Begravelse fik vi en lille dej-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

lig Dreng i Stedet for, og alt gik vel. Det var lille Johannes, som blev født den 24. Marts 1889. Ham fik vi Lov til at beholde tæt ved 6 Aar, saa kaldte Herren ogsaa ham hjem til sig, da vi boede i Minneapolis.

Efter at vi var kommen vel over disse Oplevelser, baade sørgelige og glædelige, gik Virksomheden i Menighederne igen sin sædvanlige Gang, og hvad der saadan i store Træk skete udadtil er allerede tildels fortalt. Just denne Vinter havde jeg fra Efteraaret af holdt en Række Foredrag en Gang om Ugen (Onsdag) over den gamle Kirkehistorie, Martyrtiden i de tre første Aarhundreder. Disse Møder holdtes samme Dag, som jeg havde Konfirmander. Saa vidt jeg husker, havde jeg den Vinter 15 Konfirmander. Jeg læste med Børnene om Formiddagen, og de blev saa og hørte Foredraget. Disse Møder var meget godt besøgte, omtrent fuldt Hus. De holdtes i Kirken og var til Opbyggelse og Oplysning for baade unge og gamle. En anden Vinter talte jeg ved lignende ugentlige Møder, ogsaa i Kirken, om den kristelige Livsvækkelse i Danmark i første Halvdel af Aarhundredet. I Almindelighed mødte vi kærlig Deltagelse og Velvilje i Kredsen, saa i den Henseende havde vi det godt, og om Søndagen følte vi med Glæde, at Kirkefolkene følte sig hjemme i vort Hus.

Som Eksempel paa kærlig Deltagelse skal jeg bare nævne en enkelt; der kunde nævnes flere. Da alle vore Børn var syge af Skarlagensfeber, var det meget strengt for os, da der jo skulde vaages hos de syge hver Nat, og man skulde jo være hos dem altid.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Under smitsomme Sygdomstilfælde er det ofte meget vanskeligt at faa Hjælp, og da trænges det saa haardt; men vi fik Hjælp, da det var værst. Jens Sørensens Datter: Marie (nu Mrs. Pastor N. C. Strandskov) kom frivilligt og var hos os, da vor lille Marie døde, og blev hos os, saa længe Børnene var syge, og det var vi overordentlig taknemlige for; hun var ikke bange og blev heller ikke smittet. Da min Hustru forleden Aar laa paa sit lange Sygeleje, havde hun flere Gange saa strenge Øjeblikke, at baade hun selv og vi troede, at det var paa det sidste; da sagde hun én af de første Gange til mig: „hils endelig Mrs. Marie Strandskov.“ I denne tunge Tid gemte hun Mindet om Maries kærlige Opofrelse til det sidste.

Gendøberne, som tidligere havde sat deres Præg paa hele Egnen og havde bildt sig ind, at de omtrent havde det hele, tabte mer og mer deres nedbrydende Indflydelse iblandt disse, som sluttede sig til os og samledes med vore Folk baade i Kirken og andre Steder, og som Regel var vore Gudstjenester talrigt besøgt med fuldt Hus. De forargelige Skuespil, som Adventisterne havde opført ved deres Daabshandlinger i Swan Lake, hørte, saa vidt jeg véd, rent op, og det er siden gaaet meget tilbage for dem. Baptisterne synes bedre at kunne holde det gaaende. At det ikke just var et sluttet Vennelag, vi levede iblandt, blev der ogsaa afgivet Prøver paa. Her blot et Eksempel. Vi havde Begravelse, en Kone af Menigheden var død, og en stor Forsamling var tilstede i Skolehuset. Ligesom vi var samlet og skulde begynde Sørgegudstjenesten, kom en Mand — en fana-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

tisk Baptist — styrtende indad Døren og fo'r lige mod mig og skældte mig ud i saa grovt et Sprog, saa jeg ikke kunde blive klar over, om Manden var klog eller gal, nok det sidste. Han skulde nok vise os, at vi skulde blive jaget ud af Skolehuset, saa vi ikke skulde holde Møde der mere, og andre Grovheder. Jeg stod ganske stille og lod ham rase ud; han saa' jo nærmest ud til, at han gerne vilde have faret i Hovedet paa mig, skønt det var jeg ikke bange for, da jeg meget let kunde have vendt op og ned paa ham ved egen Hjælp, og der var jo ogsaa Folk nok tilstede. Da han havde udraset lidt, forsvandt han igen saa hurtigt, som han var kommen, og vi blev ikke siden forstyrret i Skolehuset.

I den daglige Udførelse af min Virksomhed mærkede jeg ikke ret meget til aaben Modstand; jeg passede mig selv. Under en saa udstrakt Virksomhed kan det ikke helt undgaas, at der er noget, som bliver forsømt, og da navnlig Børnenes Undervisning i Dansk og Religion; jeg bødede paa det, saa godt jeg kunde. Ferieskoler var ikke saa meget almindelig den Gang, som de siden er bleven. Hvad jeg ogsaa følte, der var Mangel ved, var Sygebesøg og i det hele taget Besøg i Hjemmene. Hvor jeg blev kaldt eller opfordret, der gik jeg, naar jeg var hjemme og kunde. Ofte var det jo saadan, at man slet ikke fik noget at vide om Sygdom, før det var for sént; men vi véd alle, at der kan være en herlig Velsignelse baade for os selv og for den syge, naar vi kan komme til at tale fortrolig og hjærtelig med hinanden. Den første Vinter i Dakota blev jeg kaldt til en syg Mand. Han var én af dem, der

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

havde værget sig mod Gendøberne, men han havde heller ikke sluttet sig til vor Menighed, han havde holdt sig udenfor det hele, dog følte han sig nærmest knyttet til os. Meget aabent erkendte han sin Fejl over, at han ikke havde taget Del i det kirkelige Liv. Han syntes i Øjeblikket ikke at være saa meget syg, men følte alligevel, som om det snart vilde ende med Døden. Han længtes efter at komme til Alters og sagde: „Jeg trænger til at blive fornyet.“ Han havde været til Alters én Gang efter sin Konfirmation og aldrig siden. Saa tænkte han paa, om han nu døde, hvad der saa vilde blive talt ved hans Begravelse. Han havde hørt Ligtaler, hvor Præsten havde holdt en forfærdelig Domsprædiken over den afdøde, og han ængstedes for, om han skulde faa et saadant Skudsmaal, fordi han ikke hørte til nogen Menighed. Jeg fortalte ham lidt om mit Syn paa den Sag og om, hvordan jeg plejede at tale, at jeg sjælden talte ret meget om den døde, men al Tid til de levende. Det kommer jo saa meget an paa, hvad Kendskab man har til den afdøde. Jeg skal kun tilføje, at jeg blev glad ved den Lejlighed, jeg havde til at tale med denne Mand. Han blev vejledet saa godt, jeg kunde, og fik hjærtens Fortrolighed til mig. Han kom paa Hospital i Sioux City, hvor han døde. Liget kom hjem og jeg forrettede ved Begravelsen.

Sygebesøg og Ligtaler er en betydningsfuld Side af Præstens Gerning, derfor lidt derom. Som før antydet er det ofte svært at komme til at tale fortrolig om aandelige Spørgsmaal med den enkelte. Saadan har det været for mig. Der kan ved selve

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Sygdom komme saa stærk en Mindelse, saa det lyder som en Røst fra Gud: „Beskik dit Hus, ti Du skal dø og ikke leve". (2. Kong. 20,1). Har den syge forstaaet denne Mindelse, da er der baade Længsel og Modtagelighed for lidt Hjælp og Vejledning til den sidste Strid. Jeg husker ikke, at jeg nogensinde mødte Trods eller Uvilje ved Sygesengen. At synge en Salme og bede en Bøn har jeg altid mødt Velvilje og Taknemlighed for. Men saa er der Ligtalen. Er der stor Sorg og Savn, da er det velsignet at have et godt Ord til de sørgende. I mange Tilfælde kan det falde tungt, naar man kan have Grund til at have bange Anelser om Vedkommende, og der kan være Selvbebrejdelser, om der muligvis er Forsømmelser fra vor egen Side. Enten megen Ros eller Dadel skal man helst være varsom med. Det har jo saa meget at sige, hvad Kendskab man har til afdøde. I hvert Tilfælde er der ikke mange Steder, hvor Tilhørerne er saa modtagelige for et Alvorsord, som ved en Ligfærd. Den har jeg, saa godt, Gud gav mig Naade og Aandsnærværelse dertil, benyttet, og jeg haaber til nogen Velsignelse. Det falder altid mig lidt for Brystet, naar jeg læser refererede Ligtaler — dog mest fra Danmark — hvor det hele er en fortsat Lovtale over alle de Dyder, der kan tænkes, som det var en Halvgud og ikke et syndigt Menneske. Man maa for al Ting være Sandheden tro i Kærlighed og ikke gaa for langt til nogen af Siderne. Hvad der aldrig er forfejlet, det er at tale et sandt Alvorsord til de forsamlede levende Mennesker.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

NY KIRKE, BRYLLUP OG ORDINATION.

I den vestre Kreds af Menigheden, hvor vi hidtil havde holdt Gudstjeneste i et Skolehus, tog man i 1892 fat for Alvor og byggede en pæn og hyggelig Kirke paa Kirkegaarden, lige 8 Mil nordvest for Kirken og Præstehuset i den østre Kreds. Den blev færdig i Oktober samme Aar og blev indviet ved en skøn Højtid, hvor Pastor A. S. Nielsen udførte Indvielsen. Da havde vi et stort og festligt Møde i to Dage, hvor flere fremmede Præster var tilstede. I den østre Kirke var der baade Bryllup og Ordination. Brylluppet var om Søndagen, saa det blev egentlig tre Dage. Det var Pastor N. C. Strandskov, som blev ordineret og holdt Bryllup med Jens Sørensens Datter, Marie. Disse kirkelige Festdage havde varmet Hjærterne, saa Lovsangen den sidste Dag lød saa gribende og skønt, højt og stemningsfuldt, saa hvem der havde Øre for Klangen deri, maatte blive løftet derved. Vi sang til Slut Nr. 291: „I Herrens Hus er godt at bo," og jeg tror nok, at dette var et sandt Udtryk for, hvad man havde følt og oplevet i disse Dage. Da jeg tilsidst med et Par Ord sluttede Mødet, mindede jeg om Sangen: „Guds Menighed syng for vor Skaber i Løn, Engle synge med". Pastor Nielsen sagde siden ved en Lejlighed til mig, om jeg huskede ved Mødet i Dakota: „Engle synge med." Det er Højtid, „naar under Sang med Guds vingede Ord, Sjælen af By over Stjernerne fo'r".

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

FORSKELLIGT BAADE HJEMME OG UDE.

KORT Tid efter at Gravengaard havde afløst mig i Sioux City, fik jeg atter en ny Virkekreds. Dette var en dansk Menighed vel omtrent 60 Mil nord for Centerville i Miner County. De havde hidtil havt norsk Præst, men ønskede at faa Betjening fra vort Samfund. Jeg havde besøgt dem en Gang. Jeg tog imod Kaldet derfra og lovede at komme der en Søndag om Maaneden. Saadan blev i Grunden Kredsen, hvor min Virksomhed faldt, atter og atter udvidet; thi naar én gik fra, kom der stadig ny til. Kingsburg County i nord havde faaet deres egen Præst, K. Knudsen, og Sioux City havde faaet Gravengaard.

Den lille Menighed, jeg fik der i Miner Co., var en lille dygtig Kreds, men havde hidtil levet under trykkende og noget vanskelige Kaar. Egnen dér havde ofte været udsat for stærk Tørke om Sommeren, saa de enkelte Aar næsten ingen Ting havde avlet. Den norske Præst, som de da havde, han hed Andenæs, var en meget dygtig Mand, som de ogsaa holdt af. Vi mødtes der ved Skiftet, og Forandringen skete fredelig og med god og gensidig Forstaaelse. De havde sørget godt for Børnenes Undervisning paa Dansk. Jeg begyndte der kort efter Nytaar 1893.

„Ude er godt, men hjemme er bedst". Lige fra min Ungdom har jeg aldrig havt megen Lyst til at gaa ud i Besøg, og det har fulgt mig til denne Dag. At være i mit Hjem har været min største Lyst.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Som Præst i den Tid, som jeg her har meddelt lidt om, maatte jeg selvfølgelig være ude blandt fremmede meget af Tiden. Men naar jeg var hjemme omkring, saa var der ogsaa meget at tage Vare paa i den vidtstrakte Kreds; men de saakaldte Husbesøg i de enkelte Hjem blev der ikke megen Tid til uden efter bestemt Indbydelse. Jeg følte bedst ved at være i Hjemmet ved Hustru og Børn, og lidt Ro maatte jeg have der. Den 6. August 1891 fik vi vor yngste Dreng: Uffe, som siden efterhaanden blev en rask og livlig Dreng. Der var baade Liv og Glæde mellem Børneflokken i Hjemmet. De to ældste af vore Børn: Peter og Birtha blev konfirmeret der i Syd Dakota. Birtha var saa en Sommer, 1892, paa Elk Horn Højskole.

Jeg har kunnet glæde mig i Selskab med andre i en Vennekreds, men „Selskabsmand" var jeg mindst af alt, og jeg har saa ofte følt mig beskæmmet ved, at det var mig ikke muligt at holde Samtalen i Gang. Jeg véd, at mange har savnet noget af denne Meddelsomhed hos mig, som andre kan være saa rigt begavet med, men denne Tilbageholdenhed var og er fremdeles min Natur, og jeg kan ikke ændre den. Nogle vil saa gerne have Rejsefølge paa Togene; dette er noget, jeg aldrig har sat stor Pris paa, selv om jeg nok kunde være glad ved at mødes med Ven eller Kending og tales ved om et og andet. Paa Rejser vilde jeg allerhelst sidde ene med mine egne Tanker, læse i et Blad eller en Bog, og ofte skulde jeg holde Møder maaske i flere Dage efter hinanden, og saa var der i denne ensomme Stilling en god Lejlighed til at samle Tankerne om, hvad jeg

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

skulde tale. Om Sommeren i Varme var jeg ofte udsat for at falde i Søvn, mens Toget gik. En Gang, jeg skulde til Ethan og skulde staa af i Alexandria, hvor der var Vogn efter mig, sov jeg, mens Toget kørte videre. Jeg vaagnede dog snart og udfandt min Stilling. Ved næste Holdeplads stod jeg af, men der var jeg kun daarlig stillet; thi der var ikke andet end en Elevator. Det var vist den første eller anden Sommer derude, og jeg kendte ikke en Smule til Vejen, og der var da mindst 12 a 14 Mil at gaa. Kun vidste jeg omtrent, hvad Retning jeg skulde tage, og begyndte Vandringen. Jeg havde Eftermiddagen til det, og jeg naaede ogsaa, hvor jeg skulde, førend Aften. Det var ikke den eneste Gang, at jeg paa den Maade fik mig en Middagssøvn paa Toget, men det skete dog ikke ret tit, at jeg kom saadan fra det.

Som Tiden gik og Arbejdet udvidedes, var det alligevel ved at gaa mig helt over Hovedet og overvælde mig. Det var mig saa godt som umuligt at sige nej, naar jeg fik Opfordring til at komme, og naar noget var bestemt, saa var der næsten ikke noget Uvejr, der kunde holde mig hjemme. Naar jeg skulde til Ethan, saa kunde jeg spare en Dag ved at køre med mit eget Køretøj lige over til Scotland, mindst 35 Mil, derfra var der kun et lille Stykke med Bane til Ethan. Naar jeg skulde længere vest i Dakota, kørte jeg ofte til Parker, 18 Mil, og Hestene stod der, til jeg kom tilbage. Jeg husker ikke, at det var mere end én Gang, jeg skulde have været til Clay County, 35 Mil, og jeg blev hjemme under en Snestorm.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Hvert Efteraar i Oktober havde vi altid i de hjemlige Kredse et Missionsmøde i to Dage med flere fremmede Præster som Talere. Det var Festdage i bedste Forstand, og mange Folk fra hele Omegnen tog Del deri. Folk havde saa deres Mad med, holdt Middag ved Kirken og blev sammen hele Dagen. Fra Danmark havde vi kære Besøg: Pastor Fr. Bruun 1891 og Provst Hejberg i 1892. Disse Farmere derude saa langt i nordvest havde boet der i mange Aar og især i Førstningen under meget trange Kaar. De fleste havde ikke været uden for den hjemlige Kreds i al den Tid. Det var derfor kære Oplevelser, naar der blev indbudt til festlige Sammenkomster enten i Kirken eller andet Steds; der maatte de med, hvem der kunde, og derfor blev vore Missionsmøder til Opbyggelse og Hjærtens Glæde for saa mange. De Præster fra Danmark, som besøgte os og prædikede og holdt Foredrag for os, havde altid fuldt Hus at tale til, og vi var alle saa hjærtelig glade ved disse levende Bud fra vor lutherske Moderkirke i Danmark. Fra Højskolerne herovre havde vi ogsaa jævnlig kære Besøg: Anker fra Elk Horn, H. J. Pedersen og Carl Hansen fra Tyler, L. Henningsen fra Ashland, og O. Stevns m. fl. Det blev ogsaa almindeligt at holde 4. Juli-Fest. Det var noget helt nyt paa Egnen; men det fik stor Tilslutning. Ved J. P. Danielsens og Jens Sørensens var der ret god Lejlighed under Træerne, og det gik hyggeligt med Taler og Sang og venligt Samvær indtil Aften.

Det var lange Veje at køre selv i den hjemlige Kreds; men Folk var i Almindelighed ikke bange

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

for at køre nogle Mil. For Eksempel havde Jens Sørensen 8 Mil til Kirken, men denne Familie savnedes aldrig ved nogen Lejlighed. Søren Andersen og Hustru havde begge været i Chicago i Pastor A. S. Nielsens Tid der; de levede 15 Mil fra Kirken, men Søren Andersen kom hver Søndag med Hustru og Børn, naar det da var til at komme frem ad Vejene. En anden Mand, som hed Jensen, havde ogsaa 15 Mil at køre, men kom ret stadig til Kirke. Der var én Ting, som den Gang kunde sætte Bevægelse i hele Egnen, nemlig Prærieild. Det kunde til Tider blive slemt nok, skønt der dog var saa meget Land opdyrket; men der var ogsaa en Del gammel Prærie og langs med Vejene kunde det fare. Saa strømmede Folkene sammen saa hurtig som muligt for at slukke. Især var der et Foraar en Dag, det var en forrygende Storm. Da kom der Ild ikke saa langt fra vort Hjem; men vi var bag ved det. Ilden fo'r frem med en voldsom Fart og brændte baade Huse og Høstakke, der var paa dens Vej. Der var en Mand, Peder Madsen, som lige var kommen fra Illinois og købt en Farm, og havde med sig alt, hvad der skulde bruges paa Farmen. De saa' lige Ilden og skønnede straks, at der var ingen Tid at spilde, om de skulde redde Livet, og fik lige Børnene ud af Huset og kom ind paa nogt Pløjejord, lidt ved Siden af Ilden og Røgen, og i samme Øjeblik var Ilden inde paa Pladsen gennem en dejlig Frugthave, og Huset og Stald og Avlsredskaber og alt brændte. Baptistkirken tæt derved brændte ogsaa og flere Steder. Først tæt ved Centerville fik man standset Ilden ved en lille Flod. Den Nat var der Røg og

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Brandlugt fra alle Sider. Jeg husker, at jeg gik oppe det meste af Natten, jeg var bange for Ilden paa den anden Side, hvor Vinden bar paa.

Hvad der jævnlig kunde vanskeliggøre Rejserne, var Vinterkulden, og som bekendt kan den blive streng i Syd Dakota. Sneen var der ikke ret ofte mere af, end man kunde køre igennem den med let Vogn; men de lange Køreture paa Vogn kunde blive drøje nok. For det meste gik det hel godt med Natlogi; men ogsaa der kunde Kulden gøre sig gældende. Min Buffalo-Pels havde jeg næsten altid hos mig for at lægge den over Fødderne. En Nat i Januar, hvor det var meget haard Frost, skulde jeg sove i en Seng paa Loftet lige under Taget, og det blæste ind fra alle Sider. Det var en urimelig kold Plads. Jeg gik saa i Seng med hele Udstyret paa, baade Pels og Støvler og holdt Hovedet under Tæppet, og jeg kom saa Natten over. Det var ikke den eneste Gang, jeg laa i Pelsen om Natten; men for det meste var det taaleligt og mange Steder udmærket om Natten. Ja, saare meget oplevedes paa Rejserne. En Gang var jeg et Sted, hvor én af de saakaldte Opvækkelsesprædikanter holdt Møde flere Aftener i Træk i et Skolehus. Det var en Svenker. Manden, jeg boede hos, var meget optaget af disse Møder. Prædikanten havde saa tillyst Møde næste Aften, men da vilde han ikke have andre ind end de rigtig troende og levende Guds Børn. Det syntes han at være udmærket. Jeg blev nu ikke saa optaget af, hvad han fortalte, og jeg havde jo ikke hørt, hvordan der blev talt; men naar der absolut ikke maatte komme andre ind end de virkelig levende

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Guds Børn, saa spurgte jeg: „hvem skal saa være Dørvogter den Aften?“ Det vidste han ikke.

Hvad der i disse Aar jævnlig formørkede Sindene hos mange Menighedsfolk ikke blot i Dakota, men over hele Samfundet, og selv var jeg meget bedrøvet over det, var en uhyggelig Strid i vort Samfund, hvor nogle enkelte Præster førte en bitter Forhandling, dels paa vore Aarsmøder og dels i vore Blade ud fra forskellige kirkelige Anskuelser. Nogle var særlig udprægede Grundtvigianere og andre var stærkt prægede af „Indre Mission“ i Danmark. Forhandlingen var til Tider meget bitter og truede stadig med en Splittelse af Samfundet. Jeg husker saa tydeligt paa et Aarsmøde, da enkelte havde truet med at træde ud, da var der en Delegat, der sagde til disse, som kunde rumme en saadan Tanke: „I kan jo ikke træde ud af den danske Kirke.“ Dette var sikkert vel ment i Øjeblikket, og mange var enig deri, men da endelig Splittelsen kom, gik ogsaa denne ud af Samfundet. Af Menighedsfolket var der saa godt som ingen, der ønskede en saadan Adskillelse. Da jeg rejste til det ekstra Aarsmøde i Chicago i Februar 1893, var der en Mand af Menigheden, som i stor Alvor sagde til mig: „I maa endelig ikke skilles ad.“ Dette blev der svaret paa af dette talrige Møde saa tydeligt, at ingen kunde tage fejl deraf. Menighederne vilde ikke splittes ad, og dog skete det alligevel. Dette voldte mig megen Sorg; thi jeg havde kære Venner paa begge Sider, og desværre maa det nok erkendes, at det i mange Maader var en syndig Strid, og Følgerne blev sørgelige.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Personlig tog jeg ikke megen Del i disse Stridigheder, bare lidt ved Aarsmøderne, og jeg skrev lidt i Bladene en Gang imellem. Men da det i Efteraaret 1893 virkelig kom dertil, at en stor Del af Præsterne traadte ud af Samfundet og derved voldte en sørgelig Forvirring i en stor Part af vore Menigheder, da var jeg ikke et Øjeblik i Tvivl om, hvor jeg skulde være. I det Samfund, hvor jeg havde været, fra jeg begyndte min Gerning herovre, og hvor jeg var ordineret til Præst, der maatte jeg fremdeles blive. At gaa ud sammen med dem, som ubestridelig gjorde Oprør, var mig aldeles umuligt.

Det har altid været mig en uløselig Gaade, at Kristne kunde være med til at afstedkomme en saadan Forvirring, som blev en sørgelig Følge deraf. Man bruger jævnlig at dække sig under den indre Røst, som hedder Samvittighed. Jeg er dog bange for, at den Røst ofte bliver misforstaaet. Dermed skal ikke være sagt, at jeg i et og alt var tilfreds med deres Kampmaade, som var de ledende paa den Side, hvor jeg blev. Dette var saa langt fra, men jeg følte, at her maatte jeg blive; alligevel var det vemodigt, at baade Præster og Menighedsfolk ofte kom til at staa fjendtlig over for hinanden, hvor man før havde delt det bedste med hinanden i kristelig Forstaaelse.

AFSLUTNING FOR OS I SYD DAKOTA.

FRA Nebraska rejste vi nærmest for om mulig at faa en større og mere samlet Virksomhed. Vi fik en større, men samlet var den ikke, hvilket det Omrids, jeg nu i korte Træk har givet,

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

tydelig nok viser. At rejse „omkring med det dejligste Bud“ blev endog mere omfattende. Dette blev dog mere, end jeg i Længden kunde udholde; mit Helbred og mine Kræfter kunde ikke vedblivende svare dertil. Særlig kom jeg der til at lide meget af Katarrh, som voldte mig meget Besvær, og siden har det udviklet sig til Bronchitis og Asthma, som nu har taget mine Kræfter. Forholdene var saadan, at det ikke var til at faa nogen Hjælp. Det kom derfor til at staa for os, at vi maatte gøre en Forandring. Paa den Tid i Sommeren 1893 fik jeg saa Opfordring til at blive Pastor A. Dans Eftermand i St. Paul og Hutchinson, Minnesota. Det faldt nogenlunde i Samklang med mine Tanker; der var ikke saa megen Rejsen, og der skulde jeg da heller ikke saadan køre omkring paa Prærien. Vi bestemte os da til at flytte dette Efteraar. Det syntes for os, at Arbejdet i disse Egne var godt i Gang og i god og sund Udvikling, naar bare en god, ung og stærk Mand kom i Arbejde.

De 6 Aar i Danville (Viborg), S. Dakota, maatte vi føle en vis Glæde ved at mindes og være taknemlig baade til Gud, som havde velsignet Gerningen, og til Menneskene, som samlede sig med os baade i Kirken og i Hjemmet. Deltagelse og Vennesind havde vi mødt rundt omkring i Kredsen, hvorfor vi var taknemlige. Der var saa meget, der knyttede os til denne Kreds. Efter de stedlige Forhold vandt vi der en deltagende og alvorlig Vennekreds, som med fortrolig Glæde kom baade i Hjem og Kirke for at lytte til det Vidnesbyrd om „Synd og Naade“, som der blev aflagt for dem. To ny Kirker var

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

der bleven bygget, mens vi var der. Kirkeklokken kaldte højtidsfuldt ud over de mange Hjem. Paa Kirkegaarden var vor lille kære Maries Grav. Men vi sagde Farvel med den Tro og i det Haab, at det saadan var bedst.

En Eftermand i Gerningen havde jeg faaet Løfte om, som jeg den Gang var meget glad ved, og som jeg troede vilde blive til stor Velsignelse der. Det var J. Berggreen, som var Lærer ved Elk Horn Højskole, men som endnu ikke var ordineret. Folkene var meget glade ved ham, og han var meget begavet til at tale og var en udmærket Sanger. Jeg kendte ham kun af Udseende; jeg gjorde, hvad jeg kunde for at faa Berggreen dertil, og det lykkedes. Men næppe er jeg nogen Sinde bleven mere skuffet end ved den Mand, og jeg har aldrig rigtig kunnet glemme, at jeg den Gang ikke fra Elk Horn blev advaret imod at faa ham dertil som Præst. Jeg kendte slet ikke hans Fortid, og han viste sig desværre ret snart at være én i høj Grad upaalidelig Person. Han fik i ganske kort Tid hele denne store Virksomhed ligesom sat paa den anden Ende og vendte op og ned paa al Ting. Folkene fik han sat op mod hinanden, gik ud af Samfundet og fik et Flertal i Menigheden med. Han blev saa ordineret af disse, som var traadt ud af Samfundet. Alt dette voldte mig saa stor en Sorg, som jeg ikke véd nogen Ting ude fra har voldt mig nogen Sinde. Jeg havde forladt disse Folk i god Tro og derved givet Anledning til denne grænseløse Strid og Elendighed, som disse mine gamle, kære Venner derved blev ført ind i; thi det var de gamle trofaste Folk, der havde byg-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

get Kirken, hvoraf de fleste nu blev drevne ud og mistede deres Kirke. De, der havde faaet Berggreen sat ind der, fik ikke megen Glæde af ham, han var forfalden til Drik og opførte sig saa slet, at hans Tid der blev ikke længere, end han fik det ødelagt; han kom da til et andet Sted, men der opførte han sig saa slet, at Menigheden forbød ham at komme i Kirken; han forsvandt omsider og slap hjem til Danmark. Dette var én i højeste Grad bedrøvelig Oplevelse, og det gjorde mig meget ondt. Jeg besøgte vore Venner enkelte Gange, og gammel Kærlighed gjorde sig stærkt gældende. Jeg holdt Gudstjeneste for dem og Altergang i private Huse, men det var dog saa smærteligt tungt, at den Kirke og det Hjem, hvor jeg havde saa mange kære Minder fra, der var jeg nu fremmed og udelukket fra. Da Berggreen skulde ordineres, sendte han mig en Indbydelse dertil; jeg husker det saa godt, at da jeg sagde dette til min Hustru, slængte jeg Brevet langt hen paa Bordet og satte mig grædende ned paa en Stol. Mange Steder fik denne Samfundssplittelse lignende sørgelige Udfald til Sorg og Savn for mange.

Det var lige til første November, at vi blev færdige til Afrejsen. Denne Sommer 1893 var den ny „Great Northern" Bane fra Sioux Falls til Yankton bleven bygget lige ind gennem den danske Koloni, og Stationen Viborg anlagt. De ny Passagertog var lige kommen i Gang, saa vi kunde rejse dermed fra Viborg til St. Paul. Det var en stor Forandring for os at komme fra Landlivet i Dakota til Storbyen St. Paul. Menighederne baade der og i Hutchinson

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

var kun smaa, og der var lidt Opløsningsmuligheder i Gang imellem dem indbyrdes. Dette lagde sig omtrent med det samme, og alt gik sin stille Gang. Det gik forholdsvis ret godt, og vi fandt os snart tilrette i de ny Forhold. Der var en stor Familie, Mads Eskesens, som vi var godt kendt med fra Danmark. Der havde jeg holdt Skole for flere af deres Børn, og nu boede de alle i St. Paul, var gift og alle med i Menigheden. Det var i den Tid, i 1893 og følgende Aar, meget daarlige Tider, og paa Grund af Arbejdsløshed var det meget strængt for Arbejdsfolk i Byerne, og da vore Menighedsfolk i St. Paul næsten alle var af Arbejderklassen, følte de strænge Tider meget haardt i Menigheden. I Hutchinson gik det bedre, da de fleste der var Farmere. Der var nogle gode, gamle, trofaste Menighedsfolk, som jeg havde Glæde af at samles med, der kom jeg en Søndag om Maaneden. I St. Paul var der god Skolegang for vore Børn i den store engelske Skole tæt ved, hvor vi boede. I Foraaret 1894 rejste Præsten i Minneapolis, M. C. Jensen, til Danmark for at blive hjemme, hvorved Menigheden der blev uden Præst. Jeg kom saa til at betjene St. Peters Menighed der, og kort Tid efter kaldede Menigheden mig til dens Præst. Dette tog jeg imod, og kort Tid efter flyttede vi til Minneapolis at bo. Forbindelsen mellem Byerne var god med Sporvogn. Jeg maatte saa prædike tre Gange hver Søndag. I Minneapolis om Formiddagen og i St. Paul om Eftermiddagen og i Minneapolis igen om Aftenen. Den ene Søndag om Maaneden var jeg i Hutchinson; dertil var der 60 Mil med Bane. Jeg var til at begynde med me-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

get glad ved denne Ordning, skønt det jo var strængt nok om Søndagene, men jeg blev da hjemme omkring, og det var jeg saa glad ved. I den dejlige St. Peters Kirke var der saa hyggeligt, skønt Folkene desværre ikke var saa flittige Kirkegængere, som jeg havde haabet. De forfærdelig daarlige Arbejdsforhold gjorde sig stærkt gældende. En stor Del af de bedste Menighedsfolk rejste fra Byen ud paa Landet, og det blev trange Kaar for Menigheden. En Ting havde jeg stor Glæde af; der var en Del unge, som dannede Sangkoret i Kirken. Vi havde en udmærket Organist, og der var en dejlig Sang, som hjalp til at gøre Gudstjenesten baade højtidelig og opbyggelig og glædede os alle.

En Aften om Ugen var disse unge samlet i vort Hjem til Sangøvelse, hvor vi først indøvede Salmerne til næste Søndag, og der indøvede vi tillige nogle firstemmige Sange, og det gik udmærket. En Gang imellem sang vi en firstemmig Sang i Kirken til Glæde for alle.

I Minneapolis maatte vi ogsaa opleve Sorgens tunge Dage. Vor lille kære Johannes blev syg lige før Jul 1894. Noget forkølet syntes han at være, men da det blev værre, fik vi Doktoren en tidlig Morgenstund, og det viste sig at være Strubehoste af en meget ondartet Natur, og dette udvikledes saa hurtig, saa han allerede næste Nat ved Midnatstid udaandede stille i Døden, den 22. December 1894. Han vilde være bleven 6 Aar gammel den 24. Marts derefter. Hvor gjorde det os dog hjærteligt ondt at miste denne lille elskelige Dreng. Lige fra lille af havde han været saa god og kærlig, som kun faa

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Børn. Han og Uffe kunde ret lege sammen, og Johannes var al Tid villig til at føje sig efter andre; derfor blev det et smærteligt Savn, da han var borte. Han sagde saa ofte til mig, naar jeg legede lidt med ham: „jeg er saa glad ved Dig“. Han vilde gerne være glad ved alle.

Vinteren i Forvejen, da vi boede i St. Paul, var der et Par Smaabørn i et Nabohus, som vilde kaste Smaasten efter ham, naar de var udenfor samtidig. Saa kom han en Dag ind til sin Moder og spurgte, om hun ikke kunde give ham noget godt, som han kunde give disse Børn, saa de kunde blive gode ved ham. Dette var ret et Udslag af hans barnlige og kærlige Sindelag. Han havde ikke Tanke om at hævne sig, men gøre dem godt, saa de kunde blive gode ved ham. Det var hans elskværdige gode Barnehjerte, der uden at lære det af andre prøvede paa at „overvinde det onde med det gode“.

Vor Juleglæde blev ved dette Dødsfald forvandlet til Sorg, og vor „Frydesang blev blandet med Graad og dybe Sukke“. Men ogsaa ved denne Lejlighed kunde Julebudskabet bringe Trøst i vore Hjærter, saa vi kunde sige selv med Taarer: „Ære være Gud i det højeste“. Næppe har jeg nogen Sinde bedre følt Velsignelsen og Kraften i Ordet til os: „Eder er i Dag en Frelser født.“

Der efter gik den daglige Virksomhed sin jævne Gang igen. Der var fuldt op at tage Vare paa i disse tre Menigheder. Desuden havde jeg en Prædikeplads: Stillwater, hvortil der er lidt over 20 Mil, men der var god Forbindelse baade med Jærnbane og med Sporvogn. Jeg kunde holde Møde der en Søgnaften

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

og komme hjem igen samme Aften. I Minneapolis var der mange Danske; men det var desværre kun en ringe Del af dem, som stadig søgte Kirken, der var saa meget andet til at lede Tanken andre Veje. I St. Peters Kirke var der alligevel Højtid om Søndagene, hvilket ogsaa den dejlige Sang og Orgelspil bidrog til, og jeg følte tit, at jeg derved blev baaren paa Salmetonen op over det lave. Derfor har jeg siden i Kærlighed dvælet i Minderne derfra og har al Tid siden været glad ved at komme der. Den første Sommer holdt jeg selv dansk Ferieskole i Minneapolis; den næste Sommer fik vi to Maaneders Ferieskole for Børnene baade i Minneapolis, St. Paul og Hutchinson, henholdsvis ved Johanne Møller, Marie Ottosen og Student N. P. Hald. Det var som før nævnt meget trange Tider i disse Aar for Arbejdere, og de fleste af vore Menighedsfolk havde det meget smaat. I Hutchinson gik det noget bedre, men der kom jeg jo kun én Søndag om Maaneden.

Vort Ophold i Minneapolis blev desværre ikke af lang Varighed, kun to Aar. Det sidste Aar blev det for strengt for mig. Jeg blev saa mat og nervesvækket, saa jeg ikke magtede at udføre det omfattende Arbejde, som krævedes af mig. Det er muligt, at det var noget af Følgerne fra de lange og strenge Køreture i Dakota og stadig Overanstrengelse i Forbindelse med de smaa og trykkende Forhold i Menigheden, som virkede tilsammen og tog mine Kræfter. Dertil kom maaske mere, end jeg selv vidste, Familiesorger, særlig over lille Johannes. Min Hustru var ligeledes meget nedbrudt af Helbred, saa det syntes som vi ikke rigtig kunde trives i Minneapolis paa

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

den Tid. Det blev mere og mere klart for mig, at der maatte gøres en Forandring for om muligt at komme til Kræfter igen. Jeg opsagde da min Gerning i alle tre Menigheder til Maj 1896. Vi var ikke ked af at bo i Minneapolis, tværtimod har jeg altid syntes, at det var en behagelig By at bo i, og vi havde der faaet en kær Vennekreds, som vi holdt af. Da vi rejste fra Minneapolis, havde vi taget den store Beslutning at gøre en Rejse til Danmark. Det havde i flere Aar staaet for mig som en skøn Drøm at se Danmark en Gang igen, og det blev til en dejlig Virkelighed denne Sommer. Det havde alligevel sine Vanskeligheder at bryde op og give os paa denne lange Rejse. Baade min Hustru og jeg var svage af Helbred, og vi kunde ikke tage alle vore Børn med, da det vilde gøre Rejsen alt for kostbar. Peter og Birtha, henholdsvis 18 og 16 Aar, blev i Minneapolis. Jørgen, 12 Aar, kom ud til vore gamle Venner ved Tyler: Jens Sørensens. De to mindste: Anna, 10 Aar, og Uffe, 4 Aar (blev 5 i Danmark) tog vi med til Danmark.

Afskeden fra vore Børn og øvrige Venner var i dette Øjeblik noget streng; men det gik altsammen godt. Vi rejste saadan, at vi sejlede fra New York den 16de Maj. En behagelig Rejse havde vi, saa vi over Hamborg naaede hjem til vor Familie i Lemvig, saavidt jeg husker den 28. Maj. Hvor var det velgørende og skønt at komme til Slægt og Venner og til vore gamle Hjem, efter at vi havde været i Amerika i 16 Aar. Det var ret en dejlig Tid for os, til stor Glæde baade for os og Familien hjemme at mødes igen efter saa mange Aars Udfærd, og Børne-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ne, hvor havde de det fornøjeligt; ti de var i meget høj Grad Genstand for alles Opmærksomhed og Venlighed. Om denne Danmarksrejse skrev jeg en temmelig udførlig Beretning i „Kirkelig Samler" først paa Aaret 1897. Denne Danmarksrejse gjorde mig godt. Det var en Hvile, som jeg trængte til, og den bragte i mange Maader baade Glæde og Opmuntring. Vi rejste her tilbage igen sidst i Oktober over England med Amerika-Linjens Skib „St. Louis", og kom til New York den 1ste November. Jeg havde lige før, vi rejste til Danmark, faaet Kaldsbrev fra Menigheden i Hutchinson, og skønt det var en lille Kreds og meget smaa Kaar, som der blev budt os, saa bestemte vi os dog til at rejse dertil, skønt jeg ogsaa havde Opfordring andre Steder fra, navnlig fra Portland, Me.

I Hutchinson var det jo gamle kære Venner, som nu anden Gang kaldte mig til deres Præst, og vi fortrød heller ikke, at vi flyttede dertil, selv om Indtægterne var noget trykkende smaa. Danmarksrejsen havde taget, hvad vi havde, og mere til, saa vi end- og var kommen noget i Gæld, og det er jo en slem Følgesvend. Ellers havde vi det hyggeligt og godt; ti der var en trofast Menighedskreds, som sluttede sig med hjærtelig Hengivenhed omkring os, og det gik for saa vidt rigtig godt. Et Savn var der, da de ikke selv havde nogen Kirke den Gang, vi maatte nøjes med at leje os ind i en anden Kirke, som ikke kunde faas uden Eftermiddage. Menigheden fik dog en Præstebolig, inden vi atter rejste derfra. Det blev kun en kort Tid der denne Gang, men jeg er forvisset om, at det blev til Velsignelse for den lille Menighed. For mit eget Vedkommende var det meget velgøren-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

de; ti der kunde jeg uden Anstrengelse overkomme Arbejdet. Det var første Gang, de havde bosiddende Præst, og det har de saa havt siden, og det er bleven en lille dygtig Kreds. I Menigheden der blev Jørgen konfirmeret sammen med en rigtig skøn Flok af unge.

I Efteraaret fik jeg fra nogle af mine gamle Venner i Nebraska Opfordring til at komme ud til dem igen. I disse Egne havde jeg jo havt min første Virksomhed som Præst i 4 Aar. Det var den lille Menighed i Davey, som sendte mig Kaldsbrev. Der var der som mange Steder i disse Splittelsens Tider i Samfundet sket uhyggelige Delinger i Menighederne ved Præsternes Agitation. I Davey og Cordova var der trofaste Smaakredse tilbage. I Davey havde de havt sørgelige Stridigheder med deres Præst (Jens Pedersen), som derefter gik ud af Samfundet. Stillingen var i Øjeblikket ved at være fortvivlet, da de kun var faa, som holdt sammen. Jeg havde gamle trofaste Venner der, og der var en Mulighed for, at nogle af de spredte Kræfter atter kunde samles. Der var ogsaa Udsigter til at faa mere Virksomhed andre Steder. Jeg tog mod Kaldet, og vi flyttede dertil omkring ved 1ste November 1898. Det kan nok siges, at der blev Glæde i Davey, da vi flyttede dertil, de fik derved atter Haab om at faa Sagerne ind i rolig Gænge igen, og det gik efter Omstændighederne rigtig godt. Men den ulykkelige Strid havde sat Folk op imod hinanden og delt saa mange smaa Menigheder i to Parter, hvor der kun var lidt nok til én. I Cordova var der stor Stemning for at slutte sig sammen med Davey, og jeg saa skulde betjene begge

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Kredse. Dette var der dog lidt Vanskelighed ved, da Forbindelsen der imellem ikke er saa direkte, uden at det vilde blive meget besværligt med Betjeningen; men da Cordova blev uden Præst, kom jeg til at betjene Menigheden der en Tid, og i den Tid byggede Menigheden en dejlig Kirke. Det var saa den anden Kirke, som blev bygget i den Kreds, mens jeg var deres Præst. Den første havde de mistet i Splittelsen. Cordova fik saa en Tid efter Kirkens Indvielse deres egen Præst: N. C. Strandskov. Saa var der min gamle Prædikeplads i Filley. Der var Forholdene noget løse. De kunde ikke komme afsted med at danne Menighed, skønt der kunde samles en ret god Forsamling. Ligeledes kom jeg en Del til Nebraska City, men da var der kun faa Danske.

Hvad der udadtil fik mere Betydning var, at Menigheden i Moorhead, Iowa, var ved at blive uden Præst den første Vinter, vi var i Davey. Pastor Jens Torbensen der opgav sin Præstegerning og blev Farmer. Menigheden kaldte saa paa mig, og da jeg besøgte dem, havde det til Følge, at Menigheden gav mig Kaldsbrev, og da jeg havde Lejlighed, var jeg glad ved at tage imod dette og betjene dem med Gudstjeneste en Søndag om Maaneden. En Del af Tiden tog jeg dertil en Søgnedag ogsaa og læste med Konfirmander. Hver Gang, jeg var der om Søndagen, holdt Kvindeforeningen Møde om Mandagen, og de fleste af Mændene kom med der ogsaa, saa der var to Dages Møde hver Gang. Dertil havde jeg godt 100 Mil med Bane.

Denne Menighed havde jeg megen Glæde af at samles med. Den havde havt meget vanskelige

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Kaar. Splittelser og en frygtelig sekterisk Brydning havde der været, mest Gendøbere, Adventister og andre sværmeriske Gendøbere, havde forstyrret Kredsen i mange Aar, og der var ikke saa lidt Opløsning i hele deres Stilling. Jeg havde den Glæde baade der og i Davey, at Folk samledes flittigt og talrigt om Ordet og Sakramenterne, og i Moorhead havde Kirken næsten staaet tom, men fyldtes nu til sidste Plads. Dette var jeg hjærtens glad ved og taknemlig for. I disse Egne i Nebraska havde jeg jo havt min første præstelige Virksomhed, og jeg fandt Trøst i, at Gud, som havde ledet vore Veje saa langt, ogsaa her vilde kendes ved os og give Frugter af Arbejdet. Jeg maatte glæde mig i inderlig Taknemlighed, fordi der var kendelig Velsignelse i Gerningen. Mens vi var i Davey, oplevede vi en meget skøn Højtidelighed: vort Sølvbryllup den 28. September 1901. Dette blev fejret i Forening med et to Dages Missionsmøde, hvor vore Nabopræster der i Nebraska var med: L. Hansen, N. C. Strandskov, Th. Knudsen og Mikkelsen (nu i Danmark) fra Omaha. Alle vore Børn var hjemme hos os ved den Lejlighed og deltog sammen med os den første Dag i den hellige Nadvere. Menigheden i Davey gjorde Fest for os. Fra Cordova kom Pastor N. C. Strandskov og Hustru med en stor Flok af Menigheden der. Fra Davey, Cordova og Moorhead blev vi glædet ved dejlige og værdifulde Gaver, ja alle Nebraska Præster havde i Forening en særdeles smuk Sølvbryllupsgave til os. Det var os til stor Glæde og Opmuntring ved denne Lejlighed at erfare den hjærtelige Velvilje, som kom os i Møde baade fra disse Menigheder og Præster i Nebraska.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

En anden Begivenhed, som ogsaa hører hjemme i Davey, skal nævnes her. Vor ældste Datter: Birtha holdt Bryllup i Hjemmet eller rettere i Kirken den 31. August 1902. Hendes Forlovede, A. K. Stauning, boede i Harlan, Iowa, og var Redaktør og Udgiver af et Blad der, og der blev deres første Hjem. Vor anden Datter, Anna, blev konfirmeret der.

Virksomheden i Nebraska havde vi Grund til at være glade ved, baade Præster og Menigheder var i ret fortrolig Samvirke med hverandre, og naar vi mødtes ved Missionsmøder, saa var der Fortrolighed og Festglæde, og vi havde et opbyggeligt og hjærteligt Samvær baade i Kirke og Hjem.

For Samarbejdets Skyld var det hyggeligt at være i 7de Kreds i den Tid. Vi havde ogsaa i nogle Aar et saakaldt Præstekonvent, gerne midt om Vinteren, og da var saa vidt muligt Kredsens Præster tilstede. Vi forhandlede de forskellige Emner af kirkelig og kristelig Beydning, og vi havde gensidig Glæde og Udbytte af disse gode Vennemøder, som de gerne kunde kaldes. Disse holdtes gerne i Marquette hos H. C. Strandskov.

Jeg skal blot nævne disse Præsters Navne, som jeg der havde Glæde af at være i fortroligt Samarbejde med: H. C. Strandskov, N. C. Strandskov, Th. Knudsen, L. Hansen, Th. Dorf, F. M. Kristensen, L. Jensen, S. H. Madsen. Saa var der en Del af Tiden: Poulsen og Mikkelsen i Omaha, C. C. Sørensen i Looking Glass og R. H. Ravn i Kansas. Efter nogle Aars Forløb skete der nogen Forandring, idet nogle af os flyttede fra Kredsen; men vi gik derfra med gode og kære Minder om velsignet Samliv med gode

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Venner. For mit Vedkommende forelaa ikke nogen tvingende Grund til Forandring uden dette at faa en mere samlet Virksomhed, og dette Ønske blev opfyldt, før jeg havde tænkt. I vort Familjehjem var der jo sket en stor Forandring. Børnene var nu paa én nær voksne. Den ældste, Peter, var rejst til Canada; Birtha var bleven gift; Jørgen havde været paa Skolen i Des Moines i to Vintre og var kommen til Harlan, Iowa, og arbejdede i en Drugstore (Apothek), hvor han, efter at have taget Eksamen fra „Highland Park College" i Des Moins, selv overtog Forretningen i samme Drugstore i Harlan. Vi begyndte jo ogsaa at ældes føleligt, skønt jeg var rask og arbejdsdygtig endnu den Gang. Det kan være strengt til Tider i Familjen med en Flok Smaabørn, og ved Siden af Glæder havde vi i de forløbne Aar oplevet en Del af tunge og Sorgens Dage. Vi havde nu fem tildels voksne og raske Børn, som vi havde Grund til at være glade ved, men ved at sé lidt tilbage, var der nogle Skygger for vore Øjne. Paa Kirkegaarden ved Cordova var der en lille Grav, hvor Annas lille Tvillingsøster var stedt til Jorde. Ved Viborg i Dakota var vor kære lille Maries Hvilested, og i Minneapolis havde vor kære lille Johannes sin lille Grav, og der knyttede sig til hver af disse Steder baade Vemod og Glæde. Under Sorg og Savn var vi bleven skilt ved disse vore kære Smaa. Men de var jo dog kun gaaet forud til det salige Hjem hos Gud, hvor vi ved Guds Hjælp og forbarmende Naade haaber at samles med dem allesammen i evig Fryd og Glæde, baade dem, der er gaaet forud, og dem, der bliver tilbage, naar vi er hensovet.

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

I Efteraaret 1902 opsagde gamle A. S. Nielsen paa Grund af Alderdomssvaghed sin Præstegerning i Withee, Wisconsin. Han havde før udtalt til mig, at han ønskede, at jeg kunde blive hans Eftermand. Da Pladsen nu var ledig, kom jeg til at tænke derpaa, og det magede sig da saadan, at Menigheden i Withee kaldte mig til Pastor Nielsens Eftermand, og da jeg havde Grund til at tro, at det var Guds Styrelse, der var med i dette Kald, saa tog jeg derimod, og vi kom ikke til at fortryde det.

I WITHEE, WISCONSIN.

MANGE Aar havde vi levet i Nebraska, og jeg var som hjemme i alle Menighederne i Kredsen der. I Nysted havde man hvert Efteraar d. 8de September en stor Fest, mindst to Dage, og der var stor Tilslutning til disse Møder, og Højskolen dér var i god Gænge. Det var en stor Begivenhed, da vi atter skulde bryde op fra disse kendte Egne og de mange gamle, kære Venner og rejse til helt ny Egne og Forhold. Som altid ved Flytning, var det noget svært for mig at tage Afsked baade i Davey og Moorhead; thi i Davey havde vi havt en trofast og dygtig lille Kreds og ligeledes i Moorhead, hvor jeg havde havt Glæde og Velsignelse af de fire Aar, jeg havde betjent Menigheden der. Pastor L. Hansen blev min Eftermand baade i Davey og Moorhead.

I April Maaned 1903 rejste vi saa til vort ny Hjem i Withee, Wisconsin. Jeg havde altid staaet i nært og venskabeligt Forhold til Pastor A. S. Niel-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

sen, og jeg var derfor glad ved at komme ham saa nær i det Haab, at vi gensidig kunde have Glæde og Udbytte af at omgaas paa saa nært Hold. I 10 Aar havde Pastor Nielsen boet i Withee, lige fra Koloniens Begyndelse i 1893, da han og Familie sammen med 3 Familjer flyttede dertil fra Chicago. Mange af hans gamle Venner fra Chicago kom Tid efter anden, og fra mange andre Steder kom Folk og bosatte sig ved Withee. Det var jo i Virkeligheden Pastor Nielsen, som Folk til at begynde med havde samlet sig om. Det var en stor Flok af Danske, som i disse 10 Aar havde samlet sig ved Withee og dannet sig et Hjem i Skoven. Til at begynde med kunde det falde nok saa besværligt, da der de fleste Steder ikke var saa megen aaben Plads, at de kunde bygge sig et lille Hus at bo i. Først maatte de rydde Træer og Stumpe væk for at faa en Byggeplads, og saadan maatte de arbejde sig frem lidt efter lidt for at faa noget at saa og plante i. Dette gik langsomt men sikkert, og skønt saa godt som alle var Smaakaarsfolk; kun ganske faa havde lidt Penge at begynde med, men der var gode Fremtidsudsigter, da Jorden var meget frugtbar, og deres ydre Kaar forbedredes Aar for Aar, saa der blev mange dejlige Hjem.

Med Hensyn til Pastor Nielsen, da fik vort Samvær ikke saa megen Betydning, som jeg havde tænkt. Alderdomssvaghed gjorde sig stærkere og hurtigere gældende, end man skulde have ventet, saa han inden ret længe blev mere og mere affældig, og de sidste Aar var han temmelig hjælpeløs. Han døde i Foraaret 1909. Menigheden i Withee var ikke saa lidt større, end hvor vi før havde været. Den havde en

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

rummelig og hyggelig Kirke, bygget i 1896, og der var al Tid ret god Kirkegang. Det var derfor med Glæde og levende Fremtidshaab, da jeg prædikede der første Gang, at jeg saa' den forholdsvis store Kirke fyldt til sidste Plads af velvillige Tilhørere. Der er næppe noget mere pinagtigt for en Præst, der har noget godt at bringe, end naar han skal tale for en hel Del tomme Stole. Dette har jeg, Gud ske Lov, for det meste været forskaanet for, og det vil jeg al Tid takke Gud for, at han har draget Folkene til Kirke for at samles om hans Ord og Sakramenter. Fra Nazareth Kirke i Withee har jeg mange kære Minder, og ingen Steder har mine Ungdomsdrømme gaaet saa skønt i Opfyldelse som i Withee, naar jeg da i mine Ungdomssyner eller Drømme mente at have sét Folk i Flokke komme til Kirke, hvor jeg skulde prædike. Det var skønt og oplivende ved saa mange Lejligheder at se Kirkefolk komme kørende og gaaende ad Vejen til Kirken i stort Følge, og mange dejlige Stunder havde vi med hverandre baade i Kirken og ved andre Lejligheder. Ved én eller anden festlig Lejlighed, enten det var Sommer eller Vinter, og naar Vejr og Vej var tilfredsstillende, saa kunde man al Tid være sikker paa en god og talrig Forsamling.

Et lille Annex havde jeg at betjene fra Withee, nemlig den lille Menighed ved Big Flats, Wiseonsin. Dette var dog en noget besværlig Tur, omtrent 100 Mil med Bane og 12 Mil at køre paa Vogn. To a tre Maaneder om Vinteren kom jeg der ikke, ellers den øvrige Tid en Gang om Maaneden, mest paa Søgnedage. En rigtig rar lille Kreds, der var hjærtelig med

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

i alt godt, men de var kun faa og noget smaat stillet, da Landet der er daarligt, mest mager Sandjord.

I Withee var der og blev mer og mer en stor og alsidig Virksomhed. Der var en god og talrig Flok af Børn i Søndagsskolen, som holdtes hver Søndag en Time før Gudstjenesten. Der var omkring ved 60 a 70 Børn, som var delt i fire Klasser. Jeg maatte stadig tage Del deri og havde den ældste Klasse. Det var ofte noget anstrengende for mig at være i Søndagsskolen denne Time lige før Gudstjenesten, men der var tillige noget glædeligt og oplivende ved at se de mange smaa, glade Børn samles i Kirken, siden i Forsamlingshuset hver Søndag. De skulde jo en Gang i en nær Fremtid fylde Kirkebænkene, naar de gamle Tid efter anden bliver taget bort. En stor Flok af konfirmerede unge var der ogsaa, og som Tiden og Aarene gik, blev der flere og flere. Jeg begyndte straks at samle disse til særlige Ungdomsmøder, for det meste hver anden Søndag Eftermiddag i Kirken til Foredrag eller Oplæsning, og det havde i Reglen jævn god Tilslutning. Efter en Tid blev de organiseret i en Ungdomsforening, som efterhaanden fik over 60 Medlemmer. Jeg var Foreningens Formand hele Tiden, og jeg havde megen Glæde af disse unge. En Ungdomsforening er jo al Tid noget omskiftende, nogle rejser bort og andre bliver gifte, og der kommer ny og yngre til i Stedet. Tilsidst blev den største Part af dem mine egne Konfirmander; jeg mindes alle disse unge med Glæde. Mange af dem var stadige Kirkegængere og nogle kom ind som Menighedsmedlemmer og deltog i alt, hvad Menigheden angik. Vi havde det saa hyggeligt og fornøjeligt sammen, og

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

vi oplevede stadig, at Alvor og Gammen kan godt sammen.

Af Konfirmander var der gerne en ret stor Flok, omkring ved 25, enkelte Gange flere, men ogsaa somme Tider mindre. Der var al Tid en Del, som gik to Vintre. Konfirmationen var al Tid en stille og alvorlig Højtidsdag til Opbyggelse for baade gamle og unge. Der var ogsaa en jævn stor Kvindeforening, som havde Møde en Gang om Maaneden, og der var jeg med og holdt Foredrag eller Oplæsning for dem, og det var al Tid hyggeligt at samles med disse Kvinder, der stadig havde Menighedens Vel for Øje. De var jo Menighedens egne Kvinder og hjalp paa alle Maader til i Menighedsarbejdet og ydede betydelig Hjælp ved mange Lejligheder for at klare Udgifterne. Alt dette Fællesarbejde i Menigheden hjalp godt til, at der blev ikke saa megen Lejlighed til at kede sig; og alt dette i den hjemlige Kreds gik forholdsvis saa rart og let. Vi levede i saa hjærtelig Forstaaelse med baade unge og gamle, saa det var en kær og velsignet Virksomhed.

Som før nævnt var Nazareth Kirke i Withee bygget 1896; men som rimeligt var, havde man den Gang under de smaa Kaar ikke kunnet gøre ret meget ved Udsmykningen ud over det allernødvendigste. Allerede det første Aar, vi var der, gav Kvindeforeningen Penge til et dejligt Alterbillede: Thorvaldsens Kristus-Statue med en meget smuk Ramme, og det gav et dejligt Alterparti. Der var heller intet Taarn og ingen Stengrund under Kirken, den stod paa Pæle. I 1906 blev man saa enige om at bygge begge Dele samtidig, og det gik alt saa godt, som det kunde øn-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

skes. Der blev sat en solid Grund og et meget smukt Taarn. De unge i Menigheden tog dem paa at skaffe en Kirkeklokke til Taarnet blev færdigt, og det lykkedes næsten over al Forventning, saa vi derved fik en herlig Kirkeklokke — 750 Pund — som yndigt og højtidsfuldt hver Helligdag kalder til Herrens Hus. Kirkeklokken bærer følgende Indskrift: (som jeg foreslog og Menigheden antog):

„Jeg kalder til Kirke, jeg kimer til Fest,
Kom unge og gamle, vær Husets Gæst."

Taarnet med Klokken og alt andet baade ude og inde gjorde Kirken ret smuk, og man glædedes alle derved. Jævn og rolig gik Arbejdet sin Gang Aar efter Aar. Menigheden fik nogle flere Medlemmer hvert Aar. En Del flyttede dertil fra andre Egne, og der blev i det ydre ret gode Kaar.

Jeg maa saa fortælle om en Højtid, som jeg især havde Grund til at glædes ved. Den 23. September 1883 blev jeg ordineret ved Aarsmødet i Chicago og kunde altsaa paa denne Dato 1908 holde 25 Aars Jubilæum som Præst. Denne Dag blev da fejret saa skøn og højtidelig som vel muligt. Menigheden, baade unge og gamle, gjorde med stor Velvilje alt for at gøre denne Mindedag til en dejlig Festdag paa allerbedste Maade. Min gamle Ven, Pastor K. C. Bodholdt fra Racine, og Pastor Carl Hansen (nu i Danmark) fra Hutchinson var med til Festen, og flere Venner fra Hutchinson var ogsaa kommen med. En dejlig Dag for os alle. Fra Hutchinson gav de mig Penge til et Guldur, og Ungdomsforeningen i Withee gav os et dejligt nyt Gulvtæppe. 25 Aar af et Menneskes Liv er

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

en lang Tid, især naar det er af Midterparten. Min bedsteManddomskraft var brugt i Kirkens Tjeneste, og det mindede stærkt om, at det herefter vilde gaa ned ad Bakke. Men Gud være lovet, jeg kunde fremdeles gøre en Gerning i Menigheden. De forløbne 25 Aar var, selv med en Del mørke Skyer, rige paa kære og lyse Minder.

Det var ikke længe efter dette Jubilæum, førend der kom et stort Bygningsarbejde paa Tale. Egentlig var det ikke nogen hel ny Tanke, Forholdene førte det med sig, at den maatte komme frem. Menigheden i Withee manglede jævnlig en Plads at samles i uden for Kirken. Skulde vi have nogen som helst Festlighed af nogen Art, saa maatte vi laane eller leje en Sal (Dana Hall) i Byen, og dette var ofte mindre behageligt. Det kom derfor stærkt paa Tale, især blandt de unge, at faa et Forsamlingshus bygget paa Kirkepladsen. Dette var jo en stor Tanke, som nogle til at begynde med var bange for, da det vilde medføre store Udgifter, og de fleste var endnu Smaakaarsfolk, selv om de end havde det godt. En Komité af unge paatog sig at faa Pengene subskriberet. Huset kunde dog ikke bygges uden en betydelig Gæld, og den var der noget af i Forvejen fra den Tid, Præstehuset i 1902 blev bygget. Alligevel tog man fat, og hele Gælden blev efter nogle faa Aars Forløb paa det nærmeste afviklet. Forsamlingshuset blev bygget sidst paa Sommeren 1909, og blev færdig til Indvielse kort før Jul. En saadan Højtid kan kaldes én af de store Dage for Menigheden. Pastor H. Helweg fra Wset Denmark og Lærer E. Appel fra Des Moines var med ved Indvielsen. Det var et dejligt Hus, rummelig og

Univ Calif - Digitized by Microsoft®

praktisk indrettet; 70x30 Fod i den store Sal og en stor Stue 20x20 og Køkken ud til Bagsiden. Den lange Forside ud mod Vejen tog sig meget smukt ud. Kønt laa det midt imellem Præstehuset og Kirken. Der holdt vi saa Søndagsskole, og Stuen brugtes til Konfirmandstue. Der holdtes Ungdomsmøder og Menighedsmøder enten i Stuen eller i den store Sal, som det passede bedst. Der holdtes Foredrag, ofte af fremmede Talere, og festlige Sammenkomster ved mange forskellige Lejligheder, og vi kunde ikke nok som glædes over de hyggelige Timer i fortrolig Samvær, som vi der tilbragte med hverandre baade i Alvor og Gammen. Kirken stod saa køn og højtidsfuld ved Siden af, hvor vi samledes om Søndagene til Opbyggelse paa vor kristne Tros Grund. Alt i alt var det en velsignet og lykkelig Tid for os. Vi mødte Venlighed og hjærtelig Velvilje i Menigheden, og ved Guds Naade voksede den gode Sæd sin stille Vækst i mange Hjærter. I Sommeren 1910 bestemte Menigheden sig til at indbyde Samfundet til at holde Aarsmøde der i Withee 1911, og ved Aarsmødet i Ludington blev dette vedtaget, saa vi kunde begynde at tænke paa at gøre Forberedelser dertil.

Mod Slutningen af 1910 kom der strenge Kaar for os i Præstehjemmet. Den 23. November om Aftenen før Taksigelsesdagen blev min Hustru pludselig meget syg. Hun havde noget ondt i en Arm — Gigt — og ved at gnide den lidt med noget „Liniment", slog det sig lige øjeblikkeligt ind paa Hjertet, og der blev det og udviklede sig til at blive meget smertefuldt og farligt. Næste Dag fik vi Doktor Nielsen fra Withee, og vi prøvede at gøre, hvad vi kunde for

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

at bringe Lindring, men Sygdommen holdt stadig ved. Anna, som da var i Minneapolis, kom hjem for at passe hende, og det gik noget op og ned, men stadigt strengt med Sygdommen, og hun havde ingen Ro hverken Dag eller Nat. Noget Hjærteonde havde hun havt lige fra Ungdommen af, og hun havde al Tid troet, at hendes Endeligt vilde komme pludseligt. Sygdommen kom pludselig, men den blev langvarig og smertefuld. Mange Gange fik hun haarde Anfald, hvor hun ikke kunde faa Luft. En Nat i den første Tid blev hun saa underlig mild og stille, det forekom hende, ligesom Hjærtet stod stille. Anna og jeg var hos hende, og vi var ved at tro, at den sidste Time var nær. Da det var gaaet lidt over, blev vi enige om at nyde Nadveren sammen, og i den stille Nattetime holdt vi saa Altergang i og ved Sygesengen, og dette, følte vi alle, var et helligt og underlig højtideligt Øjeblik; det blev atter lidt bedre. Men mange Gange havde hun disse strenge Anfald og havde svære Smerter, og det var en streng Tid for os alle.

Birtha og Jørgen kom hjem noget før Jul, og var hos hende nogle Dage. Uffe var paa Grand View College i Des Moines, kom ogsaa hjem og blev hjemme. Da Dr. Nielsen i Withee blev syg, fik vi Dr. Kennedy fra Owen, og han kom for det meste hver Dag og ofte to Gange. Vi fik ogsaa Dr. Middelfart fra Eau Claire en Gang, men intet hjalp. Menighedens Kvinder skiftedes til at komme og vaage hos hende hver eneste Nat hele Vinteren. Men Sygdommen blev ved under megen Lidelse. En Tid maatte hun sidde oppe i Sengen hele Tiden, da hun ikke kun-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

de faa Luft ved at ligge ned. Det er Smertens Dage, naar én af éns kære stadig lider og man ikke formaar at skaffe Lindring, saa man gaar i Spænding og Ængstelse hele Tiden. Det var hendes Hjærtes Længsel, at Herren vilde kalde hende hjem til sig. En Dag sagde hun til mig: „Sig dog til Vorherre, at han kommer og henter mig", og straks efter sagde hun selv: „O, Herre, maa jeg nu faa Lov at gaa?" Hun var saa fortrolig med, at hun skulde dø, og det var hendes Tanke og Bøn Nat og Dag. Saa kom Paaskeugen. Jeg havde Konfirmation Palmesøndag, og alt var som det plejede. Om Onsdagen før Skærtorsdag, da jeg lige kom til Sengen, og hun fik en lille Mundfuld Vand, kom det lige med ét over hende, hun skulde kaste op, og det tog hende saa haardt, det satte i med Krampe, og pludselig var hun død, Hjærtet stod stille, og hendes Øjne lukkedes for sidste Gang, mens Anna og jeg var hos hende i Dødsøjeblikket om Eftermiddagen, d. 12. April 1911.

Hvor blev det dog stille efter den hele Vinters spændende Uro baade Nat og Dag. Det blev en stille Uge. Men som i Forvejen bestemt, holdt jeg Gudstjeneste og Altergang Skærtorsdag og prædikede Langfredag og Paaskedag. Det var strengt for mig at forrette alt, men det var dog bedre end at lade det staa stille, og det gik altsammen, saa det blev en opbyggelig og velsignet Paaske. Tirsdagen den 18. April blev hun lagt til Hvile paa Kirkegaarden under meget stor Deltagelse fra Menighedens Side. Seks af Menighedens Mænd bar Liget fra Præstehjemmet til Kirken. Præsterne K. C. Bodholdt, H. C. Strandskov og O. Gregersen var tilstede og talte kønt og op-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

byggeligt i Kirken. I Hjemmet talte Pastor Bodholdt gribende kønt, og der sang vi Salme Nr. 778, „O Gud ske Lov det hjemad gaar“. Det var en Sorgens Dag, men ogsaa den gav Minder, som gemmes med Taknemlighed. Et Væld af dejlige Blomster og Kranse var givet. Alle vore Børn, med Undtagelse af Peter, som var i Canada, var hjemme og fulgte deres Moder til Graven. Paa hendes Grav blev siden sat en smuk Marmorstøtte med Kors paa, med Navn og Fødselsdag og Dødsdato og dertil et Ord af Markus 7,37: „Han har gjort alle Ting vel“.

Det tog nogen Tid, inden jeg rigtig kunde komme i Gang, men det kom lidt efter lidt. Alligevel havde denne Vinter taget saa haardt paa de legemlige Kræfter, saa jeg ikke kom over det uden varige Følger. Efter den Tid udviklede Asthma og en meget streng Hoste sig til stort Besvær for mig, og jeg kunde af den Grund ikke sove om Natten, saa jeg blev meget svækket derved. Min Datter Birtha og Børn blev hjemme hos mig, og siden kom hendes Mand, A. K. Stauning og fik Virksomhed i Withee. Denne Sommer skulde vi saa i Withee have Samfundets Aarsmøde i Juni, og Forberedelserne dertil gav jo Sysselsættelse baade i Tanke og Handling, og alt blev ordnet paa det bedste. Der kom da Gæster alle Vegne fra, saa der blev omkring ved 200 fremmede, og Ordningen var i saa gode og flinke Hænder, saa det blev en hyggelig og skøn Oplevelse, som vi havde Grund til at være glade ved og taknemlige for.

Der var i disse Aar en Del Præstemangel i 5te Kreds; nogle af Præsterne flyttede, og det tog Tid, inden Pladserne blev besat igen. Da Pastor J. Jør-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

gensen flyttede fra West Denmark, blev jeg Kredsformand, og det var derved min Pligt at skaffe nogen Betjening i Menighederne under Vakancen. Vi faa, der var tilbage, maatte skiftes til at betjene Menighederne, hvilket gav adskilligt ekstra Udrejsen. Vi havde regelmæssig to Kredsmøder om Aaret til Opbyggelse og Glæde for os alle ved et hjærteligt, venligt og hyggeligt Samvær.

Jeg skal her nævne Navnene paa de Præster, som virkede i 5te Kreds i de 10½ Aar, jeg var der, flere kun i kortere Tid. Velsignede Samværsstunder havde vi ved mange Lejligheder. J. Jørgensen, O. Gregersen, H. C. Strandskov og L. Henningsen, Chr. P. Petersen i Minneapolis, Carl Hansen i Hutchinson, Steenstrup i Minneapolis, Skovsbo i Alden og H. Helweg i West Denmark. Disse 5 sidste er alle rejst til Danmark. Endvidere var der K. Knudsen, Tarpgaard og Svend Jørgensen.

Allerede længe før Aarsmødet havde jeg faaet Indbydelse fra Præst og Menighed i Viborg, S. Dakota, om at komme der og indvi deres ny Kirke. Dette var bestemt til den 25de Juni. Skønt jeg ikke i disse Dage havde saa megen Lyst til at komme ud til saadan Højtid, saa var jeg dog inderlig glad ved at udføre denne Kirkeindvielse der i min gamle Vennekreds. Vort gamle Venskab gjorde sig gældende, og jeg var glad ved, at de endelig fik dem saadan en dejlig Kirke efter de mange Aars trange Kaar i saa Henseende.

En anden lang Rejse samme Efteraar skal ogsaa nævnes som ét af mine kære Minder. Det var en Rejse ud til Vestkysten: Oregon og Washington, som tog

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

hele November Maaned. Det var efter Indbydelse fra H. Harksen og Hustru i Portland, Oregon, som den 19de November kunde fejre deres Sølvbryllup. For 25 Aar siden havde jeg viet dem i Davey, Nebraska, og derfor ønskede de, at jeg skulde være med ved denne Lejlighed. Trods den lange Rejse, saa var den dog for mig en mageløs skøn Oplevelse, som jeg var overmaade glad ved. Det var jo mine gamle trofaste Menighedsfolk fra Davey, Nebr. Paa den Tur fik jeg ogsaa Lejlighed til at besøge flere af vore danske Menigheder derude i disse Egne. Og hvad man af Naturens Undere sér paa den Tur er baade stort og skønt. De vældige Bjerge med den evige Sne paa Toppen og det store (stille?) Hav i forfærdeligt Oprør i Storm og de uhyre Kæmpetræer i Skovene. Det hele var for mig en enestaaende Oplevelse, som jeg regner med til mine bedste og dyreste Minder. Paa Hjemvejen standsede jeg et Par Dage i Larimore, N. Dakota, og holdt Gudstjeneste og Altergang der; men da var det bleven bidende koldt; Vinteren var kommen med baade Sne og Kulde.

Endelig naaede jeg hjem til Withee lige til Taksigelsesdagen, den 30te November. En Tid derefter var jeg ret daarlig tilpas; jeg havde paa denne Rejse været plaget ikke saa lidt af Hoste og Asthma, og det blev stadig værre, saa jeg følte mig meget trykket deraf. Saa vidt muligt søgte jeg at holde alt gaaende i den sædvanlige Orden, og det lykkedes til en Tid. Vinteren gik, og da Foraaret kom havde vi en lille Højtid i Hjemmet i Withee. Den 21. Marts 1912 holdt Anna og Axel Jørgensen Bryllup, og de flyttede til Minneapolis at bo, hvor Axel Jørgensen selv havde

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

bygget sig et nyt Hus, og der fik de foreløbig deres Hjem. Endnu et Aar holdt jeg det gaaende; men det blev mere og mere klart for mig, at jeg maatte holde op, mit Helbred var saa nedbrudt, at jeg var nødt til at sige stop, om jeg mulig ved en Hviletid kunde komme lidt til Kræfter igen. I Juli opsagde jeg min Gerning, at frtræde til November 1913.

Jeg havde bestemt, naar jeg rejste fra Withee, at gøre en Rejse til Danmark, og dette hjalp til at mildne Afskeden fra Withee; thi jeg længtes efter endnu en Gang at sé Fædrelandet. Til Menigheden i Withee var jeg knyttet med stærke Baand. Vi havde delt saa meget godt med hinanden i de 10½ Aar, jeg havde været iblandt dem. Med hjerteligt Alvor og med Velvilje havde de lyttet til Vidnesbyrdet i Kirken om Helligdagene og ved andre Lejligheder; ved Søgnedags Aftenmøder til kirkelige eller bibelske Foredrag var der altid en trofast Flok af velvillige Tilhørere. Den store Flok af unge, som jeg i de forløbne Aar havde konfirmeret de fleste af, følte jeg mig knyttet til i et kærligt Samarbejde. Maatte det gaa dem alle vel, „at de maa blive ved Kristus, ligesom de ved Daaben er indpodet i ham". Ved en særdeles hyggelig Afskedsfest gav baade Menigheden og Ungdomsforeningen hver en betydelig Pengegave. Vi skiltes med gensidig Tak for godt og velsignet Samvær med de hjerteligste og bedste Ønsker for Fremtiden.

Danmarksrejsen gik saa godt, som det kunde forudsættes; jeg naaede mit Barndomshjem lige til Juleaften, og Julelysene var allerede tændt. Dette var for mig og min nærmeste Familje, Broder og Søster, en Oplevelse, som jeg ikke skal beskrive nær-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

mere. Jeg havde den Glæde at fejre Julen i mit gamle Hjem, og det gav Juleglæde.

I Danmark var jeg et helt Aar, og da udbrød den store Krig. Mit Haab om, at mit Helbred vilde bedres lidt derhjemme, bristede. Jeg søgte Lægehjælp og en Kuranstalt, men intet hjalp. Til New York naaede jeg 2. Juledag 1914. Jeg havde allerede hjemme fra givet Løfte om at opholde mig denne Vinter over i Bridgeport, Connecticut, da Menigheden der var uden Præst. Der øvede jeg saa Præstegerning igen saa godt, jeg kunde, og jeg var glad ved at være der, men jeg magtede ikke at fortsætte, og rejste derfra til 1. Juli 1915.

Denne Sommer holdt jeg Ferie omkring ved mine Børn. Hen sidst paa Sommeren fik jeg saa det Raad, at der var saa godt for Asthmalidende oppe i Nord Dakota, og da der var to smaa Menigheder, som ønskede og søgte Præst, saa prøvede jeg det med, om det muligt kunde gøre mig godt. Det var Kenmare og Flaxton, hvor jeg tog fat og øvede Præstegerning igen. I Oktober 1915 rejste jeg dertil og boede i Kenmare. Lige i Førstningen syntes det at være ret godt, men desværre varede det kun kort. Vinteren kom tidlig, og den var streng. Bare jeg havde været lidt stærkere af Helbred, saa kunde det været ret rart, og jeg følte, at der var Fremtidsmuligheder for Menighederne; men jeg kunde ikke blive ved at taale den stærke Vinterkulde. Jeg var der lidt over et Aar, indtil mellem Jul og Nytaar 1916. Saa blev det atter en Ferietur hos mine Børn.

Jeg kunde dog endnu ikke opgive Tanken om Præstegerningen og haabede stadig paa at faa en lille

Univ Calif - Digitized by Microsoft

Virksomhed igen. Saa kom der hen paa Sommeren 1918 et Tilbud eller Opfordring fra Menigheden i Marinette, Wisconsin, og Menominee, Michigan, som ligger lige op til hinanden, om Betjening for en Tid, og da jeg haabede at kunne udfylde denne Plads, tog jeg med Glæde imod dette og rejste dertil lige først i September. Jeg var saa glad ved at kunne være lidt til Nytte igen. Men desværre varede dette kun kort. En Tid var det hele lukket paa Grund af Influenza, og lidt ind i November blev jeg meget alvorlig syg, og der var næppe nogen, der troede, at jeg vilde komme over dette. Min Søn fra Harlan og min Datter her fra Tyler kom for at se til mig, mens jeg var paa Hospitalet i Marinette. Men Herren magede det alligevel saadan for mig, at jeg kom paa Benene igen, og saa fulgte jeg straks med min Datter, Mrs. Stauning, her til Tyler, hvor jeg har været siden, men har hele Tiden været saa svækket, at jeg derved er afskaaren fra al praktisk eller præstelig Virksomhed. Med det samme har jeg saa naaet „Støvets Aar", de 70, og Gud være lovet for alt til denne Dag.

Ofte kommer der en underlig Længsel over mig efter at se nogle af de Steder og gamle Venner, hvoraf de fleste af disse fra mine første Virkekredse har sagt Verden Farvel; men enkelte er da endnu tilbage, og saa trøster jeg mig saa godt, jeg ved Guds Naade kan, ved Tanken om Gensynsglæden.

„Ses vi aldrig mer her nede
under dette Stjernetag,
i den store Helgenkæde
mødes vi paa Herrens Dag."

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

EFTERSKRIFT.

UNDER Udarbejdelsen af disse Minder har jeg stadig maattet have det i Tanker at gøre det saa kortfattet som muligt, og dog saadan, at der kunde blive Sammenhæng deri. Derfor tog jegMinderne med fra min tidligste Barndom og op igennem Ungdomsaarene i Danmark, da disse var mig ligesaa dyrebare, som senere Oplevelser. At begynde ved 30-Aars Alderen, syntes jeg var ligesom at springe lidt hovedkulds ind i det, og derfor ser det nu saaledes ud. Det er altsammen efter Ihukommelsen, og der kan være Mulighed for enkelte indløbne Huskefejl; om saa er, beder jeg om Overbærelse. Hvad Oplevelserne i Enkelthederne angaar, da er jeg forvisset om, at de er rigtige. At der er udeladt eller glemt adskilligt, er jeg klar nok over. Her er ikke noget til Eksempel for andre, men kun et Billede af Arbejdet, som jeg i al Enfoldighed har faaet Lov til at øve. For det meste har jeg undladt at nævne Personnavne, da jeg ikke kunde se nogen Ende paa det; thi det vilde blive saa mange, at jeg ikke saa' anden Udvej end korte det af. En Ting har jeg mærkelig nok glemt, og det er dog ikke af ringe Betydning: nemlig Børnenes Juletræ. Det havde vi omtrent alle Steder, hvor jeg har været, og allevegne til Glæde baade for Børn, unge og gamle. Forholdene forandrer sig. For 40 Aar siden kom Folk til Kirke kørende i de store Arbejdsvogne, nogle med Stude for, saa kom de almindelige Springvogne (Fjedervogne), saa Top Buggy og Carriage (Karét), og nu er det jo alt Automobiler de fle-

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

ste Steder. Maatte saa det indre Liv i Hjærterne være i en lykkelig aandelig Udvikling til Guds Ære og de enkeltes Sjælefred og Glæde.

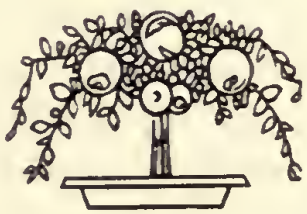

Univ Calif - Digitized by Microsoft

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®

Los Angeles

This book is DUE on the last date stamped below.

NON-RENEWABLE
IU/NUI
FEB 24 1994
DUE 2 WKS FROM DATE RECEIVED
REC'D LD-URL
MAR 23 1994

Form L9–Series 4939

University of California, Los Angeles
L 007 034 689 5

Univ Calif - Digitized by Microsoft ®